

Brøndsted, Peter Oluf
Uddrag af P.O. Brøndsteds
reise-dagbøger

D
919
B75

U d d r a g

af

P. O. Brondsteds

Reise-Dagbøger.

Samlet og udgivet

af
N. V. Dorph.

Kjøbenhavn.

Torlagt af Universitetsboghandler C. A. Neitzel.
Trykt hos Kgl. Hofbogtrykker Bianco Lunos.

Hos C. A. Reitzel faaes:

P. O. Brondsteds
Reise i Grækenland
i Maren 1810—1813.

Udgivet af N. V. Dorph.

Tillige indeholdende Forsatterens Biographie
ved

Bisshop, Doctor J. P. Mynster,
med Brondsteds Portrait og et Kaart over Grækenland.

2 Dele. 8. heft. 4 Rbd.

411

U d d r a g

af

P. O. Brondsted's

Reise-Dagboger.

Samlet og udgivet

af

N. B. Dorph.

Kjøbenhavn.

Forlagt af Universitetsboghandler C. A. Reigels.

Trykt hos Kgl. Høsbogtrykker Bianco Luno.

1850.

D
919
B75

Forerindring.

I Brondstseds Biografie (Pag. 14) siger dens høicærverdige Forfatter, Herr Bislop Mynster: „Brondsted har paa flere af sine Reiser holdt udførlige Dagbøger, i hvilke mange Partier ere saaledes udforte, at de gjerne kunde trykkes: de indeholde livlige Skildringer, Bemærkninger og Domme, mere eller mindre interessante Anekdoter, Afskrivter af Breve til de forskelligste Mænd o. s. v.“ — Foranlediget heraf gjorde jeg nærværende Uddrag af Brondstseds Reise-Dagbøger. Da det efter Omstændighederne selv og efter flere af Brondstseds egne Ytringer er tydeligt, at denne Dagbog-Nække, som han kalder censor morum meorum atque factorum, nærmest var bestemt for ham selv, og da han deri strax optegnede Alt, hvad der mødte ham, og det Indtryk, samme efterlod hos ham, og de Bemærkninger og Domme, som derved sieblikkelig faldt ham ind; naar man endvidere har for Øie hin Tids Anskuelser f. Ex. af det hele franske Væsen, og Forfatterens Ungdomsfyriged, og den dermed forbundne Naslhed i at domme og fordømme, saa vil man lettelig overtyde sig om, at, i hvor aandrige end disse hans Domme ialmindelighed ere, vilde han dog viist efter større indvunden Erfaring og efter noiere Overveielse ikke sjeldent have modifieret adskilligt i dem, dersom de siden af ham bare blevne

bestemte til at offentliggjøres. Herpaa har man ogsaa et tydeligt
Beviis i den Brug, Brondsted gjorde af sine Dagbøger til den af
ham selv til Trykken bestemte og siden udgivne „Reise i Græken-
land“. Ligesaa vil man og see, alt som man kommer videre i
Dagbøgerne, at Besindigheden bestandig tiltager, og at endog de
samme Ting og Mennesker siden finde en mere maadeholden og billig
Dom end forhen. — Uagtet vi nu i Brondsteds fortreffelige Bio-
grafie have et sanddru og libfuldt Billed af Manden, har jeg dog
troet, at disse Blade, som et Bilag til Biografien, kunde tjene
til, deels at bevare Mindet om denne for tidlig Bortkaldte,
deels at læsse saadanne Glint ind i hans inderste Væsen, at man
endnu klarere kunde erkjende hans friske og geniale Humor, hans
rigtbegavede Mand, og rene Sjel.

3 April 1850.

N. B. Dorph.

Faustis, precor, auspiciis!

1806.

Denne lille Bog begynder jeg at skrive i Weimar i Verts-
huset Elefanten, staaende ved vinduet, med en mylrende Uro
af preussisk Militair, Vogn, Bagage &c. for Diet; jeg be-
gynder den under særdeles frigerske Auspicier, men Solen til-
smiler os selv den 13de October saa venligt. Hvad de far-
lige Aspecter end true, saa opliver dog den deilige Efteraars-
dag Sindet til at haabe det Bedste — og jeg kan i dette
Dieblik ikke andet end vente, med Tillsid til min Anelse, at
jeg vil slutte disse Blade under lige saa rolig og fredelig Om-
givelse, som de begyndes under frigerske. — Jeg var stevnet
til Goethe Kl. 9. Vi kom, og spadserede med ham i det
skønneste Beir gjennem den hertugelige Have ud til den store
Leir — et uendeligt stort Skuespil — Leiren omfatter i en
stupend Udstrækning vel henved 100,000 Mand — den for-
underligste Afverling af Scener. — Jeg sandte fuldelig
Schlegels Ord: „Goethe, Dich sandte uns der Götter Güte,
göttlich von Angesicht und von Gemüthe.“ — Om Aftenen
vare vi paa Komedie og saae Schillers Cabale und
Liebe, som blev spillet ganske fortreffeligt: et saadant

Ensemble af Skuespillere (hvorfaf dog mange aabenbart vare intet mindre end udmærkede Talenter) har jeg aldrig set — mig syntes, Goethes Aaland svævede over Scenen i det myß-felige Skuespilhus. Goethe var i sin Loge. Oehlenschläger segte ham der, og blev venligent modtaget. — Føftes havde vi en behagelig Thee hos Fru Schiller med hendes fire deilige Born, to rafse Drenge og to nydelige Pigeborn. Schillers Portrait hang over Sengen. Hun er en behagelig, lidt snaksom midaldrende Kone. — Imellem Weissensfels og Camburg havde vi tabt vor lille Lædersæk, hvori, blandt Annædet, var vores Dagbøger, — af væ!

Tirsdagen den 14. October. Fra om Morgenens Kl. 7 sterk Kanonade i det Hjerne og fra forskjellige Kanter — Mylren i Byen af Bagagevognene — de forskjelligste Rygter om Slaget — Vogne med Saarede — franske Krigsfanger. Efter Middag Kanonaden stedse nærmere — enkelte Kanonkugler hyinede over Byen. Kvæs og Oehlenschläger i Kjelderen — jeg hentede Kavaier at modstaae Beleiring og Kugler med. Nu kom flere og flere flygtende Partier gjennem Byen en pleine carrière. Kl. 5 kom franske Husarer til Vertshuset med deres: du vin! de l'eau de vie! — Om Aftenen heftig Ildebrand. — Hujen og Larm og Marketenterie (ogsaa Plyndren) paa Torvet og i Gaderne af franske Soldater — underlig frygtelige Dag!

Onsdagen den 15. October. Tumult i Vertshuset — preussiske Krigsfanger sammendrevne i stor Mangfoldighed paa Torvet — Gjennemmarsch af den uhyre franske Armee — den lignede snarere en Folkevandring end en Gjennemmarsch — Kavalleriet især brillant og uhyre stort — de

tæt om Hovedet sluttende Hjelme med den høie Kam (crista) giver Karlen, som sidder heit til Hest, ikke allene et martialst men et drabeligt eller grusomt Anstrog, som Dehleßschläger rigtig bemærkede. — Man kan sige med Sandhed, at N. ikke allene er Productet af den franske Revolution, men af den hele Tidsalder, af det hele 18de Aarhundrede. Saadan nedrivende Forgængere som Voltaire, Frederik II af Preusen, Helvetius ic. maatte gaae foran, og det Helligste og Erværdigste maatte vorde trivielt og foragtet, og Tro og Dyd og Religion og Fromhed maatte propinari vulgo, som foragteligt, i hver en Bog, og esprit og leitindig Skjemt og lognagtig Sentimentalitet, væmmeligt Folkeri maatte undertrykke Sandhed og Dybsindighed og den sunde Djærve, aanselige Fode — fort: Hele det elendige 18de Aarhundredes Laster og Afständighed maatte vel mænges og blandes tilhove, inden dets fuldkomneste Blomst deraf kunde udspringe.

Torsdagen den 16. October. Immer dasjelbe wüste Leben. Det lille godlidende Weimar midt i den uhyre Mylren af fransk Militair lignede en Ørf — alle Huusporte og Døre tillustre, ingen civile Mennesker paa Gaderne, al Commers, Handel og Vandel aldeles standset — Engstelse fremdeles for de Ting, der skulle komme. Vi maae da blive her, det er endelig afgjort, og folge Goethes Crempel, idet vi hengive os med den fuldkomneste Restgnation, Goethe har vel en Sauvegarde, men fun for at koste ham desto meer — Wieland ogsaa, — han sit den strax som Medlem af Nationalinstitutet. Prinds Berthier's Kokke har occuperet Kjøkkenet — miserabel Existens hvad Victualier anbelanger — til Middag en Smule Melk og Brod og intet videre — til Aften lidt Fidt og daarligt Brod. Jeg an-

holdt hos Hs. prindselige Hoiheds Kok om en Smule Kjødmad: „Je ne peux pas, mon ami, nous appartenons au ministre de guerre“ sagde han med et Axeldrag. Dehlefschläger trostede sig med, at Digteren burde være en aandelig stærk Natur, som omfatter i sit Væsen baade det Mandige og det Dvindelige (en sand Bemærkning).

Fredagen den 17. October. Keiseren skal igaar have omredet paa Torvet og i Gaderne og givet strenge Ordres for at forhindre Plyndren og soulagere de Brandlidte. Skade at vi ei idag have seet ham, da han, omgivet af sin Generalstab og de nogle og tyve preussiske Faner og Standarter, som ere tagne, samt alle de preussiske Krigsfanger, ved Slottet steg til Hest. Endel Marodører ere idag skudte under hestig Protestation af de Paaggjeldende, som slet ikke sjöttede om at lade sig skyde ihjel, men de franske Fusiliers gjorde ikke mange Omstændigheder. — De preussiske Officerer fortalte om den magelos ubegribelige Uvidenhed, hvori de den 14de under Bataillen og tilforn vare om Tjendens Dispositioner, om deres egne forskjellige Armeecorpsers Stillinger og gjensidige Forhold og Bevægelser. Om de Franskes Besættelse af Naumburg havde man f. Ex. endnu den 13de været saa fuldkommen uvidende, at man havde ladet Dronningen af Preusen reise fra Weimar directe ad Naumburg til; paa Halvveien, hvor man først erfarede, at de franske Allierede havde besat Naumburg, var man da vendt om med hende og faret en pleine carrière tilbage igjen. En preussisk Officer sagde, at det var som en giftig Aande havde ruget over den preussiske Armee og udtaaret dens bedste Kraft, som om det var en stiltiende Aftale over hele Armeen, ei at ville værge sig — som om Alt havde sammensvoret sig

til deres Ulykke. Dertil kom det uhyre store og fortreffelig beredne franske Kawalleri, hvorfaf et Korps strax var tilrede at hugge ind, hvor der blandt de preussiske Linietropper var kommen den mindste Norden. De stakkels Preusere fortalte, hvor lidt deres Konges Parlementairer Major Ziethen og en anden preussisk Officer vare blevne respecterede, at man endog havde frataget dem deres Vogn, da de kom dertil fra Weimar, affordret dem deres Sabler, og givet dem franske igjen, som Tegn, meente en Officer, paa, at man ansaae dem for Krigsfanger, og ladet dem afgaae med i den franske Keisers Folge da han forlod Weimar. — En Proclamation blev op læst, under Stød af en medfølgende Trompeter, paa Torvet og Gaderne: at Keiseren stænkede Weimars Indvænere sin Beskyttelse, og at de igjen kunde vende tilbage til deres Haandtering og Bedrift. De gode Tydskeres godmodige Tillid sporedes strax, og man saa den ene Port efter den anden sagtelig åbne sig igjen for første Gang siden Qvidens Tid begyndte. Deslige sees af intet ordentligt Menneske uden veemodig Folelse. Goethe blev idag copuleret med Mad. Wulpius: en god Gjerning, som viser Goelhes fromme, godmodige og høie Sindelag — ja saadan en Tid som denne i Weimar maa blot for sig betragtet bevæge Gemytterne til at slutte sig nærmere sammen. — Dohlenschläger forelæste mig om Aftenen et langt Stykke af Eris og Roller.

Fredagen den 24. October. Vognmesteren vækede mig. Vore Sager bleve i nogen Hurlumhei indpakke. Vi kom afsted. Hvor vore Hjerter lettedes ved at slippe los fra vort Fængsel! Paa Veien til Gotha kom vi i Folge med en stor Suite af franske Blesserede. Vor jovialste Svoger foer som en gal Mand over Stok og Steen, gjen-

nem Moser, Grøvter og Agre, for at komme dem forbi. Paa vor Forestilling, at han nedfjørte Bondernes Sæd, svarede han meget træffende: „es ist Krieg.“

Løverdagen den 25. October. Kl. henved 11 ankom vi til Eisenach, en lille By i en velsignet stjøn Egn. Opgangen til det gamle Wartburg er en i Klippen hugget Sti. Man viiste os om i den gamle Ruin — først i Dr. M. Luthers Værelse, et unanseeligt mørkt lille Kammer, som endnu kun prydes af et lille Brystbillede af Luther, malet af Lucas Cranach — og den famense Blækplet. Man har vanhelliget dette værdige lille Rum ved siden at bruge det til Fængsel for Statsforbrydere.

Mandagen den 27. October. Vi kom til Saalsmünster. Medens vi her ventede efter Heste, ankom fra den anden Side en sexspændig og en trespændig Vogn. Af den sidste steg en Mand ud, som Dehleßchlæger strax sagde om: Enten er denne Mand Heiberg eller og har intet Menneske nogensinde lignet et andet Menneske saameget. Vi gif, som man i slige Tilfælde sædvanlig pleier, en liden Stund omkring ham som Katten om den hede Grød uden at tiltale ham. Dehleßchlæger vovede endelig det første Skridt — og see det var den virkelige Heiberg. Han hører til Tallyrand's Suite og gaaer til Berlin. Vi talte nogle få Minutter med ham. Da en lang, podagrifist, udmarvet, koldstindig, diplomatist Slagtermænd, som var i Heibergs Selskab, trak paa Næsen ad den daarlige Bouillon han sit, og spurgte Heiberg, hvad det var for noget som var kommet deri, svarede Heiberg: „c'est de la farine — Vous ne vous resouvenez pas que vous étez en Allemagne.“

Tirsdagen den 28. October ankom vi til Frankfurt. Her var Gjennemmarsch af den italienske Legion, som er opstillet lige over for vore Bindner. Hvor dog Forskjellen er sjærende imellem disse smaa, nervøse, brune, forthaarede, livlige og muntre, vellystige, arrige, henvigjerrige, modtagelige Naturer og vores store, muskuløse, blonde, gnisshaarede, lidt slegmatiske, troe, ørlige, forsonlige sjællandske Bonderkarle! — F. Schlegel, hvem vi desværre ikke traf her, som vi havde ventet, er i Cölln, hvor han lever meget indgetogen og i summerlige Omstændigheder. Det er i mine Tanker sandelig en Skjænsel for vor Tid, at F. Schlegel ikke engang er i stand til at finde en taalelig Christens. Willmann klagede strækkelig over Boghandelens Usselhed for nærværende Tid. Det eneste, som endnu gif, var Børneskrifter og Kogebøger og medicinske Bøger. Vi fandt ved Samtale gyldige Grunde til dette Fænomen og en Berevhvirkning imellem de to heterogene Skriffslags. Gaaer og alt andet til Grunde, saa lader man dog neppe nogensinde være at formere sig og opfylde Jorden = Børnebøgers Nødvendighed; man lader sikkert heller aldrig være at æde = Kogebøgers Nødvendighed; gjør man af begge Dele mere end til Skifflighed, bliver man syg = Medicinens og medicinske Skrifters Nødvendighed.

Søndagen den 9. November. Vi ankom til Middag til St. da Bold, hvor vi fandt et godt Verthuus. Den meget arrige Bert forte os til Bogus med megen Undskyldning, „at vi denne Gang ikke vare blevne bedre accommoderede, næste Gang naar vi becærede hans Huus med vor Nærværelse, skulde han vist gjøre det bedre,” — litter Franshed — men hvad det end er, bliver det dog stedse Artighed, der bør opfattes i Gemyttet som hvad det er, Heslig-

hed og intet videre; men ogsaa blot taget som saadant er det behageligt, stemmer den Reisendes Sind til Munterhed og Tilfredshed, og har sikkert bidraget til at forstaffe de Franske Navnet af en elskværdig Nation. I hvor det gaaer, stikker denne Maneer stærkt af mod de tydse Verters vanlige Trevenhed — dette er just det egentlige Ord i Mod-sætning.

Kl. 8 kom vi til Kelch, hvor vi fandt et godt Logis, en stor rummelig Stue med uhyre store Himmelsenge og Kaminild. Det Hele saae virkelig ud som et Værelse i en gammel Ridderborg. Vi vare alle meget forniede med den muntre Kaminild, Oehlenschläger iserdeleshed, som satte sig til at fortælle et Eventyr-esterat have slukket Lyset, ret paa gammel Biis — men Fornoielsen forandredes snart til Øvide, da det mørkedes, at Kaminen slet ikke havde den Egenskab at opvarme det kolde Værelse. Vi blev da enige om at ombytte, om muligt, den poetiske Kamin for en god prosaisk Kakkelovn.

Ondagen den 12. November. Vi kom til Chalons sur Marne. Da vi nu vare i Champagne, burde vi naturligvis hilse paa det smukke Land med et Glas af den herlige Druesaft. Vi drak en ægte god Flaske, som begeistrede Oehlenschläger til at ville hylde den ædle Drue med en Øde eller deslige. Jeg bragte ham Pen, Papir ic., men Pegasus sadles ikke altid naar der floites, selv ei for Vers-gudens bedste Fortrolige — vertitur rota, urceus exit. Det blev til en pudseerlig satirisk Spøg i den Maneer, som han imaginerede sig visse berømte danske Digttere vilde have behandlet dette Emne paa.

Fredagen den 14. November. Kl. 7 kom vi til Meaux, hvor vi nok saa lystigt klinkede og drak det nyfodte Barns Dehlenschlägers Skaal i et Glas god Champagne.

Løverdagen den 15. November. Endelig Gud stee Lov vor sidste Nullade over Clée, Ville de Paris til denne Keiserstad. Men den blev os saa længe borte, at vi til Slutning næsten blev utealmodige især af Frygt for at vi ei skulde slippe til Byen, medens det endnu var Dag. Endelig opdagede da vore Dine for det første et Stykke af den uhyre Klump. Vi ruldede gjennem den sidne Forstad. Ingenlunde Bygningerne, der her forekom os meget uanseelige, men Husen og Straalen og Kjøbslaen paa alle Kanter mindede os om, at vi dog rigtig vare slupne til Paris. Man lod os i Porten passere uden Visitation; man spurgte os blot, om vi forte Liqueurer eller Flest med. Vor Hr. Svoger, om hvis Ægelsagtighed vi da fuldkommen vare blevne overbeviste, protesterede imod at føøre os til et Hotel i Nærheden af Palais Royal. Han satte os af i et Verte-huus i Forstaden, hvor vi maatte blive Natten over. Vi besluttede, saasnart vi havde skiftet Klæder, at lade hente en Fiafre og tage i Komedien i Theatre Français. Forst paa Beien derhen mærkede vi for Alvor, at det i Sandhed er Paris og ingen anden By vi ere kommet til. I det vi ruldede ad de forholdsvis snevre Gader imellem de uhyre Muurmasser forbi de mangfoldige sjonne og prægtig oplyste Boutikker, som mylrede af Mennesker, kom det os ikke anderledes for, end om vi vare kommet til Feernes Land. Vi kom endelig til Theatre Français, fik Billetter til Parquettet, som her hedder orchestre. Strax ved Indtrædelsen frapperedede os det første Indtryk af det herlige Tempel i den sjønneste ødlestede Stiil. Alle fem Rader Loger og Parterre

vare fulde, inden Stykket begyndte, og Publicum var i enhver Henseende saa ægte fransk som jeg havde ventet det. Man suakede og raabte og klappede og floitede og peb i en Hurlumhei som var forunderlig. De gevæltige Pariser Parterrehelte have et Greb paa at klappe med hule Hænder, som jeg ikke har hørt endnu enten Kjøbenhavnerne eller Hamborgerne eller Frankfurterne gjøre dem efter. Overalt forholder ethvert Parterre, jeg hidtil saae, i sin hele Maneer sig til et fransk i Paris som Døden til Livet, eller i det mindste som Melancholie til Lystighed. Det sjont besatte Orchester gav endelig en Symfonie af Haydn (dog ei for der ofte var purret ved Raabet: de la musique! de la musique!) — Teppet gif op. Man gav Omasis. Parterret blev med eet saa taus som Matten. Stilheden afsbrodes kun hyppigt ved Klap og Bravo, naar man enten hørte en smuk Sentens, eller en Skuespiller blev surioso og manoevrede prestissimo med Arme og Been. Alt deslige uagtet, forsonede allerede denne Forestilling mig med den saa yderst skævt, eensidigt og uretsfærdigt bedomte franske Theatermancer: hvilken fuldendt Kunst i Declamation midt i sin Borneerthed! Men hvem er Skyld i Borneertheden, Skuespilleren eller Digteren? jeg mener dog vel den sidste — og jeg troer fast ikke det vilde være muligt at spille Omasis; en højdelig Declamation, bedre end det skete her. At vi ei kunde bare os for at tænke paa Kjærlighed uden Stromper, det betyder intet videre end dette: at vi ere Danske, og de Franske ere Franske. I blandt Skuespillerne udmarkede sig efter mit Skjennende fortrinlig Tålma (dog tilstaaer jeg gjerne min Dumhed, at jeg denne Aften ei kunde komme ud af det med Monotonien i hans Declamation). Efter Omasis gaves et lille herligt komisk Stykke l'Epreuve nouvelle, som blev spillet til Fuldkommenhed, især var en smurrig Patron

af Bondemand ganske fortreffelig, ægte komiss med saa ædel Holdning som jeg hidtil aldrig saae.

Mandagen den 17. November. Er det dansk Schwerfälligkeit, eller er det en ørlig Tendens til stille rolig Arbeidsomhed, en Tilskyndelse af min indre Productivitet, eller en min nærværende Levemaade modsat Vane, eller hvad er det, som gør, at jeg ikke ret længe kunde finde mig i at tumles i denne Hvirvel? I Alsten for 26 Aar siden fødtes jeg. Jeg føler uden Angstelse, men med Vemod, at jeg ikke er hvad jeg burde være. Gud veed, hvor inderligt jeg elsker det Gode og det Ædle og det ene Uforgængelige — at jeg dog maatte finde det end langt fjerne Maal, om ikke før, saa i mit to Gange 26de Aar! Jeg vil hige og stræbe og haabe, og aldrig aldrig lade Modet synke.

Fredagen den 21. November. Vi valgte idag en lettere Restauration, og traf der ganske uformodentlig F. Schlegel og en Dr. K., som Dehlschlæger havde lært at kende i Halle. Vi flyttede over til deres Bord. Det er ganske naturligt, at det ikke kunde være længe, inden Dehlschlæger med sin unge Interesse for den franske Nationalaand og dens Virkninger i Dieblifiket, for den franske Skuespil-kunst ic. maatte gevæltig støde an mod F. Schlegels noffsom bekjendte Uwillie mod Alt hvad som er fransk eller staar i Forbindelse med denne Nations Virksomhed i literair eller politisk Henseende. Deslige Uttringer som „at det Allerslætteste i Tyskland monne dog være bedre end det Bedste her“ ere da ikke at undre over. Overalt var der i Schlegels hele Maneer at ytre sig paa en saadan indædt Urrighed tilsyns, og i hans hele personlige Udvortes en saadan slegmatisk Cynismus det fremtrædende, at jeg ikke kunde ønske

mig hans fortrolige Omgang. Vi gik hjem, og Dehleßläger forelæste Schlegel et og andet af sine Arbeider, især enkelte af hans originale tydſke Leilighedsdigte: de syntes at behage Schlegel, uden at han dog ret med Varme yttrede sig desangaaende — den underlige Flegma hørte ikke op.

Løverdagen den 22. November. Vi gik hen til F. Schlegel i Hotel de Piemont, for at tage ham med til Middagsbordet. Vi traf ham ikke, men Dr. K., han fulgte med os derhen. F. Schlegel var der allerede. Vi blevéder en heel Deel Tydſke og Danske forsamlede; vi formerede saaledes et ordentligt gothisk Bord. Schlegel var ret munter. Jeg kom i Samtalen til at spørge ham om den Kritik over Platos Værker, han havde engang lovet i „Europa“. Han svarede, at den vel var færdig, men at den ikke vilde komme, i det mindste ikke før det første, da han twivlede paa Publicums Sands for den. (Da Koës om Aftenen hos os spurgte om den samme Sag, lagde han til: at hans Arbeide ikke var courante Ware, da Filologerne for det meste ikke kunde Filosofie, og Filosoferne derimod ikke Græsk — Herre Gud! hvor nedladende og stolt!). Schlegel fulgte hjem med os efter Indbydelse af Dehleßläger. Dehleßläger læste sin „Jesus“ for. Schlegel yttrede sig ikke synderlig, uden naar han sit en grammaticalst Bildelse at rette: deslige glemte han sjeldent. — I Anledning af Dehleßlägers Stambog kom han til at udlade sig om sine gode Venner og Besjendte, og der løb da Galde og Skjeldsord nok over — stundom ikke uden Vittighed: „der alte Heide“ — „der Hund“ — „das Vieh“ — „das alte Kindvieh“ og mere saadant var dog ved Gud en Smule forargeligt. Imidlertid var han dog vittig under denne Stambogbladning, maaſkee fordi han saa nylig havde spist og drukket tæt; hans fleg-

matiske Cynismus eller cyniske Flegma for Resten er mig fast ubegribelig. Dehlnschläger tradsede med Pennen nogle Figurer, sigende: nu vil jeg male Correggios Mat eller den hellige Cecilie. Da Smørerierne viistes frem med Spørgsmaal, om det ikke lignede, tog Schlegel ogsaa dette frast: „Werfen Sie doch das in das Kamin — Sie sind doch auch ein unheiliger Mensch.“ — Efterat Schlegel og K. vare gaaet, fortalte Dehlnschläger mig, at han havde igaar beslaget for Schlegel, at deres Selskab til Kamp mod Gæmenheden og til Befordring af det Edlere ikke længere virkede saa kraftfuldt ved forenet Anstrengelse, som tilforn. Schlegel svarede: „at det jo vel havde været at indsee, at deres Forening ikke kunde længe vedvare — hver vilde sin Bei og havde sine Svagheder, som gjorde ham usordragelig for de Andre. Det eneste, der havde holdt dem saalænge sammen, var den fælleds Kamp mod noget langt gemenere.“ Dehlnschläger kom til at nævne Schelling. Schlegel spurgte: „Was? wollen Sie mich mit diesem Gotteslästerer zusammestellen?“ Af Gud! saaledes ere disse Mennesker; og for den gode Engling, der saa inderlig gjerne vilde høre sig til ædel Erkjendelse, og her troede at finde sikre Vedere, forsvinder den ene Drøm efter den anden.

Torsdagen den 27. November. Vi havde med K. en interessant Samtale, især om F. Schlegel, om Steffens, Schleiermacher, og den nyere mystisk-filosofiske Aland, som disse udmarkede Talenter have hyllet, og den katholiserende Religiositet, som visse Folk, for Resten store Genier, der høre til Skolen, enten af inderlig Overbeviisning eller af et sromt Selvbedrag ville udgive for den ene saliggjørende Tro. Dehlnschläger sagde i den Anledning noget meget Fortreffeligt: „Enhver Tidsalder har sin Blomst: at erkjende, hvad

den er, at hege og fremhjelpe dens Flor, det er Geniets Sag, det er den sande sunde Naturs Sag, af hvis Digten og Stræben det er Guds Willie at der skal fremspringe noget Godt til Tidens Tarv, til Guds Ære og Næstens Bedste. At ville foragte og fordomme og sønderknuse den Blomst, som Gud nu lader spire, for i dens Sted at bringe en længe henfalmet og visnet-igjen til at spire — at sulke med slovende Beemod efter en længe henvunden Tid, istedetfor at samle sin Tids gode og sjonne Momenter til et Brændpunkt, der kan opvarme Gemyltet med Haab og Villien med Kraft til at frembringe noget Stort og Æpperligt — det rober Sygelighed, Mangel paa sandt Genie, Ensidighed, som det bliver de Godes og Kjæffes Sag at opponere imod af al Magt. Hvad er nu vor Tids Katholicisme? mon ikke en forlængesiden henvisnet Blomst? og hvad er hine Menneskers Tendens til Katholicismen? mon ikke enten en total Misforstand, en Misfjendelse af vor Tid, der ogsaa aabenbarer sig ved Tegn og Undre? eller den intoleranteste Ensidighed man kan tænke sig? Hvad er det, at F. Schlegel, som K. fortalte, naar han uden at bekjende sig til den katholiske Religion, bestærker sig med Vieand, naar han gaaer ind i en katholisk Kirke? hans totale Leven i den gamle tydste Tid, medens han er fuldkommen død for sin egen? hans uhyre Uretsfærdighed imod den franske Nationalaand og dens Frembringelser? hvad er den christelige Demuth, som han skal giøre saameget af, naar han, i samme Dieblkif han hylder den med sin Tunge, sjælder den hele franske Nation for Hunde og Bæstier — en smuk christelig Demuth, at sige til vor Herre: „Du har villet skabe 40 Millioner Mennesker, Du har taget Feil og skabt 40 Millioner Hunde.“ — Man kan nok med Deeltagelse see et stort Genies Forvildelse (Den er næsten altid interessant), men bør man ikke desto

mindre af al Magt kæmpe mod dens Indflydelse, naar den vil gjøre sig gieldende som selve Vilddommen?"

Løverdagen den 29. November. Efterat have beset Udstillingen i Louvre, gik vi ind i Tuilleriehaven. Jeg gaaer aldrig igjennem Tuilleriernes Palais uden med en underlig følelse — at Gud! kunde disse Mure tiltale den Fremmede og fortælle ham blot Tusinddedelen af hvad indenfor dem er foregaaet blot fra Ludvig den Hjortendes Fødsel til denne Dag! K. gjorde blandt Andet den sande Bemærkning: at det lod som om Keiseren, naar han, saaledes som nu, reiste bort og lod tillige hver Kæst af det i Tuillerierne herskende Parti forlade Paris, stiltiende gjorde Pariserne følgende Proposition: „Mine Herrer (og Brændevinsmænd)! faaer I nu, medens jeg er borte, atter den forsmædelige Lust at massakrere og slaae ihjel, saa behager at øve Eder paa Jer selv!"

Onsdagen den 3. December. Vi vare idag i Selskab hos Hs. Excellence vor Minister. Koës og jeg kom i Samtale med ham. Vi talte om ligegyldige Ting, hans mange Reiser (som naturligvis og sortere under Rubrikken ligegyldige Ting, thi Hs. Excellence er med al sin Reisen blevet den samme han var). Han dreiede Samtalen hen paa den danske Literatur. Derved kom han til at kunne spørge os, om Dehenschläger var Professor i Poeten eller simpel Poet. Paa vort Svar at han ikke var Professor i Poesien, sagde Excellenceen: Ja for i min Tid havde vi en Professor i Poesien, Wadskær.

Torsdag den 4. December. Jeg gik til Louvre, og dvælede idag blot ved de Raphaeliske Stykker. Trans-

figurationen drog naturligvis fortrinslig mit Øie og mit Sind til sig, men jeg vogter mig vel for at tale, indtil jeg er trængt dybere ind i Helligdommen. Egentlig skulde slet ingen anden tale, end hvo der selv tør sætte sig paa Draklets Trefod som Gudens Organ. Men en Monolog er jo heller ikke egentlig Tale, og Præstindens Raab: *Exors, Exors, ørte βεβηλο!* gjelder dog ei længere mig. Kun dette tilstaaer jeg mig selv (man skulde egentlig tilstaae sig selv Alt hvad man tænker, det er den eneste Vej til sand og dyb Selvkundskab, og fordi de færreste Mennesker have Mod til at tilstaae sig selv oprigtigt Alt hvad der gaaer igjennem deres Sjæle, derfor bringe saa saare saa Mennesker det vidt i Kundskab om sig selv), at Transfigurationen ei greb mig ved første Beskuelse som den hellige Madonna i Dresden.

I Anledning af et lille kabalistisk Parti, som havde været imod et nyt Stykke, kom jeg i Samtale med Oehlenschläger om Parterrets Ret til at antage og forkaste. Han meente, „at Parterret aldrig burde have Ret til at afgive æsthetisk Dom, men blot politisk, det er at sige, at Parterret ei burde have Stemme over et Stykkets Værd som Kunstværk, men kun da have Ret til at yttre sit Mishag, naar Personlighed, som slet ikke kan blive Øjenstand for et Kunstværk paa Theatret, angrebes der paa en uædel Maade, som f. Ex. i Hospitalet, hvor en Professor i København, der har noget udstaaende med nogle andre Professormænd i Tyskland, vil bestille Publicum til at gjøre fælleds Sag med sig uden at have motiveret dette sit Andragende med skjellig Satire.“ Det er vel sandt, at en æsthetisk Fordommelsesret ikke kan være hos Parterret; men hvorfor skulde det ei have ligesaa vel Ret til at sige: „jeg skjötter ikke om at see dette Stykke tiere,“ som til at sige: „giv mig det østere.“ Den æsthetiske Værd af baade det ene og det andet

maa jo dog alligevel afgjøres for en ganske anden Domstol, det viser nu f. Ex. det Bisald, hvormed selv Kožebues forkeerteste Stykker ere blevne optague.

Onsdagen den 5. December. Jeg traf Rustad i Louvre, og gif med ham omkring i Expositionssalene. Vi dvælede ved Keiserens kolossale Buste, og kom i den Anledning i Samtale om ham. Han fortalte om hans Campagne med Keiseren i Italien, om Slaget ved Marengo, om hans egen Campagne Året efter under Macdonald. Han har været Keiseren baade som Consul og som Captain og siden flere Gange forestillet, og han roste hans godlidelnde affable Væsen og hans Talent til at sige enhver noget Forbindtligt. Den Glandsomgivelse og det sive Etikettervæsen var sikker ikke, efter hvad R. meente, ham selv men blot Hoffskranterne at tilskrive, der have faaet ham indbildt, at det ikke kan være anderledes.

Løverdagen den 6. December. Som jeg gif omkring i Louvre, og især betragede Correggios hellige Hieronymus og Rafaels Transfiguration, kom et Menneske til mig, og med megen Artighed spurgte mig angaaende det correggioske Stykke, som jeg betragede. Han fortalte mig, at han var fremmed, og var i Handelsanliggender kommet fra et af Departementerne til Paris, og blev der kun et Par Dage. Han sagde mig, at han just idag havde faaet et Par Billetter af en god Ven for at besee det Indre af Tuilliererne, og om jeg havde Lust til at gaae med, vilde han give mig den ene. Jeg tog uden Betenkning mod Tilbuddet, og gif med ham. Da vi kom ud af Louvre, vilde han gaaet en ganske anden Vej, men jeg opponerede og paastod at vide en nærmere Vej til Tuilliererne. Han fulgte,

men dvælede længe ved at betragte Ruinerne af de Huse, man har nedbrudt for at gjøre en Gade fra Louvre til Carrousselpladsen. Vi gik endelig gjennem den nærmeste passage public. Han dvælede etter her, og vroxlede forunderligt om den nye Gade ic. Endelig sagde han, at han ei havde Billetterne hos sig, men vilde hente dem i en Café der i Nærheden. Jeg fulgte ham uden Mistanke. Det var et skindent lille Hul. Hans Ven var, sagde han, i et andet Værelse dybere inde i Huset for at spille et Parti Billard; han vilde føre mig til ham ad en mørk Trappe. Det gjorde mig mistænksom, og jeg vilde paa ingen Maade folge ham. Han bad mig ret indstændig dog at følge sig, men jeg blev ubevægelig i Cafén. Han gik da op alene. Jeg drak imidlertid et Glas Liqueur og læste Aviser. Han kom efter nogle Minuter tilbage, og forsøgte nok engang at bringe mig til at følge sig, men jeg erklærede, at jeg absolut blev her. Han gik da, for, som han sagde, at sege sin Ven og Billetterne. Jeg blev der endnu et Dvarteerstid. Da han imidlertid ei kom tilbage, gik jeg. Det var sikkert en chevalier d'industrie, som vilde ført mig lyttig an. — Paa min Hjemvei om Astenen slap jeg ind i en Kirke i St. Honoré, hvor en Clerk i et traurigt Mørke (Kirken var kun oplyst ved 8 smaa Tællelyss) sad og vaasede noget umaneerligt for de Troende, som omgave Prædikestolen — det gik frem og tilbage i allerkjæreste Forvirring. De stakkels Kjættere sit baade læst og paafrevet, især fordi de havde affkaffet Confessionen, en saa væsentlig Deel af Poenitentsen. Reformationen af 15de Aarhundrede kaldte han triste et malheurreuse. De sidste Ord, jeg hørte, vare følgende: „Maar I ikke ville gjøre Poenitentse, mine kjære Faar, efter Guds Forkrist og Conciliernes Beslutning i deres hele Omfang, og især ved Confessionen, saa kunne I ligesaa godt først

som sidst kaste Eder Djævelen i Armene ved at gaae over til den første den bedste fjætterske Sect, Lutheranerne, de Reformierte, eller hvilken som helst anden." — Jeg havde nok, og absenterede mig fra den Haaresti.

K. fortalte os, da vi kom paa Tale om F. Schlegel, at denne havde i „Umnuth“ gjort et Distichon over Paris omtrent saaledes:

Läppisch ist in Paris das Wasser, die Lust und das Erdreich,
Und das Menschengeschlecht — aber das übrige gut.

Søndagen den 14. December. K. kom til os Kl. 10. Vi blev enige om idag at besøge Pantheon. — Ved Gud! en herlig, en imponerende Bygning! men — den er bygget af stor Sandsteen. Ved at sammenligne Pantheons Udsidé med dens Materie og Massivitet, finder jeg en Lighed mellem de Franskes Pantheon og deres hele store Revolution. Ogsaa den imponerede ved sin Storhed, men ogsaa den bygtes af Sandsteen og paa Sand, ikke paa den Granit den usorgængelige, som hedder Folke's syfste og moralste Trang, Nationalnødwendigheden. Vor Leder kom endelig, og vi stege op til den øverste Runding. Idag laae den hele uhyre Steenmasse med sin hele Omgivelse udbredt for os som et Landkort — vi funde neppe nogensinde fundet en skønnere Dag. Jammerstade, at den herlige Bygning har saa stemme arkitektiske Fejl, at man maa hjelpe paa Revnerne ved Fliskeri. Pantheon, dettes forbillede, staer endnu efter Aartusinder uden at revne eller behove Hjelp. Dehlerschläger sagde ret træffende ved at see paa en Stotte i Luxembourg: „Man skulde dog først ret være enig om, at de Moderne ogsaa virkelig havde bragt det dertil, at de sletten kunne gjøre et Menneskes eller et Dyr's Omrids rigtigt ester, før man begynder at tale om moderne Kunst.“ Dette

i Henseende til Statuarkunsten gjelder vist og paa en Maade om Architekturen.

K. og jeg kom siden til at tale om Gall og hans Lære. K. liggede mig paa Panden, og fandt „Organ der Musik, des Wißes und Scharfsinns“ (ei! ei!) og i høieste Grad „Organ der Gutmuthigkeit.“ Det skal være mig kjært, om han ikke har seet feil. — Om Dehenschläger bemærkede K., at han aldrig havde kendt noget Menneske, der havde taget saameget af sig selv. Ja jeg gad vide, hvad den forsorianske Ven vil sige, naar han faaer Dehenschlägers gevaltig stærke Digt; og end mere længes jeg efter at erfare, hvad Miner begge Brødrene Schlegel ville skjære til Dehenschlägers sidste germaniske Romance! — Hvad dog den menneskelige Svaghed er manglunde, og hvor den undertiden, naar det synes kommet dertil, at den maa staae der affloret for den meuneskelige Forstand i al sin Mathed, pludselig faaer Understøttelse af en anden Svaghed, og bliver saaledes ordentlig sthenist. Ved Bordet idag talte vi med K. om F. Schlegel. Han sagde os om ham og hans huuslige Liv noget, som sædeles glædede os, f. Ex. om hans lykkelige Egteskab, hans Kones fuldkomne Hugivenhed for ham, hendes kraftige Medvirkning til at staffe tilveie de quoi vivre ved at skrive de Smaaromaner, som dog ordentlig have staffet Penge for hvert Ark i Huset, medens F. Schlegels høiere litteraire Virksomhed i denne Henseende fast har været ufrugtbar. Men hvad hans katholske Hang angaaer, da twivler K. intet Dieblik paa, at han gaaer over til Katholisismen, om ikke af andet saa nu af en vis Trodsen.

De franse Journalisterde ere dog nogle meget smukke Folk. I Journal de l'empire stod f. Ex. igaar, i Anledning af den franse Oversættelse af 1001 Nat ved Gallard, fortsat ved Perceval, professeur de langue arabe au college

imperial, følgende Tirade: „Les Arabes ont encore dans leurs villes principales des écoles où l'on enseigne toutes ces sciences (Philosophie, Mathematik, Medicin &c.), et si les deux universités de Zabid et de Damas ne sont pas aussi connues que certaines universités allemandes, elles n'en existent pas moins; et dût-on y lire des Mille et une nuits, cela vaudroit peut-être encore mieux que d'enseigner la metaphysique de Kant ou la cranioscopie du docteur Gall et tous les systemes d'un obscur metaphysicien, ou les rêveries d'un dangereux cranioscop.“ Det er i sin Art næsten ligesaa galt, som naar en fransk Reisende fortæller i sin udgivne Reisejournal, at Lyneborger-Heden beboes tildeels af vilde Nationer, af hvilke der endog er en Horde, der i Landets Sprog kaldes Grossschmucker, som slet ikke endnu ere omvendte til Christendommen. Forplumringen er kommen deraf, at man paa Lyneborger-Heden kalder Hede-Taarene Grossschmucker.

Bed Bordet idag fortaltes en snurrig Kronike om A. F. Wolf. Han ærgrer sig over de mange ofte høist ubetydelige Fremmede, som komme til ham af ingen anden Grund end at see det underlige Dyr; han er da sædvanlig lovlig grov imod dem. Der kom engang en saadan Person til ham, og sagde, hvorlunde han var kommet for at hilse paa Professor Wolf, en Mand, der havde gjort sig saa navnfundig i de skjonne Videnskaber — „Das ist nicht wahr, mein Herr,“ afsbrod Wolf ham, „ich treibe nur die garstigen Wissenschaften.“

Onsdagen den 31. December. Da Midnats-klokk'en flog, bod jeg 1806 et venligt og veemodigt Farvel i det det skyttede sig i Evighedens Hav. Dette Åar var mig vigtigt, meget, meget vigtigt — det decidede min Skjebne, hvordan den end bliver, for mit hele Liv.

Mennesteis Element er nu eengang Frihed, og denne er indskrænket under det første Ophold i Paris paa mange Maader. Man veed endnu ikke Besked, man kan ikke finde Vej, man behøver Anvisning ved hver en Leilighed — dette er ubehageligt. Dog saasnart vi havde orienteret os en Smule i Byen og især i de herlige Samlinger for Videnskab og Kunst, befandt vi os fortreffelig. Jeg vil denne Gang intet fortælle Dig om de videnskabelige Arbeider, der siden min Ankomst til Paris uopherlig har bestjært mig. Kuns dette. Du veed, at grundig Forberedelse til vor italienske og græske Reise er vor videnskabelige Hovedhensigt — i denne Hensigt arbeide vi daglig 4 Timer i Nationalbiblioteket og 3 Timer i et sjældent Privatbibliotek. Den øvrige Tid sjænktes Kunstens Studium og Nydelse især i dens herligste Tempel Louvre, Musée Napoleon, og Galleriet. Musée Napoleon indeholder Antikerne. — Man har overalt modtaget os med den største Velvillie, og tilstedet os den frieste Adgang, hvor vi ønskede det.

Det franske Folk er ganske som jeg havde tænkt mig det — det lever heelt igjennem fra dets første Månd til dets ringeste Bonde intet højere Liv i Ideen; herom har Transmanden ingen, end ikke den ringeste Anelse. At sætte sin Virksomhed i Forbindelse med Evigheden, og lade fremgaae af den høje saliggjørende (i Ordets alleregentligste Mening) oploftende Tanke om det Evige og Uforgængelige i vort Væsen, hans Gjøren og Laden — det falder ingen, end ei den meest dannede Transmand ind. Alle Motiverne for hans Handlen fremgaaer af et lavere Nyttigheds-Princip og en dunkel instinct de l'honnêteté, hvorover han ikke videre reflecterer. Denne Dom om det franske Folks Individualitet er saa almeensand, at man uden Uretfærdighed

kan sige: det hele franske Folk har intet Organ for Religiositet, saa vist som det ingen Dybhed i Sindet har, ingen Tendens at stige op til Tingenes Aarsag, ingen Anelse om noget høiere Liv." Dersor er Nationen borneret, og har, sjældt i sin Borneerthed fuldendt og raffineret i hei Grad, ingen ordentlig Perfectibilitet, ingen Trang til at gaae videre, at bryde Conveniensens Baand, (som paalægges ingen Nation i Verden, Chineserne undtagne, lettere end de Franske), og saaledes hæve sig til høiere Anstuelse, være sig i Kunsten eller Videnskaben eller Livet. Brydes nu alligevel ved udvortes Sammensted og en idelig Tirren af Nationens lavere Reitzbarkeit (jeg veed intet ordentligt Ord dersor paa Dans) Conveniensens Ternbaand (som f. Ex. i sidste Revolution), saa er det ude med al Orden og Maadehold, og den fine polerede Franskmand, løsrevet fra sin Conveniens, er overladt som en Bold iil sine vilde Videnskaber, fordi han intet har i sig som kan tæmme Stormen i hans Bryst. — Dog deslige Reflexioner vilde føre mig for vidt — den franske Nation har et sjældt (forsaavidt det Ustadige kan være sjældt, naar det betragtes fra den religiøse Side), ustadigt, oversladist Liv i Dieblifikket, og det bevæger sig med en Lethed og Livlighed i Livets ydre Forhold som ingen anden Nation i Verden. Dette er dens positive Side, og den skal man nyde, vel uden at fornægte sin egen dybere Natur eller den retsærdige Erfjendelse af den Franskes Borneerthed og Mangler, men ogsaa uden at misfjende dennes i Sandhed interessante Sider. Hvo ei i reen Kosmopolitisme fører denne Retsfærdighed med sig, skal blive borte fra Frankrig — thi han vil kun øergre sig. I denne Henseende ere især de Tydiske øste meget uklogte. Hvortil i al Verden nyter det at sjændes med en dannet, velopdraget, vittig, men borneret og heist uvidende

Franckmand, om f. Ex. Shakespeare og Goethe ere store Digttere? Den Franse indlader sig hjertelig gjerne, thi han snakker gjerne om Alt hvad som er til i den hele Verden — men nu: om nogen heiere eller blot nogen anden Poesie, end den, hans Koryphæer Corneille og Racine have affstrukket Grændsen for, har han ingen Anelse. Det engelske eller tydiske Sprog forstaaer han ikke ordentlig; at der udenfor hans eget Sprog kan gives Harmonie og Rhythmis, begriber han ikke — eh bien! den ene Dumhed vittig indklædt folger paa den anden — hvortil den hele Sladder med ham om, hvad han ei forstaaer? hvorfor ei meget hellere snakke noget med ham om hans Corneille og Racine? — i dem er han tilvisse hjemme og kan stundom om dem sige mangt et Ord, som ei er at foragte. — Med Retfærdighed at erkjende og med Klogskab at nyde en Nations gode og positive Egenstaber, med Retfærdighed at erkjende og med Klogskab at vogte sig for dens Negativiteter, dette er og bliver den Reisendes første Lov. Kunns paa denne Maade holdes Livsaanderne muntre og Ejelen aaben og modtagelig; ubefangen maa han være, og vide at koge Honning af Malurten som af Rosen. Bringes han derimod ved hver en Slethed, han moder, ud af Ligevaegten, saa er han og paa Veien til at blive-lige saa slet, som den Slethed, der vippede ham overende; thi Ligevaegten er egentlig det Rette — det, at tage Ligevaegten, det Slette; er man engang overende, enten man da dumper til Slethedens ene Pol eller til dens anden, det kommer, synes mig, i Grunden ud paa Get.

1807.

Torsdagen den 2. Januar. Ved at tale om de forskjellige Sprog gjorde Dehenschläger den bemærkning, som jeg vil erindre, at fast i alle danske Ord med T som Begyndelsesbogstav, der ere beslagte med det Tydske, er i de tydske et D, og omvendt, s. Ex. Tag Dach — Tak Dank — That Daad — Traube Drue o. s. v.

Hæste fortalte aldfortiligt om Vilhoison, som var mig interessant. Vilhoisons Tjener, en snurrig gammel Svend, som lever endnu, var skammelig blevet skuffet i sine Forventninger om Sparta og Athen. Da han kom hjem, var han bestandig vred paa Grækenland og dens Republiker, hvor man havde saamange Ubehageligheder, intet ordentligt Salt kunde faae o. s. v. Da nu Revolutionen gik an, og Frankrig blev erklæret for Republik, sagde han i profetisk Aaland: „Det vil gaae daarlige, jeg känner Republikerne.“ Jeg troer endog, han gik op i Nationalconventet, og fortalte dem, hvad han vidste om de græske Republiker, hvor Godtsfolk havde al optenklig Nod at kæmpe med.

Jeg havde Samtale med Dehenschläger om et Sujet at vælge til en dansk stor Tragoedie. Jeg foreslog ham at lede i Du Cange Histoire de Constantinople om de Danske (Væringerne) i Constantinopel i det 11te Seculum, hvorom jeg idag faae noget i Vilhoisons Manuskripter.

Torsdagen den 22. Januar. Dehenschläger kom ind til mig langt ud paa Aftenen. Vi kom paa Tale om

Schlegelerne og deres, især A. W.s Filisterie med at lade Dehleenschläger føle sin Superioritet i Lærdom. Dehleenschläger kom derved til en Sammenligning imellem de Herrer Schlegeler og sig, som indeholdt meget Sandt, f. Ex.: „Jeg veed vel, at jeg ei kan Græst som A. W. Schlegel, men jeg gad dog vidst, hvem af os to bedst monne kjende den græske Genius, og om vel Hr. A. W. S. nogensinde vil skrive saa ægte græst et Stykke som min Baldur. De høilærde Herrer glemme saa let, at Naturen giver Eufelte, jeg mener Lykkes ligere, den Evne, at udspinde meget af sig selv — dette er det sande Genies Særkjende, ligesom det, at kjende noic Andres Ædrætter og Værker, at kunne amalgamere det med sit, og saaledes efter denne Amalgamering lade fremgaae noget Godt og Kraftigt, er den Lærdes Særkjende. En Ting, tænker jeg dog, jeg ogsaa i Hensyn til Videns har forud for de Herrer Schlegeler, dette: med Lethed at funne digte i et fremmed Sprog.“ Da A. W. Schlegel talte om Sværheden i Brugen af Spondæn, svarede Dehleenschläger: „Ja, naar man søger Spondæn til sin Tanke, da har De Ret, at det er vanskeligt undertiden; søger man derimod Tanken til Spondæn, da er intet i Verden lettere.“ Det maatte han da tilstaae.

Søndagen den 25. Januar. Høse, som havde lovet at komme til os, kom endelig Kl. 10 som en sand Nikodemus. Vi havde med den gode, edle Mand en ret interessant Aften. Han fortalte os Mangehaande. Ogsaa i aften kom vi paa vor gamle Materie: det nærværende Dynasties Ligegyldighed for andre Dannelsesanstalter end saadanne, som umiddelbar passer til dets Statsmæssine, og bidrage til dennes Virksomhed strax i Diebliffet. „Il faut que le peuple sasse des souliers et pas d'avantage“, stal Keis-

seren engang have sagt, da der blev talt om Folkeophlysning og Midlerne til at hjelpe den frem. Fremdeles talte vi om Cleresiets Indflydelse og de miserable Creaturer, man finder selv blandt den høiere Clerus, som slet ingen Anelse have om Livets høiere Hensigt, om Videnskab og Kunst, eller dess-lige. „Slight et Dyr, forresten et ikke slemt,” sagde Hæse, „gaaer ind og ud hos Madame Mère, fortæller Bhanebdoter og Historier der, ansees for en meget behagelig og vittig Mand i hendes Førgemak og Audiencesal, og er paa denne Maade kommet til at blive Biskop af Montpellier med 40,000 Fr. aarlig Revenue.” — Vi talte især om vor fore-havende Reise, som Hæse ret varmt og hjerteligt interesserer sig for; — hvor saare vanskelig det er i vor Tid at lære Græsk til Bunds, at neppe nogen nutildags skulle kunne op-vises, som vidste saaledes Græsk, som man vidste i Italien i det 15de og 16de Aarhundrede; — hvor mislig den filologiske Kritik er, som blot grunder sig paa et udøet Sprogs Ords Betydning og enkelte finere Sammensætninger, f. Ex. visse Ordflexioner, Talemaader og Feininger, hvor mislig en saadan Sprogrkritik er for os, f. Ex. den i Wolfs kritiske Arbeider over Ciceros 5 Taler, eller den i Hermanns Bog: *de ratione Graecæ grammaticæ emendandæ etc.* Hæse meente, maaskee meget sandt: at vi, hvis vi funde finde Tid til at give os blot 6 Maaneder paa vor Reise ordentlig i Skole i et nygræst Gymnasium i Bucharest eller andetsteds i Tyrkiet, vilde i den Tid lære mere Græsk, end hjemme i flere Aar. I Henseende til vor græske Reise, meente han, vi gjorde bedst i at gaae fra Venetia til Al-banien, og faae Anbefaling til Ali Pacha af Janina. I Henseende til Villoisons Reise paa Athos fortalte Hæse det meget mørkelige: at den franske Consul i Bucharest, en for-nuistig og troværdig Mand, havde forsilkret ham, at Villoison

ikke paa Athos var blevet indført i deres affondrede, men fun i de offentlige Bibliotheker, deels fordi man havde en Slags Mistanke til ham som latinisk Geistlig, deels fordi han hist og her havde båaret sig uslogt ad, gjort sig lystig over deres Sædvaner o. d., vel uden at mene noget Ondt dermed, men dog faaledes at man ofte havde taget ham det meget ilde op — bevare Gud! al Satire eller lystig Skjemt skulle vi, fra det Dieblik vi sætte God paa græst Grund, sige til: apage Satana!

Torsdagen den 29. Januar. Jeg kom hjem fra Bibliotheket Kl. 1, da jeg havde lovet at gaae med mine Venner til Tuillerierne. Vi ful endelig vor Poet i Stand, og kom afsted. Forst besaae vi Keiserindens Værelser i nederste Etage. De ere meget smukke og smagfulde, uden at være just overordentlig prægtige. Vi steg et Par Trapper op, og man førte os ind i Keiserens Værelser. De ere i det Hele meget simple og i en gammeldags Smag: deriblandt 3 Audience-sale, en til Privataudience, en anden til de almindelige Opvartninger, en tredie til Audiercerne en galla. Keiserens almindelige Arbeidsstue er et ganske simpelt Værelse. Ved en Side stod et lille smukt Skriverbord, ikke meget bedre end det, hvorved jeg skriver dette. Ved det sad Manden ofte og forestrev Europa Love; paa det stod et simpelt lille Blækhorn. Om denne forunderlige Mands private Liv fortelles naturligiis alle Slags Kronikler. Man siger, at, naar han bliver vred paa Keiserinden, spærre han hende undertiden inde i hendes Bad; at han drinker stærklig stærk Caffe, bruger meget varme Bade o. d. Det er ellers ikke urimeligt, at hans over Alt ansændte Legeme ofte kan behove deslige Styrkningsmidler. Herimod stride nu Andres Beretninger, at han har en Hestesundhed, og at

han slet ikke, uagtet hans overvættet Anstrengelse og yderst ubetydelige Sovn, behøver nogen narcotiske Midler. — Da vi gif fra Tuillerierne, gif jeg til R., for at bede ham driske Kongens Skaal hos os iasten. Jeg skrev, da jeg kom hjem, en Indbydelse til Malte Brun ogsaa at komme til os. Jeg arrangerede Sagen med Mad og Driske hos vor Vertinde. Efterhaanden kom R., M. Brun, L. og K. Vi kom paa Tale om Polen. M. Brun fortalte, at han just var beskæftiget med at skrive en Bog, der skulle give de Franske Underretning om Polakkerne og deres Historie, saavidt som de Franske nu, da Polens Historie interesserer dem, behøve det. Han sagde, at han ved at gennemstudere Polens Historie havde overbevist sig om, at den polske Adel i Grunden var af gothisk celtisk Udspring: et Tegn herpaa er ogsaa deres blonde Haar, da derimod alle slaviske Nationer have uden Undtagelse begsort Haar. — Dehenschläger og jeg vare Kjøgemestere. Skade kun, at saamange af vores forsamlende Venner vare hypochondriske: Koës, L., R., og dersor ikke torde driske noget. Snurrigt nok, det træf sig, at af os 6 forsamlende Landsmænd vare 2 Nordmænd, 2 Syder og 2 Sjællændere. K. var som Saul inter prophetas, men han er jo og vor Landsmand ved Alaren under Jorden, som forbinder Wien og Danmark. Vi sang Dehenschlägers Visse, og klinkede saa heit, som det med de smaa Pariser Ølglas lader sig gjøre, til Kongens og vor gode Kronprindses Ere — jeg veed ikke, om de funde høre det derhjemme. Selskabet fiktes ad Kl. over $1\frac{1}{2}$, og Dehenschläger og jeg parlerede endnu en Stund dog uden at driske. Jeg fik, just som jeg var ifærd med mit Kjøgemesterstab, Brev fra de føde tre Piger der hjemme — det var mig ubeskrivelig kjært. Vi kom til at tale om Napoleon. Dehenschläger ønskede blot, at han funde godt Frank og funde

komme til at omgaaes Napoleon, saa skulde han nok kunne virke paa ham. Hele Aftenen havde været særdeles morsom; et Diebliks Differens var blot opstaet i Anledning af R.s og Bruns Roes over Kosmopolitismen som det bedste, hvor imod Dehlerschläger satte sin Formening, at man dog for Handen paa sin Konges Fødselsdag skulde stikke sin kosmopolitiske Snude ind og være ordentlig dans; ogsaa vare de lidt vrede paa ham, fordi han, som Brun sagde, vilde seig-brænde alle Franske, hvis han kunde, i een Kasserolle med samt deres hele Literatur. Deri har da de Godtsfolk naturligvis Uret. Naar Dehlerschläger er paa Nakken af de Franske, er det blot, naar de Franzosiskindede ville være de Tydste paa Nakken.

Der blev forresten snakket alstens løst Toi og fortalt Historier. K. fortalte f. Ex. folgende: en Herr Doctor i Wien havde den meget slemme Vane at drikke sig fuld; ligesledes hans Tjener. De kom begge fulde hjem en Aften, Tjeneren sildigere end Herren. Herren havde fastet sig i sin Seng. Da Tjeneren kom hjem, tager han i Rusen feil og gaaer ind og lægger sig hos Herren i Alkoven, som var stor og rummelig. Den ene laae til Høire den anden til Venstre. Efter en Times Tid vaagner Herren, og mærker, at der ligger et Menneske hos ham i Sengen. Han raaber da paa Tjeneren, som han meente laae udenfor Alkoven: „Der ligger et Menneske hos mig i Sengen;“ Tjeneren: „Ogsaa hos mig ligger der en Gauthv;“ Herren: „Kast ham ud og kom mig til Hjelp!“ Tjeneren lyder sin Herres Befaling, vender sig om, og slaaer en ordentlig Nære i den formeentlige Gauthv. De kom i Haarene paa hinanden, og først da mærkede de omsider den gjensidige Feiltagelse.

Mandagen den 2. Februar. K. og jeg gif iasten efter Aftale til Kalkbrenner. Vi fandt han hjemme, og han tog venlig imod os. Men at spille for os bad han udsat til en anden Gang, da han just iasten havde at sætte Horn til et musikalst Arbeide, som han for sin Optagelse i et, jeg veed ikke hvilket, Selskab har componeret. Vi gav ham da Tid til denne Composition, og gif. Det er dog ret yndeligt, at see et saa fortreffeligt Talent saa letindig og saa letfærdig. Dog det er meget muligt, at han, ved ordentligere Levemaade, mindre ophidset Fantasie og en fleersidig Danse, meget vanskelig vilde have naaet en saa fuldkommen Uddannelse af et enkelt Talent. Alt i den menneskelige Sjel er Mirakel, og usporlige de Beie, paa hvilke hvert enkelt Talent uddannes og modnes. At ogsaa undertiden syssel Destruction, Udsvævelse o. s. v. spiller en betydelig Rolle, derom er vist ingen Twivl.

Hase kom til os Kl. 9, og blev til Kl. 1. Talen faldt blandt andet paa Billoison, og Hase fortalte, at han var et beryndeligt jovialst og selskabeligt Menneske, som stundom funde lade Alting ligge for at more sig i Selskab, hvor han besant sig vel, og igjen styrte sig over en Ting en Tid lang ned umaadelig Flid og Anstrengelse. Saaledes var den oversladiske Maneer, hvormed han havde undersøgt det store Eustulaptempels Ruiner i Epidaurus, ganske i sin Orden, neente Håse. Saaledes havde han og paa sin græske Reise oppholdt sig engang i 3 Maaneder paa Naros, blot for at omgaes med en forulykket fransk Officer, der havde nedsat sig her som — Doctor Medicinæ, og som hverken Tyrker eller Grækere funde side.

Tirsdagen den 10. Februar. Jeg arbeidede hele Dagen til Kl. 3. Koës kom hjem, og fortalte mig om

Karnevalsjaven i Rue St. Honoré. Jeg gik derhen. Hille Polter! hvilken Tummel — en uendelig Række af Masterade vogne fulde af Abekatte, Harleiner, Djævleunger, Mareskatte, Fanden og hans Oldemoder &c. En Vogn især naragtig ved et umaadeligt Fugleudyr til Vagspringer. Det morede mig ret, at see det letfærdige Pariserfolk i al sin Jovialitet. Saa ganske at kunne give sig hen til Dieblifikets Spøg og Løier, uden i mindste Maade at holde paa sig, eller see enten til Høire eller Venstre, er en sjæl og herlig Egenståb, og i Sandhed den er selv ret egenstig moralst, langt mere end dei ved første Beskuelse skulde synes.

Siden kom vi paa Tale om Schildbürger, Molboer, Gascogner &c., og der blev fortalt en Mængde derhenhørende Historier. Det er underligt nok, at enhver Nation saaledes har een Provindses Indbyggere at hafke paa, og Dehleenschläger gjorde den rigtige Bemærkning: at Lodden træffer undertiden i Sandhed klogtige Folkeslægter, saaledes f. Ex. hos Grækerne Boeoterne, og hos de Franske Gascognerne. De Franske selv tilstaae, at Gascognerne ere intet mindre end eensoldige, og Grækerne tilstod det samme om Boeoterne. Ogsaa synes saadanne Lys som Pelopidas, Epaminondas &c. at vidue for Boeoterne.

Dehleenschläger fortalte mig igaar, at vor Landsmand og Bordkammerat L. havde ytret sig for ham, hvor lunde han ikke rigtig moune lide mig, men holdt mere af R. Dehleenschläger meente, han havde Ret til at være misfor nojet med mig, fordi jeg, det paastaaer Dehleenschläger, aabenbart negligerer ham. Endskjøndt jeg nu for min Død ikke kan lide den Snakken til den Enge om den Auden, saa gjør det mig dog ondt, hvis det skulde være sandt, hvad Dehleenschläger paastaaer, at jeg i mit Bæsen skulde have ytret nogenlags Ringeagt eller Uwillie mod L. Det maa

ikke være, og det er mig desuden ret tungt at vide mig ildst
idt af et Menneske hvilket som helst.

Fredagen den 13. Februar. Fasten kom Dohlen-
schläger ind til mig. Han blev hos mig, som vanligt, til
midnat paa Natten. Det gemytlige selskabelige Menneske sagde
nig ret godlidente, at, hvis han ikke havde mig her at kunne
neddele sig med, maatte han fortvile eller reise strax hjem.
Jeg begriber, hvordan han har det — det er i Grunden
must — men er det dog ei ubilligt, at gaae saa strengt i
Rette med Mennesker, fordi Gud dannede dem af andet
Malm end det, som stedse og strax, naar det anslaaes, giver
Dynten af hans Grundtone? I Musiken ere alle Tonearter
gode. Vil man spille sammen, maa man vistnok ikke stemme
 sine Instrumenter af aldeles ubeslagte Tonearter; men en
Musik, som stedse gif frem i consonerende Accorder, vilde
dog og blive uttaalelig fjedsmælig. Disharmonier maa
oer være i Livet som i Musiken, de give Livet som Musiken
et Krydret — blot de tilsidst snildt oplose sig i Harmonie.
At dette kan skee i Musiken som i Livet, dertil gav Gud os
Generalbas og Forstand og Besindighed og Dannished. —
Dohlen-schläger læste for mig Begyndelsen af Palnatoke. Det
gottede mig naturligiis af Hjertens Grund. Jeg troer
midlertid, han nok selv siden falder paa at forandre et og
andet i den rænkefulde Ubbos Replikker.

Jeg hørte iastes „De to Dage.“ Det er dog en gud-
dommelig Musik. Ester Glucks „Ifigenia“ og Mozarts „Don
Juan“ anseer jeg den for den bedste Operamusik jeg har
hørt. — En Diplomat, jeg kom til at sidde ved Siden af,
fortalte mig blandt andet, at Marshal Lannes engang i
Hidsighed havde sagt til Napoleon: „J'ai su contribuer à
aire un empereur, je saurai aussi contribuer, s'il faut,

à le desfaire," uden at Keiseren havde taget ham det ilde op.

Tirsdagen den 24. Februar. Dohlenschläger omstaber Palnatoke til en Tragoedie — en herlig Idee, at lade ham falde for Bues Haand (han har Berserkergang), som den alvældige Skjebne bruger til at henvne Harald Blaaetands Drab.

Det faldt mig ind idag at tænke paa Marsagen, hvorfør de Franske saa strax paa en Pris veed at udpege den Fremmede: den ligger i Grunden i de Fransses egen umådelige Letsindighed, som gør, at de leve for Dagen uden at see til Høire eller Venstre, og ere tilsfredse, naar de have les moyens à satisfaire deres raffinerede, dyriske og libertiniske Nødvendigheder. Ere disse tilsredsstillede, føler den ægte Pariser ingen Trang til at see paa Verden udenom sig, og suge Næring for sit indre Liv af Gjenstandene omkring ham. Han seer ikke paa Tingene, der frembyde sig for hans Die, med mindre de kunne give Udbytte til at tilsredsstille den angivne Trang. Den Fremmede derimod, der nærer et dybere Liv i sit Indre, finder Ingen uværdig sin Opmærksomhed, men betragter Alt. Dette finder nu den fjerlette Franzos, der ikke kan begribe, hvorfør han begloer deslige Bagateller, puerilt — det strider desuden imod det i Pariserlivet antagne decorum.

Tirsdagen den 10. Marts. Jasten kaldte Dohlenschläger paa mig. Schlegel og K. vare hos ham. Jeg gif derind, og disputerede med de godt Folk om vor rene gothicke Oprindelse, om den gamle nordiske Poesie o. d. Schlegel har sikker ganse fortreffelige Kundskaber især med Hensyn paa de store Omvæltninger, der ofte udgjøre Naturens

mægtige Hjul til at modificere Tingene for Aarhundreder, f. Ex. Nationernes Vandringer, Sprogenes Sammenblansdelse o. s. v.; men han jager dog for gjerne efter Paradoxer — og det er for mig et Beviis paa, at meget af hans Kunstdabmasse endnu slet ikke er forvojet. — Blandt de af hans Utrinder, som frapperede mig mest, var f. Ex., at han sætter Rousseaus Heloise over Goethes Werther, og sagde i den Anledning Adskilligt ret meget smukt. Ved mine Spørgsmaal til ham om, hvorledes og hvorlænge han havde bestjæltiget sig med det Persiske, fortalte han mig, at ikke alene Paris og London især, men ogsaa Bibliotheker i Thyskland ere rige paa persiske Manuskripter. Han roste fornuemmelig de persiske Digttere. — Han fortalte noget af sit Levnetslob, blandt andet, at han, da han var 18 Aar gammel, var forsædlig forelsket i en ung Kone, men troede, at der var flere af hans daglige Kammerater, som ogsaa holdt af hende. Han tog deraf den rasende Beslutning, at samle dem sammen og tringe dem ved et Par dragne Dolke til at besejde, om de ogsaa holdt af hende. Han udførte denne Theaterstreg, og indjog dem en pommerst Forstørrelse. Tragoden oploste sig imidlertid samme Aften til det Bedre, det vil sige til Blodsudghydelse af nogle Glasper Viin. — Da vi siden kom paa Tale om dumme Sentiments af Idioter i Kunsten, fortalte Schlegel ret pudseerligt, at da man i Galeriet i Dresden viste en fremmed Madame de forskjellige Christushoveder af G. Carraci, Carlo Dolci o. a., spurgte hun: Men hvilket er nu det som ligner mest? — Siden kom Hæse til os, og vi talte om mangehaande Ting, især om det Nygræsse og dets Slægtstab med det antike Sprog. Hæse er Tilhænger af den Reichliniske Udtale, og læser reent efter Accenterne. At paa denne Maade den sjonneste Musik i Versene gaaer tabt, tilstod han mig. Han reciterede f. Ex.

nogle Vers af Iliaden og Odysseen, som Nygræferne fulde sige dem. Jeg meente, at ingen Rhapsode havde faaet 2 Sous i sin Pose for saadanne Vers; det maatte han give mig Ret i, men paa den anden Side mener han, at Sproget vinder i Bledhed, og man bliver vant til stedse at markere sig Accentuationen, og det er ofte en Fordeel; især hjelper det ved Codices, og ofte giver en forskellig Accentuation en ganske forskellig Betydning. Han fortalte os meget om Ackerblad, et af de overordentligste Sprogtalenter han har hændt, — om Coray, Nygræferen, og om hans og nogle Fleres forkeerte Bestræbeler at bortvisse det Nygræfste sit eindommelige antike Præg ved at ville indføre Hjelpeverb, og ikke bruge Participierne som deres Forfædre, f. Ex. ikke sige *τοτοῦ συμβάντος*, men gjøre det barbarisk til et Substantiv o. s. v., alt for at lette den cultiverede Europæisme Indgangen hos Folket, da Coray og flere endnu have den forkeerte Mening, at den franske Keiser vil gjøre Alt for at hæve Græferne igjen til et Folk — af nei! — som om deslige bekymrede ham! — Høje mener, at Nygræferne er det af alle Folk, som endnu til denne Dag mest har vedligeholdt baade deres Fædres Sprog og Anstroget af deres hele eiendommelige Charakter. Jeg meente, at det dog egentlig er Christendommen, som har fordærvet Græferne, og deri gav han mig fuldkommen Ret. I det Hele havde han den frappante Mening, at Christendommen ikke er for Syden, men kun for Norden. At den fordærvede alle sydlige Nationer, Græferne, Italienerne, Spanierne, Portugiserne &c. meente han Historien noksom viser. Han sagde, at Russerne havde gjort Græferne overmaade megev Skade, og nødt Tyrkerne til den haarde Medfart mod Græferne, hvortil de ellers ei være tilboielige, ved bestandig at nære Haabet om Understøttelse fra Rusland imod Tyrkerne og ægge dem til

Opstand. Saaledes havde engang en lille Eskadre for en-deel Aar siden, ved at lande paa adskillige Steder i Peloponnes og tirre Grækerne til Opstand, gjort Tyrkerne meget mistanksomme. Den kom paa Horden af Epirus. Paschaen af Epirus var bleven underrettet om, hvad Eskadren havde drevet i Peloponnes, og lod strax de to fornemste Grækere, Fader og Son, fængsle, med den Erklæring, at deres Ho-veder skulde ligge for deres Fedder i det Dieblik Russerne gjorde Mine til at lande. Til Lykke forsøgtes der ingen Landgang. Den ene af de to Grækere, Sonnen, er i Paris, og har selv fortalt Høje denne Katastrofe. Høje bevidnede os og fasten, hvor inderlig kær vor Reiseplan er ham, og talte om det behagelige i hans Stilling her ved Bibliotheket, hvorved han gjorde Bekjendtskab med saamange interessante Mennesker; han havde saaledes for nogen Tid siden lært at hjælde den berømte Humboldt, den amerikanske Reisende; han roste ham for hans overordentlige Sprogkundskab og sine Verdenstone.

Da de andre vare gaaet, snakkede Dehenschläger med mig om mangehaande Ting, især om K., og han havde Ret i det Meste han sagde om ham, han er dog i Grunden uden Manddomskraft og egentlig Genialitet, men et Talent har han unægtelig, det, at kunne udtales let og ret godt Alt hvad der er i ham, men — der er heller ikke mere end netop det han siger — det var meget bedre, hvis det var omvendt: saaledes er det med mange store Naturer og ægte poetiske Gemyutter, f. Ex. med Goethe; han taler slet ikke godt for sig, men gesticulerer med Mine og Hænder, og spørger nu, uden egentlig med Ord at have sagt noget, den, han taler med: „Er det ikke saa?“

Torsdagen den 9. April. Vi vare idag til Middag hos Claessens. For Bordet havde jeg en lille Passiar med Rustad. Jesus! hvad de Mennesker have for en Anskuelse af Livet og dets Hensigt; han studerede ikke mere, sagde han mig, fordi han nu havde ladt al Ambition fare, og vidste ikke meer, hvortil det egentlig skulde nytte ham. Overalt, meente han, var det en egen Sag med det hele Aandskulturs- og Aandsuddannelses-Væsen; naar selv de største Talenter blevne gamle, f. Ex. Lalande, gif det tilagters, — og naar de døde, ja hvem vidste saa, hvad der blev af dem med samt deres hele Spiritualitet. Overalt vilde han ei antage, at noget kunde være afgjort, som ei falder i Sandserne. Jeg forte det Beviis for ham til Forsvar for de oversandselige Anskuelser, at det dog er just dem, som allene kunne give de sandselige Anskuelser Vished, og at de sandselige Anskuelser maae indstærnes for de oversandselige, som sidste Instants, for ved disse at stempler som sande; f. Ex. jeg seer med mit Øje og føler med min Finger en Blomst, — men jeg er jo ei mit Øje, og jeg er ei min Finger; hvad er det da, som dommer, at mit Øje seer ic., hvad er det overalt, som siger mit Øje, min Haand ic. — Det kunde han da ikke afbevise.

Mandagen den 13. April. Jasten kom Oehlenschläger ind til mig. Vi sang Pyrenæermarschen nogle Gange igennem efter det Pariseraftryk jeg har faaet — det begeisteerde os ret — vi satte os saa levende ind i den underlige Tid, da Begeistring havde grebet alle Gemytter, og Hundredestusinder marscherede ud, for at forsvere Fædre og Arner under denne Musik. Oehlenschläger gjorde den smukke Bemærkning: at folde, prosaiske Mennesker bestandig komme med de Nederdrægtigheder og Afskyeligheder, som Revolutionen

forsaarsagede, anføre dens Blodhunde og Tyranner, som Hjulene til Alt hvad der skete. De Skændige med alle deres Blodgjerninger, hvilke man bestandig anfører som de Vældige, i hvis Haand Mængden, d. e. Folket, og Friheden og den Helligste fun var et Middel til at udføre deres Udaad — disse Tyranner tilhobe vare dog (Det skulde man vel huske paa), midt i deres umaadelige Stolthed, selv ickun et Middel i den almægtige Skjebnes Haand, til at frembringe den skjonne franke Blomst: Frihed og Begeistring og en mandigere Tænkemaade og Vælde i Europa.

Siden kom Hæse, og han fortalte os meget om Affairerne med Moreau og med Duc d'Enghien. Han meente, med Sandhed, at Keiserens Storhed viiste sig ikke mindre i hans classiske Maneer at behandle Pariserne paa, grundet paa den fineste Kundskab om deres Natur. Snart skulle de imponeres ved Djærvhed og bedøvende Forholdsregler, snart skal der gives efter — det gælder at træffe det rigtige næar hvilket af Delene skal skee — og det veed Keiseren forstændelig: med Moreau havde han givet efter, — med Duc d'Enghien forfaret med den yderste Djærvhed — den arme blev stukt.

Mandagen den 20. April. Jasten besøgte K. mig. Vi talede om mange Ting, især om det hele franke Væsen, med deres Værdi og deres Bedrifter og hele Tendens; forsængelige ere de i allerhøieste Grad. En Indiscretion, en Mangel paa Tact, er jeg vis paa, ret Mange af dem funde henvne, ved aldeles at nægte Synderen alle de Subsidier, de have under Øpsigt, ret med nædel Grusomhed. At komme ind i National-institutet, det er deres høieste Tendens. Der bevæger sig intet høiere Liv i dem. Sandhed og Foregelse af den

menneskelige Erkendelses-Masse er ikke deres Maal — det er et jammerligt Væsen! Jeg er vis paa, de ret hjertelig gjerne knepede Bredow paa Næsen, dersom han ikke imponerede dem baade ved sin Lærdom og sin underlige uskyldige Unbefangenhed. — Bredow har for nogen Tid siden været i Bryssel, og lært det derværende Lyceum noie at kjende. Der hersker den strengeste Militair-tugt! Alle Dvindepersoner holdes her udenfor de unge Menneskers Atmosfære — selv Baskerkoner og deslige maae ikke være der, men blot komme at forrette deres Arbeide. Et Exempel paa den strenge Militair-Disciplin saae B. ved en juridisk Disputats. En gammel Mand opponerede. Han havde en underlig uhydlig pibende Stemme. Nogle gave sig til at lee blandt de unge Mennesker, der vare tilstede af ecole centrale (der svarer til vojt Universitet). Præses ved Disputatsen raabte høit til Pedellen, som stod midt i Salen: „Giv vel Agt paa, hvem der leer, og den som leer, fast ham strax paa Doren!“ Det skulde man byde Studenterne paa et tydsk Universitet — Donner Wetter! — At marschere og exercere og udføre Krigsmusik lære de unge Mennesker fortreffelig, kort: det er aldeles en Skole efter ægte katholisk-jesuitiske Principer med de Modificationer, som den nærværende Tids franske Militairaand nødvendig maatte indsøre.

Torsdagen den 23. April. K. kom iasten at see til min Fod. Begge Schlegelerne ere her. Han bad mig at komme hen til dem. Jeg arbeidede til Kl. 10 og gik dit. F. Schlegel stod just paa Spring til at gaae i Seng. Jeg blev da hos ham og K. og passiaredes, især om det elendige Væsen med de franske Lyceer. — A. W. Schlegel og Koreff kom Kl. 11 fra Romoedie. A. W. S. har et

ædlere Ansigt (skjondt rigtignok en Smule malitieux) end F. Schlegel, og et smidigere, behageligere Udvortes. A. W. S. fortalte om Thorvaldsen, vor Landsmand i Rom, som han anseer for noget nær den første nulevende Kunstner in statuaria. Beskyldningen, at han ei skulde forstaae at arbeide i Marmor, er reen Avind, det er den almindelige Sladder, naar man ei kan udsætte paa Modellen, og dog ikke vil Kunstneren vel.

Fredagen den 24. April. Da jeg kom hjem Kl. 8, laae der en Billet til mig fra K., at han med F. Schlegel vilde besøge mig efter Kl. 8. De kom Kl. 8½. Jeg lavede Thee tilrette for de fremmede Mænd, som havde dineret hos den østerrigiske Ambassadeur, hvor især, som K. siden fortalte mig, A. W. S. meget var bleven feteret. Jeg kaldte paa Dehenschläger og Koës, de kom; kort efter kom Bredow. Man snakkede om Krig, og forventet Slag, og Literatur o. s. v. Dehenschläger udførte Pyrenæermarschen adskillige Gange; den yndede F. S. meget. — Da S. og B. vare gaaet, spillede jeg noget, og der foresloges at spille Pantomime. Man valgte et Par Scener af Iphigenie en Aulide. Koës var Iphigenie i Slobrok NB omvendt; Dehenschläger Præsten, og K. Achil; jeg musicerede: Ouverturen af Iphigenie og en Marsch til Toget. Det gif fortreffligt og rørende fast til Taarer. Da den Heitidelighed var forbi, Acteurerne udraabte og beklappede, og Teppet nedladt, sang vi danske Viser, som morede Wieneren, der var ret oprømt og gemytlig. Vi skiftes først ad efter Kl. 12. Jeg læste endnu en lidt Stund i Fichte — og gav mig Gud og Morsens i Bold.

Løverdagen den 25. April. Jeg var iasten i stort Selskab hos W. Her ragede jeg i en heftig Contestsation med W. A. Schlegel. Han var vred paa vort Hof, fordi vi ei havde gjort fælleds Sag mod den fælleds Fiende; vi burde for lang Tid siden have erklæret os afgjørende, og taget virksom Deel med til at udbanke de Franske af Thysland; vi var dog et germanist Folk, meente han; Kongen af Sverrig havde opført sig med langt mere Værdighed og Energie og klog Beregning af sin sande Fordeel, vel ei den sieblifkelige, men den tidsalderlige, som den ædle Fyrste burde foretrække for hin; men vi vilde og komme til at bøde derfor, hvis det slette franske Krigergesindel sit Bugt med de germaniske og slaviske Folkestammer. Jeg tog mig den Frihed at bemærke: at vi ikke ere en germanist Nation, men en ældgammel nordisk, hvilket vort Sprog beviser; at det vel er sandt, at Frankrig er vor fælleds Fiende, men at det ei kunde være Danmarks, som en lille Stats, Sag, at kæmpe mod den uendelige Overmagt, uden at slutte sig til de store germaniske Nationer, der dog nødvendigen maae være Hovedrepræsentanterne, for Liguen til at sætte Frankrigs Bælde en Dæmning, men at der, naar disse større Magter ei være enige, og der i deres Cabinetter herskede Lug und Trug und Niederträchtigkeit, naar de bevægedes hid og did som et Ror for Binden, og lode sig tildeels bestaffe af franske Louisdorer, da var for en lille Handelsnation intet andet at gjøre, end at tænke paa sin egen private Interesse, med Værdighed og Rettsindighed holde reent for sine egne Døre, forsvare sin Uafhængighed saalænge som muligt, og paa denne Maade oppebie lykkeligere Omstændigheder, og en mere ædel Land i de større Magters Ministerier. Vor Regjering havde fulgt dette System med Værdighed og Energie (Krigen med England 1801 er og et sjællent Bevis herpaa), og der

var saaledes intet at forekaste vor ædle Kronprinds. A. W. S. vilde ei saa ganske tage mod alt dette, og vi disputerede længe. F. S. holdt med sin Broder, og begge vare hoist ubillige mod vort kjære Danmark, det jeg vil forsvare til min sidste Blodsdraabe. Vi gif hjem, da Fru W. var blevne bange, at Disputen skulde traineres og give hende os paa Halsen for hele Natten. Jeg fulgte med F. S. Han meente, „at al Ulykken kom deraf, at England ikke havde havt Standhaftighed nok efter Syvaarskrigen, men havde ladet sin Allierede Østerrig miste Schlesien. Østerrig var dog egentlig Stotten for Europa, og den af Politiken og Naturen bestemte Magt til at sætte den frankiske Stamme en Dæmning.“ — Kammerjunker Neergaard flagede, da vi gif hjem sammen fra S.s Port, over Politiken — den for-dærvede Kunster og Videnskaber, sagde han. Jeg meente, at Politiken var ligesaa uadskillelig fra en civiliseret Stat, som Levermaade og Conveniens fra civiliserede Individer i Samfund med hinanden.

Lørdagen den 2. Mai. Dehleßchläger kom fra Theatre de Vaudeville, hvor han havde seet „Susanne i Badet“, som meget havde glædet ham. Vi talte i denne Anledning om det usigelig mangfoldige Stof, som Bibelen, d. e. det gamle Testamente, kunde give til poetisk Behandling, fra den allercaldste mythiske Tid indtil de seneste historiske Tider. I Sandhed, jeg vilde ikke, for usigelig meget, have undværet min religiose Opdragelse, at jeg læste Hübners bibelstte Historie og Pontoppidans Forklaring, og læste Psalmer i Julen o. s. v. Det er utroligt, hvad denne eens-foldige Bornelærdom bidrager til at nære det poetiske Gemyt, gjøre det frømt og fortroligt med Tanken om Gud, som vor Fader og vor Skjernes umiddelbare Styrer, og til at vække

og livliggjøre Fantasien, og til at vænne Sjelen tidlig til at leve i et sandt religiøst Liv, som er heit oploftet over den folde prosaiske Virkelighed, og som fordrer Næring i Tanken om det Oversandselige, og saaledes herligen forbereder til Livet i Ideen, naar engang Dinene oplades. De Mennesker, der have nydt en saakaldet ophyltere Opdragelse, og ikke læst deres Bibel og Psalmer, have tabt meget — det har Dohlen-schläger Ret i.

Siden kom Bredow, og jeg kom ved Leilighed til at yttre for ham nogle af mine Meninger om det Slags Forsamlinger, som kalde sig Recenseerinstututer, Societeter o. d. Jeg mener, der kommer slet intet ud af deslige Forbindelser. Personlige og borgerlige Forholde faae Indflydelse (det er ikke at forhindre) og selv de dygtigste Individer modificeres, paa en for Sandheden skadelig Maade, i deres Anstuelzers offentlige Uttring — det dner ikke. Hver dygtig Natur stræbe ørligen paa sin Wei at komme til Erkendelse, og leve sit eget sjonne Liv uden at see til Heire eller Venstre, og arbeide sig frem, uansægtet af Andres Lidenfaber, til det salige Liv i Ideen, og offre i Stilhed sin Skjerv, som ædel Videnskabsmand, der intet har med Dieblifikets ustadige og lave Interesser at bestille, paa Evighedens Alster.

Onsdagen den 13. Mai. Man skulde meget meer, end man i Allmindelighed gør, lægge Mærke til Ordsprog og de i daglig Tale gængse Vendinger og Talemaader, Udraab o. d., naar der handles om at angive Hovedingredier-ferne i en Nationalcharakteer. Det er f. Ex. falset mig ind, at de Franskes chinesiske Borneerthed, deres umotiverede Respect for den engang hævdede Tact og ligesaa umotiverede Had mod Alt, hvad som ei slutter sig sommeligen i Conve-niensens Fernbaand — at denne Borneerthed asspeiler sig i

den hyppige Talemaade „comme il faut“. Man kan f. Ex. være et i den høieste Grad fortræffeligt Menneske, uden at være homme comme il faut; en Ting kan være i høi Grad slet og rynket og hædlig i Filosofiens Huulspeil, og dog være comme il faut. Hele Sætningen comme il faut peger overalt hen paa noget forud bestemt og i Convenienisen afgjort, paa en Rettejnor, hvorom man stiftiende forud er kommet overeens.

Froken W. anmærkede træffende forleden Dag, at det er mærkeligt: de Franse sige stedse, naar En ytrer Liv eller Uvished om Noget: Soyez tranquille! som om ei det ædle Gemyt selv midt i Tummelen kunde være tranquille. Sagen er den: man raaber stedse paa at være, hvad man ikke selv er, — og tranquille er den Franse aldrig, da der ingen Anelse om noget høiere Liv er i hans Gemyt, og ingen Reenhed i hans Hjerte.

Onsdagen den 20. Mai. Jeg var hele Dagen i Arbeide. Den lille Spirrevip, Grækeren Gorgade, kom idag paa Bibliotheket. Vi talte paa Hjemveien fra Bibliotheket med Bast om denne lille Gorgade, om Nygrækerne og deres Væsen, og deres Paastand om os Stakler tilshobe, at vi ei rigtig forstaae Græst. Bast tilstod vel, hvad jeg meente, at Nygrækerne have forud for os „einen lebendigen Hauch des inneren Geistes der Sprache“, og forstaae ved Hjelp af denne Talisman meget i deres Fædres Skrifter, som vi glide hen over, enten uforstaaet eller kun halv forstaaet; men saa er der igjen en usigelig Mangfoldighed af andre Steder, som vi tilfulde forstaae, og som Nygrækerne gabe ved, som var det pythiske Orakelsprog, fordi de behove historisk lærde Oplysninger, for hvilke Nygrækeren, der

hverken kjender de Subsidier, som Latinitetten giver, eller de, som Vestlandets Literatur forstammer, er aldeles blottet.

Lørdagen den 21. Mai. Denne Dag er mig en Festdag. Idag et Aar var det jeg foretog det store Tog til Hest til Damgaarden, hvor jeg fik et freidigt Ja og Evighedsblomster plukkede af den Gode paa Hoen.

Søndagen den 31. Mai. Det regnede af al Magt om Morgenens, et slemt omen for vor Cavalcade. Høste kom endelig Kl. 10½. Vi kom afsted Kl. 11. Himlen hjem-søgte os imellem med sit Vand; imidlertid var vor Cavalcade særdeles behagelig, og Beien forfortede vi deels ved at give vores Gangere Sporen, deels ved munter og interessant Samtale med vor brave, ædle Ven. Vi kom gjennem St. Denis i en temmelig stærk Regn, spurgte os for, og kom videre ind i Verden; men havde ei Regnen opholdt os, troer jeg rigtig, vi i den Direction var redet til Verdens Ende uden at slippe til Montmorency. Vi holdt an ved et nysseligt Landsted i en velsignet lille Landsby. Vi ringede paa, og bade om Tilladelse at op holde os under et Skur nogle Minutter, indtil den slemmeste Regn var gaaet over. Man tilstod os gjerne, hvad vi bad om. Men strax kom Verten ud, en ung Mand af den fineste Tone, og nødte os, med usigelig megen Artighed, at komme ind, til Regnen gik over. Vi fandt et særdeles deiligt Landsted, og i Havestuuen to Fruentimmer, hvoraf den ene særdeles skjøn. Man havde stærk Kaminild, som kom os til gode, at torre os en Smule ved. Man hørte strax, at vi var fremmede, spurgte os om vort Hjem, og blev endnu artigere, da man hørte, at vi var Danske fra Kjøbenhavn — man vilde paanode os Ra-fraichissements o. s. v., fort, den franske Höflichkeit viiste sig

her i sin skjønneste, fineste Tone. Da Regnen holdt inde, toge vi congé, indbudte at komme en anden Gang, under lykkeligere Auspicier. Karlen sagde os den bedste Vei til Montmorency. Der spiste jeg de første Jordbær og Asparges. Strax efter Maaltidet lode vi Hestene sadle og bære os en halv Mil bort gjennem Skoven til Hermitage, Rousseaus forrige Landhus. Vi bleve strax inladte i Haven. Her altsaa, i dette lille, beskedne Landhus, eller i den godlidende, lille, simple Have, hvis Udsigt begrænsedes vakkert af nogle smaa Heie, digtede den store J. J. Rousseau sine, Sværmeri og Sandhed og Elskov aandende Stykker! Hans Buste er indsat i Havemuren, og under den et Vers af den forrige Gierinde, saaledes lydende:

Toi, dont les brulants écrits
surent créés dans cet humble hermitage,
Rousseau, plus eloquent que sage,
pourquoi quittas tu mon pays ?
Tu même avois choisi ma retraite paisible,
je l'osfrais le bonheur — et tu l'as dedaigné;
tu fus ingrat, mon coeur en a saigné,
mais pourquoi retracer à mon ame sensible?
Je te vois, je te lis, et Tout est pardonné.

Musikeren Gretry eier nu dette lille Landsted. Han var der idag selv, men Hæse og Koës vilde ikke gjerne besøge ham. Jeg havde ellers nok ønsket, at see ham og tale med ham — han er dog en af de Franskes bedste Componister. — Vi kom hjem som druknede Muus.

Torsdagen den 4. Juni. Dehlerschläger havde idag en heel Despute med R. Det er Sandhed hvad Dehlerschläger bemærkede: at deslige Folk som R., der kun lidt have hævet sig over den store Hobbs Erkjendelse og Anskuelse, og slet ikke selv ere paa det Rene med nogen Ting, just ved

den Smule bedre Forstand, de i en enkelt indskrænket Egn af Erkjendelsens store Rige ere kommet til, blive intolerante, uilfredse med det hele genus humanum, fordi de see det Gran af høiere Kunstdæk, de have forud for Mængden, uoverensstemmende med og modstridende de almindelige Foresætninger; de kunne nemlig ikke hitte Nede i det, og i Stedet for at omfatte med Kjærlighed alt hvad Menneskeligt er, selv Mængdens Fordomme, og stræbe at formindste disse, paa samme Tid, de holde kraftig fast paa det lidet af rigtigere Erkjendelse de selv ere i Besiddelse af, blive de arrige over, at Mængden ei strax er i Besiddelse af netop den Smule, som høver dem selv over Mængden, og skære hele Menneskeheden glat væk over een Kam, som ryggeslos og fordærvet.

Løverdagen den 13. Juni. Bøst talte herlige Ord om det franske Sprog og Literatur. Det er en stor Sandhed, som han træffende sagde: at Corneille og Racine, og den moderne franske Literaturs Koryfæer i Grunden forståede det franske Sprog, ved nemlig at udfine det i det Enkelte til høieste Grad, og paalægge det de snævre, indknibende Baand, inden det endnu var moden til sfig Forsinnes: saaledes blev nemlig Sprøget indskrænket perfect, eller fuldendt i sin Indskrænkning paa dets Perfectibilitets Bekostning. I Provençalernes Digtninger og det ældre franske Sprog er uendelig høiere Perfectibilitet og Spire til Uddannelse, end i det moderne franske Sprog, siden det blev forqvælet og indknehet ved hine Koryfæer fra Ludvig den Hjortendes Tid.

Søndagen den 14. Juni. Jeg besøgte med Dehlschläger Rafaels himmelstte Billeder i Luxemburg. Det for-

tryllede ham over alt hvad han har seet af Maleri i Paris. Det glæddee mig, thi det er gaaet mig netop ligedan. Det er Religionen selv, Naturens Helligste, som er bleven Mensnesse, har paataget sig en deiligt Drindes Skikkelse, og nu tiltaler den Edle, som beskuer hende, tiltaler ham, skjondt sum, med Guddomsvælde. Det er neppe sandt, at Ordet er det hoieste. Der gives noget hoiere Meddeleligt, det hoieste af Alt, som den menneskelige Aaland har Modtagelighed for, og som ikke lader sig meddele ved Ord, saalidet som den Paavirkedes Tilstand ved Ord lader sig beskrive. — Da vi gik hjem, kom W. til os, og vi disputerede længe med ham om den saakaldte filosofiske Anskuelse af Naturen og Poesien. W. gav Anledning dertil ved at ytre, at han nok gad lært Musik, for at indsee Forholdet imellem Tonernes Natur og den Maade, hvorpaa vi afficeres af dem. Alt ville hæve Sloret for dette Mysterium, forekom baade Dohlenschläger og mig som en Proces, hvis Hensigt egenlig er, paa Musiksens helligste Stykkes og indre Bæsens Nedbrydelse at komme til en Curiositet. Denne hele Bestræbelse forekom os saaledes formastelig. Det hele Sonderlemmelses-Bæsen af Kunsten og dens Indflydelse og Virkning er dog i Sandhed ikke den hoieste Anskuelse af Kunsten: det er en grusom Anatomi, som rover det skjonne Legeme sin Fylde og Unde, for at komme til en anden Erfjendelse af dets enkelte Dele, hvilken vel ikke kunde haves, saalænge hver enkelt lille Muskel eller Sene svandt bort umærkelig i det Heles Harmoni, men som ogsaa er af en ganske anden Art og lavere end det skjonne Heles harmoniske Indtryk, saa vist som Delen er underordnet det Hele. Hvis nogen spurgte mig, hvilken Nydelse af et edelt Kunstværk der er den hoieste, da vilde jeg råsonnere omtrent saaledes: Det Guddommelige (zò Istor) eller, hvilket er det samme, det Evige, det Sande og Skjonne

udtaler sig igjennem hele Naturen, i alt Existerende, i en uendelig Forskjellighed af Grad og Styrke. Alt Existerende er som et Instrument, hvorigjennem det Guddommelige aabenbarer sig. Det, hvorved og hvori det Guddommelige udtaler sig for mig sterkest og kraftigst, er for mig ædlere end hinanden Ting, hvori det Guddommelige kun i ringere Grad aabenbarer sig. Dersør er et ædelt Menneskeindivid for mig ædlere end enhver anden Individualitet (Enkelthed), fordi det Guddommelige, saa at sige, toner mig imøde igjennem hans Væsen i højere og stærkere Harmoni. Dette oversort paa et ædelt Kunstmærke, f. Ex. et rafaelst Maleri, hvilken Rydelse er da her den højere? d. e. i hvilken udtaler det Guddommelige sig sterkest og umiddelbart, enten i den fromme Barnlighed, hvormed jeg opfatter det hele Billedes harmoniske Indvirkning paa mit Væsen, og hentydles i from og kjærlig Anelse om det Høje og Hellige, som den store Kunstneraand saa vældigen har antydet, eller i den anden Anskuelse, som enten strax dyæler ved Enkeltheder, f. Ex. hvorledes en Haand eller en God er tegnet, eller som strax ubarnlig, usfrom og upoetisk med Spidsfindighed vil lægge Betydning der, hvor den store Betydning af det hele Billedet umuligt har funnet tilstede Kunstneren at lægge nogen, eller endnu klogtigere maaßke vil finde en mystisk Musik i det sjonne himmelblaue Elr og det ædle jomfruelig rodmende Ansigt o. s. v. Af! de Herrer Filosofører ville altid æde af Kunstsabens Træ paa Godt og Ondt og i deres Klogtighed og Forsængelighed saa sjeldent overlade sig til deres Barnlighed. Hvilket af de to Sprog skal man tilraabe dem, enten: „Uden I blive som Born, komme I ikke i Himmeliges Rige,” eller: „Fader, forlad dem, thi de vide ikke hvad de gjøre!” — Deslige var Gjenstanden for vor Polemisik med W. Han vilde ikke ret til at tilstaae, at det, at æde af

Kundskabens Træ, ikke er det høieste. Vi tilstod ham fun, at dette ogsaa er godt, men et ringere Gode end Ussyldighedsstanden. Ved hint skal vi alle komme til ordentlig de-taillerende Forstandserkendelse — men blot at det ikke hindrer os i, hver Gang et ædelt Kunstmærke fremstilles for vor Die, først at nyde det i Ussyldighed: denne Nydelse bør være den første, som den er den høieste.

Løverdagen den 20. Juni. Jeg var i Aften i Theatre François. Man gav Hamlet. Det er nu vel slet ikke hint uhyre Maleri med dets heroiske-gigantiske Figure, men de fleste af de store tragiske Motiver ere dog blevne tilbage, og den store Talma er Ejelen i Repræsentationen. Selv saaledes som det er, glædede og rystede det mig indtil Zaarer. Det er interessant, hvad Håse sagde mig om Aftenen: at Voltaire brugte al sin Indsydelse for at bringe Stykket paa Skuepladsen; men den ene saliggjørende national-franske Smag, som falder sig græst og overmaade æsthetisk, med eet Ord, hvad de Franske falde le bon gout, fik snart Overhaand, og Stykket blev henlagt længe før Revolutionen og hele Revolutionen igjennem indtil nu for et Par Maaneder siden. Maaskee har Talma selv gjort sig Ullmage for at bringe en af sine Mesterroller tilbage paa Skuepladsen.

Søndagen den 28. Juni. Efter Bordet gif jeg til Freken Winkels, med hvem og hendes Moder jeg havde en ret meget behagelig Samtale til Kl. 10 $\frac{1}{2}$. Vi talte om denne erbarmelige Nation, dens chinesiske Væsen og onde Noder i mangehaande Henseender. Med Freken W. debat-terede jeg højtig om min kjære Protestantismus' og dens Cultus' Fortrin for hendes Katholicismus. Der blevre vi da ikke enige. At Christendommen dog i Grunden har fors

dærvet de sydlige fantastrigere Nationer, fordi disse enten ville opfylde Christendommens almindelige Fordringer, og blive da i dette Tilfælde forrykte (saaledes afledes Munk- og Eremit-Væsen og Castielser &c.), eller sige reent ud: vi kunne ikke opfylde Christendommens Bud, og give nu alle Lyster Teilen, og blive ryggesløse, eller de fremte, at de opfylde Christendommens Fordringer, men overtræde dem i London, og blive Hyktere og Afskum. Det vilde hun ej saa ret indrømme mig. Dog deri var hun enig med mig, at Protestantismen vilde passe nendelig meget bedre for de sydlige Folkeslægter i Europa end Katholicismen.

Onsdagen den 3. Juli. Jeg læste Shakespeares herlige „Kjøbmanden fra Venedig“ ud. Store, stærke Tolker af Naturen og det ødle Hjertes dybere Følelser — evig skal jeg elsker dig — og jeg skal lære Frederikke at elsker dig tillige, og hvor lykkelige ville vi elsker og føle dig tilsammen! — Om Aftenen var Dehenschläger hos mig den meste Tid, og jeg spilte for ham den herlige Largo i Hayens 1ste Sonate i re. Dehenschläger sagde, den forekom ham som Udtrykket paa Valdhorn af en ødel Ridders Følelser, der om Midienat med Kjærlighed og Religion i Hjertet gaaer op og ned i det tause Borgcapel, hvor han holder Vagt ved ødel Fædres Grave. Den greb ham ret, og det er ogsaa en ødel lille Hymne, stemt i religiøse alvorlige Toner.

Torsdagen den 14. Juli. Kalkbrenner fortalte mig om Mozart adskilligt, som interesserede mig særlig; hans Fader har kjendt Mozart meget noie, og levet en Tid daglig med ham. Mange af Mozarts herligste Producter ere skrevne i en Kjelder i Wien, f. Ex. meget af „die Zauberflöte“. Mozart komponerede aldriig bedre, end naar han

havde en halv Runus. I bemeldte Kjelder sit han Ideen til Ouverturen af Janberflöte, og tog Kjeldersvendens Blækhorn til sig for at nedskrive sine Ideer. Kjeldersvenden kom og savnede sit Blækhorn, han gik da ind for at tage det fra Mozart. Mozart blev vred, og det kom ordentlig til Klammeri. Først efterat adskillige af Gjesterne havde lagt sig derimellem, fik Mozart endelig Lov til at beholde Blæhuset i No, til han var færdig. Han satte sig da atter ned, og digtede uden videre sin herlige Ouverture færdig. Det er ofte saa med de overordentlige Genier: Gemeenheden trykker dem paa alle Kanter. Hvor ofte maae de ei gaae i forrevne Klæder — og, som her, flaaes med Kjeldersvende, for at faae den Smule Blæk, de behove, for at tolke de sublimeste og helligste Tanker! — Mozart var slet ikke Selskabsmand og snakkede ikke gjerne; med gamle Folk vidste han ikke godt at conversere, men desto bedre med Barn og smaa Hunde og deslige gemyttligere Skabninger. Med dem legede han ofte under Bordet, medens die ehrenhaftesten Herren forte over Bordet lærde Discurser.

Løverdagen den 1. August. Altsaa idag et Aar siden Solen sidste Gang for mig (jeg haaber til Gud blot sidste Gang paa denne Side min lange Vandring) hævede sig af det hellige Hav, som omfavner mit Fædreland. Dette Aar er mig det mærkværdigste i mit Liv. Jeg har i dette ene Aar seet Naturen og Livet i en Mangfoldighed af Forholde, som, var jeg ikke reist, neppe nogensinde var faldet i min Synskreds, og jeg har lært mere i dette ene Aar, end jeg hjemme vilde have lært i fem. Med inderlig Tak til Gud er jeg tilfreds med min Skjæbue, og gaaer med Tillid den kommende Tid imode, som end vil bortfjerne mig længere fra Mo og Fædreland; men med Tro rodfæstet i mit

Hjerte og barnlig Hengivenhed i Guds Billie haaber jeg, at han, den Alvise og Almægtige, ogsaa for mig vil gjøre det vel altsammen.

Søndagen den 2. August. Hvorfor danne vi ei, efter Analogie med det franske, et ordentlig dansk Ord, Kunstild, istedetsfor det halvhydiske Fyrværkeri?

Torsdagen den 13. August. Guillaume kom ind til mig og bragte det Rygte med sig, som han sagde idag at roulere i Paris: at Engelsmændene monne være i selve København.

Onsdagen den 19. August. Det seer hver Dag betænkeligere ud for vort kjære lille Land, hvis man ellers kan sætte Lid til franske Journaler. Den amicilia armata, de franske Journaler tilbyde os, er jeg ellers ligesaa bange for, som for Engelsmændenes Fjendtlighed — Gud hjelpe os!

Torsdagen den 20. August. Jeg sit idag et Brev fra Lund, som i højeste Grad forundrer mig; det er dateret den 8. August, og slutter saaledes. „Her er alting vel, et himmelst Sommerveir, Fred og Gammel hviler over vort lille Danmark.“ Dog maa jo paa samme Tid da Lund skrev dette, i det mindste en stor Division af den engelske Flaade under Gambiers Commando allerede have været for København, ei at tale om franske Journaler, som melde, at allerede paa den Tid Alt i København var under Baaben — hvorledes skal jeg forstaae det som synes mig underligt! —

Fredagen den 21. August. Jeg sendte Kalkbrenner iforgaars Weyses blandede Compositioner, som jeg havde satet net indbinde. Jeg havde skrevet foran disse et Par Strofer, som Bredow og Dohlenschläger syntes godt om:

„An Kalkbrenner von Brandstet.

Sey's auch ein wenig nur — der Gedanke giebt die Bedeutung;

Zuglige Blum' der Natur heiligt das fromme Gemüth.

Aus der Harmonia sanstem Schoß entsproß uns die Freundschaft:

Nimm das Vergiß-mein-nicht, Freund, denn es ist Harmonie!“

Lørdagen den 22. August. Idag overraskedes jeg i heieste Maade, da Hæse kom mig inude i Bibliotheket med den Esterretning, at Danmark havde erklæret Engelsmændene Krig; Krigserklæringen havde han læst i Moniteurne. Da jeg Kl. 2 kom tilbage fra Universitetet, udraabtes denne Nouvelle officielle i alle Gader. Det er den 13. d. M. at Kronprinsen har grebet til de raste, dristige, Measures. Jeg gik til Dohlenschläger, hvor jeg traf Baggesen, som troede allerede Afting forloren, og var reent ude af sig selv. Jeg fulgte med Baggesen til Claessens, og talte med ham om Mangehaande, blandt andet om Dohlenschläger. Han sagde mig, at en af Aarsagerne, hvorför han havde skrevet „Gjengangeren“, var, at stasse Dohlenschläger et større Publicum. Jeg tog mig den Frihed at mene: at han i denne Henseende slet ikke havde haft Behov at genere sig, da Dohlenschlägers Publicum nok af sig selv vilde soie sig uden hans Mellemkomst. — Da jeg kom hjem, fandt jeg Brev fra Kjøbenhavn af 11. August — Alt var under Vaaben — min Gud! hvor Kjøbenhavn i de sidste 3 Dage, fra 8. til 11. August, har forandret sig.

Søndagen den 30. August. Baggesen havde alerede igaar arrangeret en Tour idag til Versailles, hvor

hans Kone møder os. Jeg fik en Maningsbillet fra Dohlen-schläger tidlig om Morgenen. Vi skulle før aften end det iastes var blevet bestemt. Jeg skyndte mig det bedste jeg kunde — Dohlen-schläger var endnu ikke færdig da jeg kom Kl. 10½. Vi slap aften. Samtalen kom paa Kjøbenhavn, Bram, Rahbek ic. Baggesen sagde os det underlige, at Evald stedse var Bram en Affly — hvorledes forstaae det, som synes mig underligt? — Baggesen forniede sig meget over, at jeg meente, da man anmærkede det som underligt, at Rahbek aldrig havde prøvet at skrive et Sørgespil, at Rahbek vel ikke havde componeret Sørgespil, men derimod kun sørgelige Lystspil. Baggesen gjorde Loier. Vi kom til at tale om den nybagte Duc de Danzig, Lefebre, og hans Kone. Om hende fortalte Baggesen en komisk Anekdot: Da hun nu er blevet Hertuginde i al Gre og Respect, skrev hendes Mand hende til, hun skulle see sig om efter et hertugeligt Hotel. Hun lod sig føre til sligt et grande maison. Efterat have see de øvrige Værelser, som hun meget admirerede, førte man hende i Bibliotheket — Qu'est ce que c'est que ça? spurgte hun. Man gjorde hende begriselig, at det var til Bøger, Papirer og deslige. Mais — mon mari n'est pas ecrivacier, et pour moi je ne suis pas lisarde non plus — je le serai mon fruitier, allez! — Af deslige Historier om Fru Hertuginden fortæller man flere. — Vi kom til Versailles, fandt Fru Baggesen og hendes lille nysselige Son Paulemand og hendes Huusfolk, en flink Gartner, en Kammerpige og en lille Ditto. Fru Baggesen tog særliges venligt imod os. Hun behagede mig uendelig meget bedre end jeg havde troet: det er en godlidende, forstandig, interessant Kone, og hun holder af sin Mand og sin sode lille Dreng — jeg maa godt side hende. Vi gik omkring i Haven, opholdt os en Stund i

Hvælvingerne af det herlige Drangeri, hvor Fru Baggesen, Dehenschläger og Baggesen lode deres Stemmer gjenlyde — der var kjelt og herligt. Vi gjorde et muntret Maaltid og forniede os over de herlige Vandspring. Il a de l'esprit ce petit coquin, sagde jeg om den nysselige lille Dreng til Gartneren, som bar ham — Ah je le crois bien, svarede han, c'est tout simple, il a de quoi tenir, du père et de la mère. Vi forlod Familien Kl. 9. Det var en særdeles behagelig Dag.

Tirsdagen den 1. September. Det er dog i Grunden et erbarmeligt Selskab vi have hver Middag. Intet, end ikke eet eneste fornuftigt Ord kan fremspire i dette Samfund. Intet uden en vis Vittighed, og det oven i Kjebet en frosset, ikke en humoristisk godlidende pretentionlos, som blot slet hen vil sig selv som genialst og intet ellers, men enten en efter Calambours jugende eller en nædel asthenist satirist Iglevittighed, der først maa suge sig fast i Skindet af en Andens Personlighed, for at faae Kraft nok til at leve en Secund, medens den bider — denne allene er i Verden. Det er i Grunden tilhobe ret miserabel Naturer. — Hvor mon det gaaer vore hjære Beleirede i Kjobenhavn?? — Bee at jeg ikke er hos dem!

Onsdagen den 2. September. Jeg læste Benvenuto Cellini ud. Af de Levnetsbeskrivelser, jeg har læst, har ingen saa ret gottet mig, som dette underlige Menneskes; og Goethes Raisonnements til Slutning ere ret fortreffelige. Hvor lysende den Sandhed, som ogsaa Goethe taler om, fremgaaer af denne Bog: at til at blive fuldkommen fri, udfordres fornemmelig, at man har bragt det til Færdighed i at beherske sig selv. En Mangel

paa denne moralste Kraft gjorde Benvenuto alle hans Ulykker. Det er mørkelt, at Dumouriez har haft i Sinde at udgive en fransk Oversættelse af Benvenuto's Levnetsbeskrivelse. Hvor var det og en underlig eventyrlig Tidsalder, som bevæger sig i denne Bog: den oplivede Kunst blomstrende ved de eminenteste Talenter i sin sjønneste, friflæste Ungdomsvaar — det borgerlige Livs uorganiske Bakken ved de mangfoldige blodige Smaakrige, og Personligheds Hæven mod Personlighed — Individer glødende af Henvigerrighed mod Individens tilfeide Fornærmelser, væbnende sig med Dolk og Sværd, for selv at slappe sig Havn, og det i den Grad, at der feilede lidet i, at Cardinaler og Paver lykkesede Individet, naar han havde været lykkelig nok til at tilfredsstille sin Blodtörst, og var sluppen vel dersra. Det gaaer saa vidt, at selv Krigene paa denne underlige Tid antoge meer eller mindre Charakteren af Tvekampe: saaledes f. Ex. Florentinernes og Pisanernes blodige Twistigheder — saaledes kunde man endog med Rette kalde die Teufseleien, som Benvenuto kalder det, ofte dæmpede og idelig paany oppistede imellem Frants I. og Carl V., en Række af Tvekampe — og nu denne Tids overvættet Mængde af de vidsunderligste Kunstgenier.

Ieg vil strax begynde at udføre et Forsæt, jeg længe har haft, at notere mig alle den franske Literaturs classiske Kunstproducter efterhaanden som jeg læser dem, thi i Landet selv skal man læse disse. Nationens Liv, som man daglig har for Øie, er en levende Commentar for den Forstandige, og den bedste af alle. Først ved at sammenholde Kunstværket med denne Commentar sikrer man sig for al Gensidighed, og bliver i Stand til at trænge ind i begges indre Bæsen.

Fredagen den 4. September. Tasten fik jeg et længe ventet Brev fra min Fader af 18. August. Han melder mig ikke synderlig mere om Sagerne der hjemme og Kjøbenhavns Beleiring, end hvad vi allerede vide af franske Blad — o Gud! hvem der dog var i Kjøbenhavn! Dohlen-schläger kom til mig om Aftenen. Jeg læste ham adskilligt for af min Faders Brev. Det rørte ham især, at Kongen og hans Son saaledes i Forklædning maatte liste sig over det sortladne Hav, som de selv uforstyrrede burde beherske. Forresten er Tonen i min Faders Brev ingenlunde den Frygtsemnes. Det er mig nogen underlige kjære Personer mine Landsmænd. Jeg trver ikke, de rigtig faaer Troen i Hænderne, at de virkelig have alvorlig Krig, før de engelste Kanoner have stadt dem Hovederne væk.

Lørdagen den 5. September. Kalkbrenner fortalte mig et vittigt Galanteri af Hr. de L. til Fru Staels-Holstein. Han var kommet til hende forladende det franske Akademies Forsamling (dets Medlemmer var 40). „Mais comment, sagde hun, laisser la Société des quarante pères conscrits (pères conscripti) pour la conversation ennuyeuse d'une femme, qui n'a ni d'érudition ni d'esprit comme le petit doigt d'un de vos savants amis!“ — „Ah, Madame, svarede han, pour l'esprit je pense, que nous deux valons bien le 40 de l'Academie: Vous comme le 4, et moi comme le 0.“

Søndagen den 6. September. Kl. 10 gik jeg til Dohlen-schläger, og vi kom afsted til Marly. Vi fandt endelig Baggesens Huus, som er allerkjæreste, saa net og mysseligt som et Dukkestak. Baggesen var gaet ud i Marlen, sagde Pigen. Dohlen-schläger og jeg morede os da ene

i Baggesens poetiske lille Have, ved hans deilige Blomster, hans „Labyrinth“ 2det Oplag, o. s. v. Endelig kom Baggesen med Professor Cramer (Neseggab). Vi stege op paa Altanen. Udsigten her er fortreffelig ud over det frugtbare Land. Baggesen viste os sit Studerkammer, et velsignet Bærelse — gid jeg havde saadan en Arbeidsstue! over SkriverborDET hang en Prospect af Øresund — det er ægte dansk og skifffer sig vel for vor Digter. Vi havde et muntert Maaltid og morede os med Paulemand og Samtale. Man fortalte inter alia Historier om Pragtexemplarer af Dumhed (Exemplarer paa Trykpapir ere da de fleste Menuesser). Baggesen sagde da, at han nylig havde hørt en geografisk Strid imellem to franske Damer. Den ene undrede sig over, at Keiseren ikke for længe siden var gaaet til Lands over til England med sin Armee, da han dog manglede en Flaade. Den anden lœ hende ud, og spurgte, om hun da ikke vidste, at England var en Ø. Ah! Mademoiselle, svarede den første, pas si bête; je sais fort bien, qu' Angleterre est une île, mais je sais aussi ce que vous ne savez pas peut-être, qu'on y peut très bien aller par terre quant on veut — det er kosteligt! — Det er dog et reent Slærffenland hvad Frugter sig anbelanger — o de deilige Vin-druer! — Vi musicerede siden i et andet sjont Bærelse. Mad. Baggesen accompagnerede sig paa Harpe og sang. Til Slutning fik vi sat paa Kunzens Musik til Baggesens „Skabningens Halleluja“.

Søndagen den 13. September. Vi hjorte idag Kl. 4 til Excellenceen Guillaumeau, og fandt der stort Sel-skab, fast alle Landsmænd. Rustad foreslog over Bordet at synde Oehlenschlägers Sang, og den gamle Excellence hjalp selv til, og Sangen blev sungen og gjorde Lykke.

Fredagen den 18. September. Jeg kom til Dehleßchläger. Han havde havt Spas med at afskrive sin Henkerslied i Aladdin til K., og vi morede os ved den komiske Titel: „Henkerslied für meinen Freund K. auf den großen Festtagen zu singen.“ Koës kom uformodentlig ind — København er taget — Flæaden er i Englændernes Hænder — det Alt efter et Bombardement i tre Nætter og Dage. — Jesus! hvilket Torden slag! — Vi vare alle tre som forstenede af Rædsel og Fortvivlelse — jeg vil ikke her fordoble mine Lidelser — jeg har nok at bære paa i dette Dieblik. — Du gode Gud! Tause og elendige, uden at have fundet Lettelje i en velgjørende Graad lode vi os, ester vor Bestemmelse fra igaar, rusle til Jardin des plantes. Det pladskregnede. Vi gik imidlertid omkring; og den døde Naturs afslædte Organisme, som her aabenbarede sig for os i en frygtelig Sandhed i den uendelige Mangfoldighed af Skeletsamlinger af alle bekendte Dyr, i Missfostre, Embryoner fra 8 Dage til 10 Maaneder, udstoppede Dyrhuder, fra Giraffen ned til den mindste Flagermuus, i Mineraller af de udsgeste Prover, Forsteninger af alle Slags Dyr — Alt dette bidrog til at give det sorgelige Billedet af denne underlige Dag, som evig vil staae levende i min Fantasie, sin tilsvarende Relief. Det var for os, som vilde vor Genius, ved just idag at føre os hid, erindre os levende: sorg ikke! — hvad er hele Naturen i sin fysiske Tilværelse? — en Gaade — eller et Skelet — det er Ideen og allene Ideen som levendegjør.

Lørdagen den 19. September. Da jeg iasten gif hjem, træf jeg paa Boulevards Koreff og Driberg. Vi gif en Stund op og ned talende om mit arme Fædreland, deres arme Fædreland og det hele sig vaandende Europa.

Koreff sagde ganske rigtig om Manden deroppe, at han er en uhyre Lavine, som nødvendig maa rive Alt med sig og sonderknuse Alt, som møber den paa dens Fald. Man kunde fortsætte Lignelsen, og sige med Sandhed, at, som Lavinen ester den fysiske Naturs evige Love nødvendig maa styrte og ikke kan ophøre at sonderknuse, før den dybt i Dalen har fundet Hvile, saaledes maa han, ifølge den intellectuelle Naturs evige ubegribelige Love henrije Alt med sig, indtil han finder sin Ro — i Graven. — Men vee! han er 37 Aar gammel.

Onsdagen den 23. September. For Kl. 8 og før jeg som forhærdet Nattelæser havde forladt Sengen, aabnedes min Dør og see — ind traad Professor Baggesen — han var da Fortvivlelsens Fortvivlelse. Han var vred paa Sætaten. Han sagde ellers om Søofficererne en Vittighed, som er pudseerlig: „Nu er Flaaden borte; kun gamle forslidte Blokskibe tilbage. Vi faae da hugge Sø-Officererne op og gjøre dem til Blok-Officerer.“ Baggesen sagde ganske rigtig, at den Idee, at omstabe den danske Nation fra en handlende Sonation, hvortil Naturen har bestemt os, til en blot agerdyrkende eller jordbrugende, som f. Ex. Schweitzerne, er aldeles uudførlig Dohlenschläger havde mylig, paa Baggesens Spørgsmaal, hvad Matroserne vel skulde blive til, sagt, at de kunde blive Bonden, men det forekom Baggesen, sagde han komisk, som om man vilde sige til Frøerne, naar de beklagede sig over, at deres Kjær var blevet udterret: Kjære Venner! hvorfor faa sorgmodige? der er jo Plads nok i Stoven; flyv op og bliv fugle — I vil da meget godt kunne ernære jer.

Mandagen den 28. September. Kl. 2 til
 Millin. Der træf jeg Hæse. Vi kom til at tale om vor
 Ven Bredow. Den gode brave tydſke Mand er et af de Mennes-
 ſker, som i flere Henseender vedblive deres hele Liv igjennem
 at være umyndige, ſom aldrig blive, for at bruge et passende
 Uetryk af Fægtetſolen, d'aplomb, ikke kunne ſtaae ved egen
 Kraft, fordi de manglde den Tactſands, der er nødvendig
 for ikke at falde omkuld i det menneskelige Livs Hvirrel-
 dands, ſom, naar de f. Ex. ere kommet i en $\frac{2}{3}$ Tact, ikke
 kunne hurtig forſætte ſig i $\frac{2}{3}$ Tact, naar Omgivelſerne fordre
 det. Denne aandelige Taetſchwefälligkeit, ſom ingen euro-
 pæisk Nation er mindre belaſtet med end de Franſe, er en
 hæſlig Ting, ſom er vanfelig at raade Bod paa, naar den
 ved Opdragelse og indſkrænket Ungdomsliv er blevne indgroet.

Torsdagen den 1. October. Den unge D. for-
 talte mig en Spas om den Dessauiske Gesandt. Efterat
 have havt forſkræfelig ondt ved at blive præſenteret, flap
 han da endelig ind med. Skaadderne til den diplomatiſke
 Salon i Tuillerierne aabnedes med Knagen og Bragen ſom
 til et Fængſel, efterat det hele corps diplomatique, ſom
 ſædvanligt havde maattet vente længe i et antichambre næppe
 ſaa ſtort, at de reſpective Gesandter kunne, naar de ville
 ſætte Benene en lille Gran i Bevægelse, vogte ſig for at
 træde hinanden paa Tæerne. Keiferen kom, da Raadens
 Dor var opladt. Raaden kom endelig til min Herr Gesandt,
 Mr. de ... Envoyé de Dessau. „De Dessau, sagde Kei-
 ſeren, de quelle branche?“ Gesandten, ſom ei forſtod, hvad
 han meente, ſvarede: de Dessau, Sire — „Ah!“ replicerede
 Keiferen, vendte ſig til en Ander, og dette Ah! var hele
 Gesandtens Andeel af Audieneen. — Deslige fortalte den
 unge Mand med megen Fornoielse og i et Sprog, ſom fore-

som mig særdeles ligt Barberens i Geert Bestphaler. Hvoraf mon det kan komme sig, at den tydse liers état har altid meer eller mindre et Anstrøg af Barbeerposen, den franske derimod altid lidt af Dandsemesteren.

Mandagen den 25. Koës og jeg gik Kl. 10. til R., og alle tre sammen til hôtel des invalides. Det var den skjønneste Dag. Hvad det dog er for et ærefuld Etablissemest; noget større har den nærværende Keiser i Sandhed ikke gjort. Kirken er imponerende i høieste Grad. Men den kjære Gud lader til her at være en Bitting. Hovedsagen er de utallige evobrede Faner. De to Idoler: Nationalstoltheden, og det de Franske falde l'honneur de la patrie, ere da og de Guddomme, Keiseren her vil have tilbedet fortrinlig. Oliver og de Christnes Gud, det er Himmelens Skaber og Jordens, en Smule tilsidesat ved samme Leilighed — nu Herre Gud! den Sag er ei saa farlig. Mig stodte nu vel det Væsen i en christelig Kirke usigeligt, men jeg er da heller ikke blandt Tilbederne af hine to Ideoler, saasom jeg ikke har den Gre at høre til den store Nation. Alting gaaer her paa sin Milnairist; vi hørte f. Ex. tromme til Messe. I blandt de Medaillons, som hist og her smykke Hælvingen, var det da just heller ingen synderlig Opbygelse, at opdage i Herrens Huus den spottende, irreligieuze Voltaire — og Frederik den Stores Skjærf og Kaarde i Kloerne paa den keiserlige Orn over Heilsteret — Nei! det gaaer dog i Sandhed en Smule for vidt!!!

Løverdagen den 31. October. Hvor vi kristelunde Personer dog ere nogen jammerlige Personer. Vi ere blevne saa forvanskede ved den stemme Vane at bringe Alt i

Pennen, at betroe den Alt, og tiltroe vor Hukommelse Instet, at det undrer mig moren, at en eller anden lystig Guddom ei for længe siden har metamorfoseret os Venene til to store Splitssider, Maven til Penneposen og Overkroppen til Gjedren. Der er mere Rapport imellem en skrifsærd Person og en Pennepose, end man ved første Øiekaft skulde synes. Naar en Pen f. Ex. er bleven gammel, og ikke længere for Slevhed duer til at skrive Bogstaver med, kan dens Overdeel dog altid lade sig bruge til at vise Stov af med: mange meget læerde og skrifstærke Persons Overpart duer i Grunden ikke til andet. Ved den totale Ødelæggelse af vor Hukommelse og det evige Skriveri, hvor mangen god og vittig Tanke gaaer os ei reent forloren, naar vi ei have Skrivertoii ved Haanden! Saaledes var det ei med den aandfulde Græfer. Dette falder mig just ind, fordi jeg her vil nedskrive et Par Ideer, som jeg idag har undfanget, og som jeg er vis paa i Morgen vilde være forlorne, hvis jeg ikke accouchede dem her strax ved mit vanlige Instrument.

Hos mangfoldige Mennesker er det Had og den Foragt, hvormed de udlade sig om andre Menneskers Svagheder, som de indseee Cog som ligefrem viistnok ere Product af et slettere Princip end det, hine folge i lignende Tilfælde), et stort Beviis paa, at de Herrer selv just ei have bragt det saa synderlig vidt i aandelig Forædling. Der ligger i dette Had en skjult Misundelse over, at den anden paa den slettere Bei hurtigere er kommet til visse Frugter, som de dog og gjerne gad smage, skjondt de ere for stolte — selv mene de, for ødse — til at vælge den samme Bei. Men, den sande Edle skulde jo slet ikke tænke paa Følger af noget som helst Slags, men kun paa det isandhed Edle, det han vil slet hen for dets egen Skyld. Den isandhed Edle foragter aldrig og hader aldrig sin Næste, som

folger et ringere Princip; han ynter ham, fordi han er saa inderlig overbevist om, at hans Broder valgte sig den slettere Deel, og fordi han elsker Ideen, hvori han selv lever, over Alt i Verden, og han vilde saa gjerne, var det muligt, med Kjærlighed vise hin til Rette, ei alene af det Bibelen falder Broderkjærlighed, men af Kjærlighed til Ideen slet hen og af en aandelig Egoisme: for at staafe sig nye Medborgere i Ideens livsalige Rige, det eneste, hvor han selv kan leve og bevæge sig med Fryd, og hvor han dog nu stundom finder sig saa eensom og forladt som en Eremit, der med Kummer søger sin Fred i den videne Ørk.

For rigtig at see os selv, behøve vi absolut et Speil, der undertiden kommer os dyrt at staae, Andres Dine.

I dag i Journal de l'Empire staar en meget hidsig og lang Commentar over Hs. britiske Majestæts Declaration i Anledning af den skjændige Expedition til Sjælland. I denne finder Concipisten (Det skal være Keiseren selv) sin Forståelse i at repetere det beskedne Ord om min Nation une puissance faible. Kunde man ei tournere det med Sandhed om det franske Folk, som det er i dette Dieblik, og falde det une puissante faiblesse?

Gaften læste jeg 3 Acter af „Die Weihe der Kraft“. Kraft er der i Sandhed, dog er det ingenlunde en Kraftsuppe, som Hakon eller Valnatoke.

Søndagen den 1. November. Gall ankom til Paris iforgaars. K. bad mig skrive en Billet til Malte Brun for at forekomme en malicieux Anmeldelse i Journal de l'Empire. Jeg skrev en Billet, hvori jeg venstabelig bad ham sørge for en simpel Anmeldelse af Galls Ankomst. Men nu idag læser jeg til min Forbauselse en ganste anden, bitter

Anmeldelse i bemeldte Journal. Jeg blev bister, satte mig strax ned og skrev en meget alvorlig Billet.

Tirsdagen den 3. November. Malte-Brun kom til mig Kl. 9½. Han bragte mig Forklaring paa den Skrifst, som syntes mig underlig. Undskyldningen var vel sagtens ikke saa ganske authentisk, imidlertid — nous passames la dessus, og vi blev gode Venner som tilforu.

Torsdagen den 12. November. Man fortalte mig idag en snurrig Historie om en berømt Rimer ved Navn Bertes — jeg troer i Ludvig XIV's Tid. En Hertug indbed ham til sit Landsted ved Paris. Bertes kom til Hest, hvilken han lod en Karl holde ved Porten. Da han var indført til Hertugen, begyndte denne venlig: „Ah! vous êtes Monsieur Bertes“ — Oui certes — „ce fameux rimeur“? — A vous servir, Monseigneur — „Mais faites donc entrer son cheval!“ — Monseigneur, vous parlez mal — „Comment?“ — C'est un jumant.

Kalbfrenner fantaserede idag for mig en halv Times Tid. Ideerne strømmede ham til i en Maengfoldighed som sjeldent ellers. Da han ophørte, gjorde han det Onste, at det maatte lykkes ham, hvad hidtil aldrig var haendet, at spille saaledes offentlig. Jeg angav ham en Grund, hvorfor det sjeldent lykkes Musikeren at præstere offentlig, hvad han saa gjerne ønskede, det samme, som falder ham let i Genomheden paa hans Værelse: Forfængeligheden nemlig, der besseler ham, naar han fremtræder offentlig, er en misrabel Guddom; hendes Inspiration er en Runus, som foder Spøgelser, omtaagede, urene, hvilke stræmme og forvirre Sindet ved deres underlige Gestalter; da derimod den sande Begeistring, det i sig allene uskyldigen hensjunkne Kunstsinds

Production fremtryller i sin Fromhed og Beskedenhed Ra-faelste Engle, der henriue Gemyttet ved deres rene Skjønhed, Klarhed og Unde. Den rene Begeistring er Hilmens uskyl-dige Datter; den urene Begeistring (Forsængeligheden) er en jordisk krænket opsminket Bolerske.

Gall, med hvem jeg imorges tidlig besaae Tuillerierne, blev hjerteglad ved at lære mig at kende som Dans. Han holdt en heel Lortale over København og vort danske Væsen, vor „gründliches Wissen“, som han kaldte det, vor Velvillie mod Fremmede, vor Willighed, vor Dygtighed i alle offent-lige Indretninger, uden Bram o. s. v. Det gottede mig ret. Vi stakkels Danske kunne nok behove slig en Snaps efter den bedste Djævelsdrif, de forbistrede Engelsmænd nylig iflænkede os.

Torsdagen den 3. December. Idag tog jeg mig den Frihed ved Bordet, da Samtalen kom paa de forskjellige europæiske Nationers forskjellige Fysiognomier og respective Fortrin, at sige omtrent Folgende: Hvad de Herrer og Da-mer sige om fransk Politesse og ziirlig Lethed i det daglige Liv, som et Fortrin for de andre europæiske Nationer, er vel forsaavidt sandt. De tillade mig blot at bemærke følgende: De Franske have etableret en Levekunst imellem sig; ingen Nation har en saadan, med den Universalitet antaget og er-fjendt, det er en Sandhed. Men hvad er denne Levekunst? Den er en Conveniens, som hviler paa Løgn, eller idetmindste paa Fordolgelje af Sandhed. De ere kommet overeens om, enten at ville lukke Øjnene for hinandens Svagheder og Fa-dalser, eller (det maafee snarere) at ville delge for hinanden, at de gjennemfue hinanden, og ret vel mærke, hvor Skoen trykker hver især. Deres egoistiske Natur og umos-ralste sig selv ikke kende villende Væsen har opkastet denne

Conveniens som et heist nedvendigt Bolværk for deres Personligheder. Dette Bolværk nedrevet, træde de absolut tilbage i den vilde Naturstand, hvori Individet blot tænker paa sit eget Forsvar og sin Opholdelse, seende i hver anden Personlighed en Fjende. De blive vilde Dyr, og myrde hverandre. Revolutionen viser Sandheden heraf; den vises endvidere ved den barbariske Duels i Frankrig almindelig erkendte Nødvendighed. Vi gothiske og germaniske Nationer bevæge os ei i det daglige Liv med denne zírlige Lethed, denne ugemytilige, sig selv reserverende Høfslighed; vi have ei de Franskes Levekunst, det er en Sandhed. Men vi have den ei, fordi vi ei behøve den. Vi nærme os hinanden med langt mere Gemytlighed, vi give os villigen mere hen, behøve derfor mindre at holde paa os; vi stræbe at trænge ind i hverandres Natur, og derefter at tildele hinanden den Plads, som egner sig; vi behøve derfor ei en Conveniens, som paabyder moren den samme Maneer at iagttages mod alle Personer; af samme Grund behøve vi i langt færre Tilfælde, end Franskmændene, Dueller.

1808.

Fredagen den 1. Januar. Jeg begyndte dette Åar som jeg ønsker at kunne ende det, med Studium i min Platon, og jeg har fattet den Beslutning, som med Guds Hjælp intet uden Sygdom skal kunne hindre mig i at udføre, inden jeg bryder op fra Paris at udgive: Scholia in Platonem edid. Dav. Ruhnkenius, ex omnibus Parisinis Codd. auxit et emendavit P. O. Bröndsted. Denne Beslutning er ei uværdig Årets første Dag.

Torsdagen den 18. Februar. Jeg gif Kl. 5te til Grignons. Der traf jeg vor Grev M. Han deraisonerer mig med en Suffisance, som undertiden irrer min Galde, stundom mit Smilebaand. Jeg sit ham da endelig engang forklaret, hvorfør jeg, uden i mindste Maade at ville nægte de Franske deres positive Sider, deres mangfoldige Anlæg og Talenter, deres rafse Nydelse af Dieblifiket &c., dog mener, at vor gothisk-germanske Stamme har uendelig meget større Receptivitet og Perfectibilitet, end hin Race. De Franske have ristnok almindelighed et medfødt Talent, og dette endog sædvanlig langt mere markeret, til at uttale deres egen Natur, end Folk af vor Stamme; men de have en fast fuldkommen Negativitet til at fatte og sætte sig ind i en fremmed og heterogen Nations Natur og Væsen; de have intet Organ for en fremmed Nations Kunst, til hvilken at skjonne og sole den første Betingelse er, at kjende dens Sprøg. Men Sprøgtalent er de Franske fast almindelig

nægtet: en Felge af denne Mangel er det, at de Franske slet ingen Duvelighed have til at sætte sig ind i en fremmed Nationalcharakteers Individualitet, der altid ved sin blotte Forskjellighed fra deres egen udtaler sig for dem som pur Barbarisme. Denne de Franskes negative Side er saa almindelig, at jeg for blot at anføre eet stærkende Exempel, dristig tor opfordre hele Verden til at vise mig, uagtet det til en Tid i Frankrig meget udbredte Studium og Efterlingning af Græcietten, eet eneste Exempel af en Fransmand, som i Sandhed har fattet og optaget i sit Væsen og fremstillet i Aand og Sandhed den græske Genius. Gauke anderledes med vor Stamme. De Franske ere saaledes ved deres hele Organisation i aabenbar aandelig Krig med alle andre Nationer, og da Naturen vilde, at der skulde være Franshed, maatte den og i sin evige Viisdom ville det eneste Middel til at hærde denne Organisme, idet den nemlig tildelede den et overvættet stort, elastisk og hurtigt Folk, beboende et herligt af Naturen paa alle Kanter, saavidt dets Sprog rækker, omhyggelig indhegnet Jordstreg. Bare ikke de 30 Millioner, og disse 30 Millioners sieblifelige Elasticitet, og disse naturlige Hav- og Flods- og Klippe-Barrierer paa alle Sider, da vilde Frankrig været for længe siden undertrykket af de andre Nationer, med hvilke det, selv i den dybeste, politiske Fred, stedse lever i aandelig Feide. — Dette er omrent en Skizze af, hvad jeg sagde ham i denne Anledning. Den forsmædelige Sammenligning, M. stedse anstiller imellem de berømte store Mænd Lessing og Herder o. s. v., kan jeg for min Død ikke lide, den leder til Uretfærdighed. Overalt ærgerer mig den forfærdelig afgjorende Schwerenots-Maneer, hvormed han river ned paa A. og B. og uddeler Palmer. M. skulde smukt forholde sig rolig endnu en meget lang Tid. Han er endnu absolut i den Periode, at han

enten bør beundre alt Godt og Dygtigt, eller tie om det: dømme om det har Tid med ham.

Den unge franske Officer P. har allerede været dygtig med baade i Krigen mod Preussen og siden i Spanien. Han viste mig endog en Mængde Breve fra Venner og Benvinder i Schlesien, f. Ex. et fra en ung Pige i Breslau, som taffer ham blandt andet for, at han har ført hende tilbage paa Dydens Bane — — !! Det er heel komisk, at man maa sende unge franske Officerer hen for at føre unge tydiske Piger tilbage paa Dydens Bane: det er nok omtrent paa samme Maade, som Keiseren her har bragt Kongen af Preussen tilbage paa rette Vej — efterat have erobret hans Provindser.

1809.

Rom d. 15. October 1809.

Den Gunst og Bevaagenhed, Deres Excellence stedse værdigede mig under mit Ophold i Paris, lader mig haabe, at nogle Liniers Esterretning om mig og min Vandring til det gamle syvhjøiede Roma ikke vil være D. Ex. uvelkommen.

Min Reise hidtil har været yderst behagelig og frugtbar, og fast bestandig begunstiget af det sjønneste Veir. Kun een Gang gif det mig ilde. En Fjerdingsvei fra Alexandrin satte vi over Bormidafloden. Her hændtes os den heel traurige Begivenhed, at den ene af Hestene styrtede i Vandet og slæbte den anden Hest, Vognen, os og hele Kramkisten efter sig hovedkulds ned i Floden — af væ! af væ! Postillonen skreg paa santo santissimo dio e tutti i santi. Vi kom da endelig igjen paa Fode, og maatte nu, vaade som druknede Muus og ryftende af Kulde, føre 2—3 Miil til Novi. Denne berømmelige Bataille med Flodguden stod ei langt fra Marengo. Det gif os vel ikke stort bedre end Østerrigerne. Imidlertid vandt Guden, som vilde druknet os, ikke Seier, og saaledes tor jeg haabe, at den retsfærdige Efterslægt vil opreise os et Monument ved Siden af det, der staer tæt ved Marengo sat til Keiserens Besømmelse af den uretfærdige Samtid. — Uden videre Fatalia er jeg da lykkelig ankommen til det gamle ærværdige Roma. — Af Alt hvad Frankrig besidder inden sine rette, jeg mener sine retsfærdige Grændser, har intet interesseret mig mere end de sjønne Mindesmærker af Romernes Storhed i det sydlige Frankrig, og i Besynderlighed den herlige Pont de Gard

imellem Avignon og Nimes, de stolte Ruiner af de to romerske Amfitheatre i Nimes og Arles. Overalt interessere mig, hvad Frankrig selv angaaer, dets sydlige Provindser mere end de nordlige, og det har glædet mig, her at finde en Menneskerace, der forekommer mig, saa at sige, tempereret af Italienernes og Spaniernes Charakteer og heel forskjellig fra det vindige Pariserfolk, der i det hele forekommer mig gevæltig at ligne en vis Kage, som man i Danmark falder med det træffende Navn ^{den} falske Verden, fordi den blot bestaaer af en sød og zirrlig Skorpe, der lover meget godt, men er indvendig aldeles hul, og, skjønt en lækker Mundsmag, dog, naar den nydes i større Quantitet, er heel usund og usordelig. — Fra Nizza gif jeg til Gods over de smukke Piemonteserbjerge til Turin. Nu befinder jeg mig her i Rom, i Omgivelse af den romerske Olds herligste Mindesmærker, ubeskrivelig lyksalig. Rom forener med det himmelst milde Klima og de store Grindringer, som den classiske Jordbund overalt opvækker, en grandios Rosighed, en Stilhed og Ugeneerthed, som convenerer Kunstneren og den Studerende overmaade, og jeg kan her overlade mig til mine Undlingsstudier, og leve saa meget som jeg vil i Fortiden uden at forstyrres af Samtiden. Hertil kommer, at Vocalmusiken i Theatret og i Peterskirken nok saa omrent er den bedste man kan have paa denne Jord, og den kjære Musica vil stedse være mig en af de bedste Kilder til min Glede og Tilsfredshed. Jeg tænker i Februar at gaae til Neapel, og, isald Omstændighederne tillade det, i April være i Constantinopel, hvorfra jeg næste Sommer tænker at gjøre en behagelig Vandring langs Kysten af Lille-Afisen over nogle af de Archipeliske Øer, Athen, Peloponnes og et Stykke af det græske Fæstland.

1810.

Den 12. April. Jeg læste i Vitruvius, da E. kom til mig. Vi kom paa Tale om mange Ting. Hvor den stakkels Fyr er syg og underlig! Hans bedste Medicin bestaaer i to Ting: om han kunde lade være den evige Skjøn i sit eget Bryst, den evige ufrugtbare Reflecteren over sig selv; og dernæst roligt, alvorligt og grundigt Studium. Det sagde jeg ham, og han tog mig det ikke ilde op. Hvad hans Skriven angaaer, da hæltrede jeg ham min Formening: at det eneste Motiv til at skrive en Bog hvilken som helst maa være det negative: ikke at kunne lade det være. Hvor denne uimodstaaelige indvortes Trang ikke er, der er intet guddommeligt Kald og ingen Adkomst. Næst dette indvortes Kald ere tre Ting Betingelser for Skribenten: fast Overbevisning, Klærhed, og en reen Willie. Over Nogen endvidere at optræde som Profet for sin Tid, og at ville virke paa og gibe ind i sin Tidsalder, da gjøre vi ham endvidere disse to evige og hellige Betingelser: begeistret Mod og et helligt Levnet. Hvor disse Fordringer ei findes, der er sandelig Profeten en falst.

Den 26. April. Koës kom til mig Kl. 5. Jeg var alt oppe. En halv Time efter kom Werner og Linckh. Vi kom afsted Kl. 7. Vor Beturino førte os rast gjennem porta St. Lorenzo. Den venligste Morgensol hilsede os paa campo Romano. Snart passerede vi Teverone (Anio). Veien flyngede sig skjent op ad Bjerget imellem Olietræer.

Kl. 1 vare vi i Tivoli, det berømte, bessjungne, mærkværdige Tibur. Vi gik strax ud til Sibylle-Templet: derfra er Udsigt over det store Vandfald. Vi lod os udbringe i Templet lidt Trofost, og hjemsgøtes af en høist fatal saakaldet Eremit, en Munk fra Schlesien, miserabel Person over al Maade. Vi stege ned til Neptunsgrøtten. Det glædede mig, at den vældige Strom alt har bortrevet en Deel af det uskjonne Bolværk og Dæmning, som Miollis nylig lod sætte med en Inscription, der fortæller, at Hs. Excellence honarum artium (!) commodo lod opføre deslige. Derfra til grotta delle Sirene — farlig! Vei; Miollis har nemlig her end ei drevet sit Væsen. Werner saak i til Knaerne ved at overstige et Gjærde. Jeg sik ham dog igjen paa Venene, men vi forseillede Beien, da vore to Venner vare gaaet iforveien; vi kom for høit — vi straalede af fuld Hals. De Andre hørte os, uden at kunne see os. Koës opdagede jeg snart der nedenunder løbe forskrækket omkring, raabende paa mig. Han og Linch troede nemlig, at vi vare faldet i Cascaden. Vi stege ned, og kom atter til vore Venner. Vi besteg de bestilte Wæsler, og droge videre gjennem Tivoli over Broen gjennem Olivenstoven til de forgivne Ruiner af Horats' Villa, som Gmelin nylig har stukket i Kobber. Ruinerne bestaae af tre store Hælvinger, formodentlig Bade. Humatorierne ere idetmindste tydelige i een af Hælvingerne. Her er nu en Art af Kloster; en stupid Munk viiste os omkring. Vi gik videre forbi de stupende Ruiner af Varus' Villa, de herlige Gæscateller og de mange Stromme, som skyte ned ved Mæcens Villa. Af Alt hvad jeg saae af Naturfjønshed kan intet sammenlignes med denne Underdal, sons Bandusiaæ splendidior vitro. Smukke vare ogsaa de Bonderpiger som mødte os. Werner vilde gjerne kjøbt sig

for 5 Bajocs et Kys af den smukkeste. Grossetten blev han af med, men Kysset fil han ikke. Mæcens Villa — ja her kan Augusts første Minister have boet. Bygningen er af dorisk Orden: Vi stege op paa Taget, som er næsten aldeles fladt: det er modernt, thi fun underste Etage af Façaden og en Flej staaer endnu af den gamle Bygning.

Den 3. Mai ankom vi til Neapel. Hvor glædede vi os ved den herlige Kongestad, Havet, og Duaien, vi passerede. Vi toge vort Logis i Hotel della grande Bretagna. Vær mig hilstet, yndige Parthenope! Dig elster jeg strax ved det første Djele.

Den 13. Mai. Kl. 8 vare vi i stand, søgte os en Bogn, og rullede af gennem Posilippos-Grotten. Strax udenfor Grotten drejede vi af mod Venstre, og vare moren i det skønneste Bjergbassin, som adskilles mod Syden fra Neapel ved det Bjerg, hvorigjennem Posilippos-Grotten er udhugget. Efter et Par Migliers behagelige Fart vare vi ved Stranden (ai bagnuoli kaldet, fordi de gamle Romere, Lucullus f. Cr. og andre, hvis Villor laae i Nærheden, her havde deres Bade). Vi stege i Baaden, Nisida hævede sig høit lige for os i en Miglies Afstand. Efter et Dvarteers Seilads vare vi paa Nisida, hvor den gode Mad. Estermann, den snurrige gamle Sjelesorger paa Den, og en heel pudseerlig gammel Schweizer-Officer, som man kaldte Commandant paa Nisida, modtoge os. Vi bestege strax tilhobe Dens øverste Spidse, hvorpaa den gamle Borg fra Middelalderen, bygget i Runde, hæver sig saare malerisk. Udsigten herfra er ganske overordentlig skøn. Det herlige classiske Land og det hellige Hav udbredte sig for vort Øje: paa den ene Side Solfatara med sin underlig hvidlige Svovljord, Puzzuoli, Bajæ, Forbjerget Misen, Procida og Ischia ic., paa

den anden Side det høie Capri og den hele herlige Fastlandskyst fra Neapel langs Besuvens Fod til Capo di Campanella. Vor Engelsmand, Johns, viiste mig tydelig, at det hele Land, hvorigjennem vi hørte, fra Posilippos-Grotten af indtil Havet, er Krateren af en udbrændt Vulcan, til hvis Bjergomgivelse ogsaa Den Nisida og den lille Lazareto oprindelig hørte, men ved Jordskælv afreves fra det Bjerg nemlig, hvorpaa forдум Lucullus' Villa laae, hvoraf endnu forefindes kjendelige Rudera. Isandhed de vellystige Romere vidste at vælge deres Landsteder, og endnu den Dag idag gjelder i høieste Grad Horats' Røes i hans første Brev: Nullus in orbe sinus Bajis praelucet amoenis (See også 2. Bog 18. Ode). I hei Grad mærkværdig er også monte nuovo, som vi og fra Nisida oversaae; det hævede sig i det 16de Aarhundrede ved et Jordskælv i mindre end et Døgn heelt op til dets nærværende Hoide. Paa Nisida selv er lige under Fortet mod Syden en naturlig Havn eller rundt Basin, som også aabenbart er Krateren af en slukt Vulcan. Hele Den er overalt af vulcanisk Oprindelse, og meget ofte kom vi idag paa vor Omvandring til Steder, hvor det dundrede stærkt i den hule Jord ved hvert Skridt paa dens Skorpe. Da vi kom tilbage fra vor Udvandring, havde vi et behageligt Middagsbord. Kl. 6 Aften stege vi atter i Baadene. Det var det deilige Maanestkin. Saart ruslede vi gjennem Posilippos-Grotten ind i Neapels Folkevrimmel. Ved Udgangen af Grotten hævede Maanen sig saa herlig over Virgils Grav. Om Aftenen Musik. Det var en af mit Livs allerskjønneste Dage. Den gode Gud give os flere deslige! i inderlig Taknemlighed ville vi udraabe: ach wunderschön ist Gottes Erde!

1811—1817.

Et Exempel paa forskellig Betydning af det samme Ord i beslægtede Sprog er Ordet **Kraft** i det Skandinaviske sammenlignet med Betydningen af **craft** i det Engelske. I det Danske eller Svenske er Betydningen reen, og Ordet anvendeligt i ødel Stil for **Styrke, Energie**. Derimod i det Engelske har **craft** et Vibegreb af **Styrke i Sjelen**, der somhelst kundgør sig ved List, Rænker og Underfundighed. Dersor findes det i den engelske Kirkes Ritual i Forbindelse med subtilty: „**the craft and subtily of the devil.**“

Ein prophetisches Wort.

(Unedirtetes Gedicht von Leibniz).

Wenn der Franzosen Schaum die teuischen Häupter ehren,
Und unsre Nation das Joch zu tragen lehren
Von denen, die ihr Land auch selbsten unworthy acht,
Wenn was in Frankreich alt, bey uns die Mode macht,
Wenn ihre Grillen uns Geseze geben sollen,
Wenn wir die Kleider selbst aus Frankreich höhlen wollen,
Wenn auf den teutschen Kopf muß stehn ein fremder Hut,
Wenn man fast nichts bey uns mehr ohne Larve thut,
Wir Andrei Affen seyn, und sie uns affen müssen,
Wenn keiner wird gehört, er muß französisch wissen,
In Frankreich aber man aus uns ein Sprichwort macht,
Und lobt das teutsche Geld, da man des Teutschen lacht;
Wenn manche Höfe sich der teutschen Sprache schämen,
Franzosen an den Tisch, und gar zu Rathé nehmen,
Bis die Franzosen selbst uns kommen auf den Leib,
Und eine lange Pein lohnt kurzen Zeitvertreib:

Was ist es Wunder dann, wenn auf der teutschen Erden
 Die Unterthanen auch zuletzt französisch werden!
 Bey Herren wird der Schad' am allergrößten seyn;
 Der Bürger lernet Fransch noch leichter als Latein.

Historien viser os ofte, den egentlige Årsag til et kraftigt Herstergenes Udtartning til Tyranni at være de svagere Naturers, Mængdens, høie Uretfærdighed imod den mægtige Natur, som ikke kan og bør maales med den almindelige Hverdags-Allen. Den mægtige Natur føler dybt den Uretfærdighed, man tilfeier ham i Henseende til Sindelag og Omdømme, i fuldkommen Misfjendelse af hans Hensigt og Planer o. s. v., og egges ved denne Uretfærdighed deels til Anvendelse af alle de Midler til Selvforsvar, Naturen lagde i hans Haand, deels til Foragt for de Svage, som kun misfjende og dadlede, hvor de ikke ere i Stand til at erkjende og vurdere. Saaledes vorder han Thran.

Man fortæller om Keiseren af Østerrig, at han i Året 1813, paa Spørgsmaal, om ingen af Erkehertugerne skulde have Commandoen denne Gang, skal have svaret: „Næ, sie haben mir meine Armee so angeführt, daß ich um meine Provinzen bin angeführt worden. Provinzen verlieren das kann ich auch.“

Allmindelige Mennesker begaae som oftest en stor Bildfarelse i Henseende til de Sammenligninger, de anstille, dem selv og deres Lykkestilstand angaaende. Dem selv (deres Personer, Sindelag, Indsigter o. s. v.) sammenligne de saa gjerne med ringere og slettere Mennesker, og komme paa

denne Bei til en Tilsfredshed med sig selv, som baade er en Bildfarelse og tilmed en farlig Sag. Guds Gaver til dem sammenlignie de derimod somhelst med større Held og Lykke, og finde de lettelig i Sammenligningen en Kilde til Utilfredshed og Utafnemmelighed mod Forsynet. Begge Anskuelsesmaader afgive en stor Bildfarelse. Man skulde juft gjøre det Omvendte.

Juft fordi jeg elster og hylder Christendommen, hader og affsyer jeg Pfafferiet; — juft fordi jeg elster og hylder min Konge, hader og affsyer jeg de fordomme Ultras. Christendommen har ingen værre Fiender end Pfafferne og Invistitionsmændene; og Kongerne ingen værre Fiender end de hulsløede, tomhjertede, egoistiske Ultras.

Optegnelser paa en Reise gjennem Tyskland til Italien.

1818—1820.

Den 27. November saae jeg med største Glæde i Bibliotheket i Göttingen den sjældent indrettede Sal. En Mængde Byster af Göttingens fortjente Lærde befunder sig her, nu ogsaa Heynes. Af disse Byster frapperede mig især Kästners, et forunderlig opvakt, godmodigt og sjælsmisf Træningsansigt: saaledes maa lidten Wijopus have seet ud.

Hvad „die Herren Studenten“ angaaer, da maa jeg tilstaae, at disses nuværende Udsigende i det gamle Göttingen ikke just opbyggede mig. De see mig gevæltig renomistiske ud. Die Altdutschheit, som almindeligen affecteres, seer forbistret ilde ud, naar det lange, Hals og Skulder bedækende Haar, denne nedslækkede Palatin eller Krave, denne blotte Hals, denne paa Laarene stumpende eenradknappede Kjole sidder og hænger paa en lang udvoret Person. Smaa unge Mennesker paa 17 eller 18 År klæder denne Ar-
chæisme bedre.

Den 1. December besøgte jeg med Welcher den gamle elskværdige Blumenbach og hans behagelige Familie. Vi drak Thee der, og talte meget om A. Humboldt, Gall, Spurzheim, Mad. Staël-Holstein, om vor Prinds Christian, som nylig havde besøgt Blumenbach. Jeg maatte usigelig godt lide den lærde elskværdige Olding. Vi besøge hans Samlinger, og morede os, endstjordt harum rerum imperiti

satis, ved de mangfoldige curiosa. Meest paafaldende var mig det deilige græske Hoved fra Syditalien (hvilken uhyre Afstand fra denne Hjernestal til den grimme fatale Kanibals eller Bustmans!), Daasen og andre Smaating af den præ-damitiske Elefant, den siberiske Mahmut, Portrait af den med posteriora saa uhyre begavede Negerinde. En heel Menneskerace i Nørheden af Kaferkysten i Africa fødes med saa uhyre Bagdeel, hvinderne især, at Moderen sætter Børnene bag paa, ovenpaa hendes posteriora, og løber saaledes afsted med dem.

Vi forlode Göttingen den 2. December, og kom den 3. December til Langensalza. Paa Ruden i vort Børrelse i Bertshuset bemærkede jeg følgende curiose Vers:

Ein Mädchen ist ein süßes Nebel,
Ein angenehmes Joch,
Es kommt mir vor wie eine Zwiebel —
Man weint dabej, und ist sie doch.

Den 4. December ankom vi til Erfurt. Vi fandt table d'hdte opdækket, og toge Plads blandt lutter preussiske Officerer, hvis Samtale gif ud paa intet andet end Skjolden og Smelden paa de Franske „ein verrücktes, heilloses Volk, das immer noch die Insolenz hat zu behaupten, daß sie nie besiegt seyen“, da, altsaa, liegt der Hund begraben — naa! i saa Henseende havde de Herrer Preussere vel ei heller just den reneste Sandhedssands. Skulde der dog, som Niemer yttrede mylig til mig, have været mange preussiske Officerer, som efter Slaget ved Jena endnu paastode, at de ikke være rigtig slagne!! Der yttredes eenstemmig blandt disse Herrer: at Bonaparte havde vundet højt Dommedags-slag ved en taktisk Fejl, idet han havde angrebet der, hvor han efter alle Regler ei burde angribe!!

Den 5. December. Da jeg var kommet til Weimar, gif jeg til Professor Riemer, og fandt den flinke Lexikograf i et temmelig affides og maadeligt Dvarteer. Han var ikke lidet forandret fra sidst for 12 Aar siden, og syntes at stimes med maadeligt Udkomme. Jeg erfoer ogsaa snart ved Samtale, at han paa en Tid har været meget spændt med Goethe, hvis Huus han forlængst har forladt (ogsaa hans Kone har været en rum Tid i Goethes Huus) Aarsagen til det ubehagelige Forhold tilskrev Riemer vel tildeels Goethes egen Mangel paa billig Overveielse af hvad en gift Mand, som opoffrer sin Tid tildeels for ham, behøver og billigen kan vente af sin mere formuende og formaade Patron. Af Riemer erfoer jeg, at Goethe ikke var i Weimar, men i Berka 2 Mile fra Weimar, hvor han pleier at flygte ud, naar han i No vil arbeide uden at hindres af alskens Overlob. For nærværende Tid er Goethe just ifærd med at indrette en stor Masterade, som Storhertuginden vil give Enkekeiserinden af Rusland til Gre, og som ogsaa Keiseren selv skulde bivaane, hvis det Hele kunde gjøres færdigt i disse Dage.

Den 6. December besøgte jeg Goethe. Han var et Par Timer tilsorn kommet fra Berka. Hvor glædede det mig at gjensee den gamle Drn. Han brummer endnu som sædvanligt, er bleven 12 Aar ældre, nu næsten 70 Aar gammel, men han er ikke mindre kraeftig. Han takkede mig saameget for den Opmærksomhed at ville besøge ham i Weimar, inden jeg drog til Italien, talte med mig om min græsse Reise, om de figaleiske Basrelieffs ic. Disse beundrer Goethe overmaade. Jeg bragte hans nye Digt i persikk Costume (hvorom Riemer havde fortalt mig) paa Bane. Han yttrede, at det havde været ham en Vederqvægelse, saaledes at sætte

sig ind i noget gauske Nyt; at Professor Kosegarten i Jená havde hjulpet ham dertil o. s. v. Jeg spurgte ogsaa om den Festivitet ved Hoffet, som Goethe tilbereder. Han sagde: „Ja nun, man bestrebt sich, wie billig, die hohen Herrschaften als wie zum geringen Erfaz für alle Gnade und Güte zu irgend einem gefälligen Genusse zu verhelfen.“ I denne Masterade skulle blandt andet de fornemste Goetheske og Schillerske Dramaer optræde personificerede og fremstige en Hyldingstale hver for sig til de høje Personer, under hvis Auspicier de blevne til. Goethe bad mig komme igjen imorgen Kl. 11.

Mandag Formiddag den 7. December var jeg igjen, tilligemed Lunzi, hos Goethe. Den ædle Olding tog saare venlig imod os. Hvor blev jeg frapperet, da jeg indtraadte i hans Salon, at finde paa Klaveret opstillet en meget vakker Tegning af en stor Gruppe af Friesen af Figalias templet. Dette gav Anledning til en Samtale om den figaleiske Frie. Jeg fortalte ham, hvad han hidtil ikke vidste ret Bested om, at disse Marmore vare Tempelcellens indvendige Forstring, ogsaa hvorledes de blevne fundne, om Gravningen, vort høist interessante Ophold der ic. Goethe sagde enkelte smukke saare træffende Bemærkninger i Anledning af den herlige Gruppe, som stod for os, - f. Ex.: „at ethvert Kunstmærke af denne forunderlige Nation maa betrages, ikke alene eller isoleret for sig, men i Forbindelse med Hellenernes hele Christens, som et Led af det forunderlige Kunstsliv, blot denne Nation levede: Kun saaledes komme vi til en sand, en objectiv og historisk Burdering og Be-dommelse af Værket. I den for os fast ubegribelige Kunstfylde, hvori Grækerne levede, ligger Grunden til saamangen Tilsidesættelse af, hvad vi, efter vor indstrænkede Skolenorm

(hvorefter vor egen Tids Frembringelser sædvanlig betragtes), ansee for vigtigt og væsenligt. At Helleneren f. Ex. ofte gjorde en Arm eller et Been kortere eller længere end correct Tegning synes at tilstede, er aldeles uregelmæssig, endog i heist fortrinlige antike Compositioner, men om saadant brod han sig ikke, naar Forhold og Locale skjulte deslige. Stundom ville vi endog finde, at disse Betingelser fordrede saadan uregelmæssighed, og at Ensemble og Totalindtryk, Grækerens bestandige og vigtigste Hensyn, vandt derved." — Jeg havde medtaget gode Aftryk af mine faa medbragte antike Gemmer. Disse glædede ham meget. Til Gjengeld viiste han mig en Mængde smukke Aftryk af mærkelige Intaglios. Nogle vare saare skjonne, men jeg kom ikke til ret at nyde hans Kunstsamletheit, da han var assairé med alkens Besøg &c. i Anledning af Hofsmaskeraden. Goethe førte os ind i andre Værelser, hvor han har sine Broncefiguriner, smaa antike Marmore, og en stor Mængde herlige Afstøbninger af antike Marmorværker; men det var her umaadelig holdt, Manden frøs, og jeg saae det Hele kun flygtigen. Jeg talte ogsaa med Goethe om Dohlenschläger, og en Hilsen fra vor Digter var ham saare velkommen. Det glædede ham at erføre, at Dohlenschläger er agtet og yndet af Nationen, som han forstjener at være det. Om Baggesens Fremfærd havde han blot flygtigt hørt noget; jeg fortalte ham mere. Han yttrede: „Ja das mein' ich wohl, daß er nit was Gutes schafft — der ist mir immer als ein lockerer Geselle vorgekommen“. Da jeg forlod den herlige Olding, sagde han: „Na! Sie haben tapfer und kräftig das figaleische Abentheuer und viele andere bestanden; so darf ich wohl hoffen, Sie wieder einmal, wenn ich lebe, gesund und wohl und in einer freudlicheren Jahreszeit bey uns zu sehen.“

Torsdagen den 8. December forlode vi Weimar, og kom den 9de til Hildburghausen, hvor jeg strax opføgte Dr. Sickler. Jeg fandt i ham en rask kraftig Mand, som længe har opholdt sig i Rom og Napoli, og har meget refleceret og etymologiseret over Omgivelserne af Rom, over Benævnelsernes oldgræske Oprindelse o. s. v. Kun Skade, at det meste af, hvad han for mig yttrede, syntes mig at ligne Clericus' orientalske Griller i Noterne til Hesiodus.

Den 20. December kom vi til Stuttgart, en behagelig By med en tækkelig Beliggenhed, omgivet af vakkre smaa Bjærbjerge. Den unge Konge har kjøbt et temmelig stort Terrain, hvor han, ved Siden af det kostbare Ludwigsburg, vil opbygge et nyt Sommersæde. Merkelig, at alle høie Herrer saa sjeldent glæde sig ved det Give, det Færdige, som overantvordes dem, end ikke naar dette er saare sjont. De ville selv skabe Noget, og de glæde sig ved dette, blev det endog mindre fortrinligt end det Give — intet Under: Tilløielighed til Frembringelse er en oprindelig Tendens i det menneskelige Gemht. Tilblivelsen af Noget ved min Virksomhed stænker mig fast en større Nydelse end Besiddelsen af det Huldedte. Dette kommer ikke af noget Ondt, men tværtimod af noget meget værdigt i det menneskelige Gemht. Virksomhed er nemlig Sjelens rette Clement, langt meer end rolig Nydelse.

Et af de Bekjendtskaber, jeg først gjorde i Stuttgart, var Cotta og hans Familie. Han er en opvakt og virksom Mand med en vis fornem Høflighed forbunden med synderlige Lader. Ulagtet hans Anstrøg af hvad de Franske ganske rigtigen falde Verden, anseer jeg ham dog for en redelig Mand. Han har ei anderledes viist sig i Forhandlingerne med Regjeringen om den for Würtemberg som for

enhver Stat saa vigtige Sag die ständische Verfassung, uagtet mange miskendte Cotta.

Deg havde et Brev med fra Fru Brun til Fru v. Huber, en Datter af Heyne, og fandt i hende og hendes Datter, en vakker ung Person, Fru v. Herder, meget opvakte og, idetmindste for den Fremmede, jeg mener, i set oversladist Berørelse (maaskee ogsaa ellers) meget behagelige Fruentimmer. Uagtet jeg har henbragt behagelige Timer i deres Selskab, tilstaaer jeg dog, at jeg, siden jeg i München erfoer baade Moders og Datters Fatalia, er blevet qua Mand og Huusfader lidt underlig tilmode ved at tænke mig disse Damers Aldförd i Livets alvorligere Forhold. Moderen var først gift med den berømte Rejsende Forster (Fru v. Herder er hans Datter), blev skilt fra ham, og ægtede Huber, efter hvem hun nu er Enke. Datteren, som endnu vist ikke er 25 Aar gammel, blev gift med den unge Herder, den berømte Herders Son, der lever i München som en hædret og fortrinlig ung Embedsmand. Men sjondt viet til ham og ved sædvanlig heitidelig Erklæring hjemført af ham som hans Hustru, tillod hun dog aldrig (saa sige Alle, endog hendes egen Familie), at de levede som Ægtefolk. Dette synes mig er allerede nok til at motivere disse unge Personers snart paafulgte Skilsmisse, som hvis Aarsag tildeels nævnes Moderens Griller og uheldige Indflydelse paa Datteren. Efter denne Skilsmisse forlode baade Moder og Datter München, og droge hid til Stuttgart, hvor Fru v. Huber især lever af at redigere Morgenblatt for Cotta.

Det Allersjenneste, jeg deunesinde saae i Stuttgart, var Dannekers Værksted; isærdeleshed interesserede mig Schillers Buste, twende nye gratiøse Figurer, Amor og Psyche, og den begyndte Model til en kolossal Christus. Danneker er en jovial godmodig Svabe; hans klare lyse Øine ere især smukke.

Vi vare et Par Gange i Stuttgarts smukke Theater,
og saae Jungfrau von Orleans. Jo oftere jeg seer
dette mesterlige Drama, desto klarere indseer jeg, hvor vel
Alt deri er motiveret. Scenen efter Gudstjenesten i Orleans,
hvor Faderen anklager sit Barn, og hun, sig en anden Skyld
bevidst, forstummer og forlades, hun som nylig var Alles
Benedring og det forbavsede Frankrigs mægtige Skytsengel,
er i hei Grad rystende. Men Alt er vel begrundet og ud-
ført med høj poetisk Energie. Hvad som ene og alene mis-
hager mig, er Kongens Moders, Enkedronningens Charak-
teer, som er altfor djævelsk.

1819.

I München opholdt jeg mig fra 28. December til 12. Januar 1819. — Schelling, den dybsindige og kraftige Tænker, modtog mig med den største Velvillie, og hos ham og hans elskelige Hustru og deilige Børn har jeg henbragt de bedste Timer jeg nød i München. Sit store Værk über die verschiedenen Menschenalter arbeider han flittigen paa, men det Hele maa først være aldeles færdigt, førend noget kan kundgøres ved Trykken. Dog betroede han mig, at hans Afhandling over Cabirdyrkelsen paa Samothrace er at ansee som et Brudstykke af hint større Værk. Schelling har den Tro, og i Samtale med mig trøstede han sig til at torde sætte sit Liv, ja Alt til Pant derpaa, ikke alene at alle Nationers Troessystemer om det Oversandselige og deres Religionsbygninger alle tilhobe hænge sammen ved fælleds Oprindelse og gjensidig Overlevering, men ogsaa, at det bestemt engang vil lykkes et Menneske, at udfinde og fremstille denne Sammenhæng og Overleveringskjæde — en stor, overordentlig mærkelig Idee. Gid det maatte lykkes ham at udfinde Alt, hvad han mener virkelig engang kan udfindes om denne Sag!

Et Par af mine behageligste Bekjendtskaber i München var den lærde og flinke Thiersch, og den skarpsindige og retsindige Finanzrath Roth, som beboer et Huns med Jacobi. Skade, at Roths Embedscarriere ikke levner ham Tid nok til sit grundige historiske Studium, thi de Afhandlinger, han

allerede har givet, hjemle ham Plads blandt Tydsklands allerfortrinsligste historiske Forskere.

Billedgalleriet i München er rigt, usigelig rigt. Uforglemelige blevé mig, blot ved et Par Timers Ophold i Galleriet, Rafaels deilige Portrait, malet af ham selv, og ved Siden deraf Albrecht Dürers Billeder, ligeledes malet af ham selv i hans 28de Åar. Sindrig har man hængt disse mærkværdige Portraiter ved Siden af hinanden. Man synes at sejonne den italienske og den germaniske Nationalitets hele Førstjellighed personificeret i disse Billeder: i Rafaels ungdommelig deilige Alsyn inderlig Godhed, Mildhed og Unde forbunden med hoi Sandselighed og tillokkende Gratie; i Albrecht Dürers litter Dybde, Besindighed, Strenghed, og dygtig Kraft. Schelling sagde smukt om disse Billeder: „So schön auch Rafael ist, muß man sich doch noch mehr freuen, dem A. Dürer in die hellen redlichen Augen zu schauen; man fühlt dabey, daß man ein Deutscher, ein Transalpiner ist seines Geblütes, und freuet sich darob.“

Den 16. Januar kom vi til det mærkværdige Verona. Allerførst besøgte vi det herlige Amfitheater. Denne magnifiske Bygning ankyndiger sig udenfra ikke stort anderledes end Amfitheatret i Nimes, kun større; men indenfor dets Omgangsmure og Bomitorier forbauses man ved at se et romersk Amfitheater, jeg kunde fast sige, Ansigt til Ansigt. Denne store Oval af opstigende mægtige Gradiner, let restaurerede til den fuldkomne antike Orden, har noget overordentlig imposant, og med en Smule Fantasie forestiller man sig lettelig, hvorledes det Hele var, da end de 7 eller 8 øverste og største Gradiner (som desværre ikke mere ere forhaanden) sluttede sig til den udvendige Muur, af hvilken

nu desværre ikke en lidt Streækning er tilbage, som med stærke Jernbaand holdes sammen.

Jeg overbeviser mig paa denne Reise om, at en af de medvirkende og vigtigste Alrsager til Forvirring og Misforhold i det Borgerlige, til Pengebegjærlighed (di buscare qualche cosa, et Folkeudtryk), endog til alskens smaa og store Plynderier i dette Land, er den til Landets Mangel paa store Industri-Anstalter uforholdsmaessig store Population. I Vertshusene, hvor man kommer frem, gaae Betjentene, saa at sige, ovenpaa hverandre. Og heraf folger ingenlunde, at den Fremmede deraf bliver bedre bevertet, men ikke at hans Pung ved Aftkeden, formedes af alskens Prætension paa mancia og bona mano, bliver desto flinkere taget i Skole. Et maadeligt Vertshus i en lille Provindsstad har en camriere, en secondo eller solto-camriere, stundom endnu en tredie, desuden en saakaldet piccolo (der stundom hverken er lille eller ung, men netop det modsatte af begge Dele), han bærer Baskevandet ind, besorger Rüsknipperne til Kasminen o. s. v.; saa en stalliere (Gaardskarl), og endnu en Dreng som en Art sottostalliere. Hvad man i Tydfland og audienceds saaer udfort af een Person, dertil frembyder sig immer 2 ofte 3 tjenstagtige Aander, som alle skulle have mancia ved Afreisen. Skal Vognen f. Ex. smores, saa indstille sig tre for een. Stallieren selv haandterer Hjulnuglen og snorer, medens hans Substitut holder paa Hjulet (hvad han selv med den venstre Haand og ditto Kne ligesaa godt kunde gjøre) og en tredie tjenstagtig Aand eller Haand holder Lyset for dem begge.

Den 20. Januar kom vi til Bologna og deraf til Lopian. Sammenligner man Cultivationen her med Schweitzer- eller Tyroler-Alpernes Beboeres — min Gud! hvilken For-

ffjel! Det maa nødvendig forekomme enhver Unbefangen, der mylig bevægede sig i Schweits eller Tyrol, og nu kommer hid til Apenninernes tobenede Personer, som om han her befandt sig iblandt et halvvildt Folk. Deels Klimatets Mildhed og deels Religionen fordærve disse Mennesker, og hindre dem i alvorlig Bestræbelse for at opnæae en høiere borgerlig Cultur. Jeg twivler paa, at der gives en mere uchristelig Religion end den romersk-katholske, at sige, som denne forlyndes nuomtide Folket af de fordomme Pfaffer.

Jeg hørte her den halvgale Paganini endnu engang spille sine ravgale Variationer, ved hvilke han gjor Alting paa Violinen undtagen det ene: at spille Violin.

Rom den 12. Februar 1819.

— — Ei hindret ved noget Slags Uheld paa min Reise gjennem Norditalien havde jeg den store Glæde at næae Rom, som jeg havde foresat mig, paa selve Dannerkongens Fødselsdag. To Dage efter min Ankomst indfandt jeg mig i Uniform og paa passende Maade næste Dag til den bestemte Tid i Quirinalpaladset (Monte Cavallo). Jeg blev strax indført til Cardinalen, som modtog mig med største Urbanitet, og yttrede det mod mig Høflige: at han glædede sig ved at have her en Indfødt af den danske Nation, som havde Regeringens Tillid, og til hvilken han i forneden Tilsælde kunde henvende sig. Cardinal-Statssecretairen raadte mig, jo før jo hellere at tage Audient hos Hs. Helliged Paven selv; og Cardinalen havde den Godhed at orientere mig i de Ceremonier, som pleie at iagttaages. Jeg blev, efter Foranstaltnig af Vedkommende, til sagt at møde i Forgaars Kl. 11 i de pavelige Gemakker i Quirinalpaladset, hvor jeg blev modtaget af den flinke og hyndige Prälat Monsignore Biario, maestro di camera, og af ham, strax

efter en spansk General og et Par andre Herrer af den samme Nation, indført til Hs. Hellighed, som siddende modtog mig, og rakte mig venlig sin Haand med disse Ord: „Det fornoier mig at see en Mand, som er Undersaat af Hs. Maj. Danmarks Konge, og som er vel anbefalet, og med hvem jeg, om der skulde forefalde Noget, kan tale derom.“ Jeg svarede: at jeg ansaae det for min største Øre at værdiges at regte Kongen min Herres Tjeneste i det gamle ærværdige Rom, og at jeg, ved at udføre tro og redeligen, hvad Hs. Majestæt maatte befale mig, vist aldrig kom til at tale eller gjøre Andet, end hvad som er ret og sandt og grundet paa Billighed og retfærdig Overveielse af gjensidig Interesse. Mit Fædreland var vel ikke af de europæiske Lande, som stode i nærmere Forhold til den pavelige Stol, men gjensidig christelig Velvillie er et fælleds Baand for alle Europæere, og saaledes turde jeg vel haabe, at Hs. Helligheds befendte Mildhed og Gunst maatte vedersares ogsaa Kongen af Danmarks Undersaatter, naar disse maatte behøve det, enten i Henseende til fri Benyttelse af de videnskabelige Midler eller Kunstens Skatte, hvorpaa Rom er saa rigt, eller paa anden Maade; og jeg udbad mig Tillsadelse til i paakkommende Tilsælde; at henvende mig til Hs. Hellighed selv og til hans Ministre. „Ja vist, ja vist,“ svarede Paven, „kom kun De lige til mig selv, naar De vil. De skal altid finde mig velvillig stemt imod Dem og deres øvrige Landsmænd.“ Paven omstiftede nu pludselig Saatogens Gjenstand, og det følgende Spørgsmaal af ham frapperede mig. — „Apropos,“ sagde han, „befinde sig endnu mange catholiske Undersaatter i det danske Monarchie, og hvordan gaaer det dem?“ Jeg svarede: „Ikke mange, dog nogle, og det gaaer dem, som os alle, Gud skee Lov, vel. Vor fælleds Konge er Alles fælleds Fader, og han lader os Alle tilflyde al den Frihed,

som Lovene ville tilstede. Vi have Alle Samvittighedsfrihed og uhindret Religionsøvelse. I Danmark finder ingen Forsølgelse, ingen ukjærlig Samvittighedstwang Sted. Hs. Maj. Kongens katholske Undersætter kunne bygge og boe hvor de ville i Danmark; og paa adskillige Steder i Riget have de Kirker og Geistlige." Paven yttrede, at han ingenlunde twivlede herpaa, da Kongens ædle og milde Sindelag var ham velbekjendt. — Jeg tænker, at Cardinalen havde sagt Paven Noget om mine Reiser i Tyrkiet; idetmindste første Hs. Hellighed nu selv dette paa Bane, og yttrede: „Man har sagt mig, at De har reist meget omkring i Verden, at De har været i Tyrkiet og Constantinopel i nogle Åar — hvorledes har det behaget Dem der?" Foranlediget ved dette Spørgsmaal kom jeg til at fortælle Hs. Hellighed Et og Andet om Grækenlands Udseende, om mit Ophold i Constantinovel, Athen &c. Det lod til, at Hvad jeg sagde interesserede denne i Udseende og Afsærd meget elskværdige 77aarige Olding. — Da jeg endelig selv yttrede: at jeg vel ikke længere turde opholde Hs. Hellighed, rakte han mig atten Haanden med disse Ord: „Jeg ventet, at De snart igjen kommer til mig, at fortælle mig mere baade om Norden og Østen. Ogsaa vil det altid glæde mig at erfare, at De og deres Landsmænd befnde Dem vel i mit kjære Rom." Herpaa kyssede jeg hans Haand, og forlod ham. Det havde ret glædet mig, i Nærheden at see denne mærkværdige Olding.

Thorvaldsens Forbindelse med Miss M., en slotte Dame af meget god Familie, megen Dannelsel og temmelig anseelig Formue, er aldeles afbrudt; og hun har som en Folge deraf forladt Rom i Førgaars. Jeg har læst hendes særdeles vel stavne 6—7 Sider lange Afskedsbrev til Thorvaldsen. Endskjont Enden paa dette Forhold er højt ubehagelig, især for hende, maa jeg dog paa Thorvaldsens Begne glæde mig

over, at dette Forhold oplostes. Hun havde fjedet ham til-døde. Strax da jeg saae hende første Gang, indsaae jeg tydeligt, at hun slet ikke var for ham. Bistnok var hun hoist an-stændig og dannet, endog mere boglærd end fornødent, men uden Naturel, uden nogen Blomst, uden eiendommelig Idee, eller original Tanke, eller munter Meddeelse. Thorvaldsen har begaaet den Feil at antage den Velvillie eller Tilbeie-lighed, som gjensidig opstod ifjor imellem ham og Miss M. ved et Ophold i Albano og siden paa en Reise til Napoli, for noget Andet og Varigere end hvad den var. Miss M.s Godhed for ham, medens han var syg i Albano, havde indtaget, endog rørt ham; og Thorvaldsens Genie og elsværdige Munterhed siden paa en Lyfttour til Napoli havde indtaget hende. Ingen af dem tog sig i Agt for, at Forholdet lettelig kunde blive et ganske andet siden i Rom, hvor Thorvaldsen vendte tilbage til sine mangfoldige Arbeider, og paa ingen Maade havde Tid til at bevæge sig om Miss M., som paa hin Udsigt, og hvor han, som naturligt, har saa meget Andet, der interesserer ham. — Af de 30,000 Fremmede, man nys regnede her, var naturligvis mangfoldige Englændere, blandt disse heelt famose Personer. Det er ret morsomt, at see disse Herrer iage omkring med Heste og Hunde her complet som i Hydepark. En vis Hr. Cornwell f. Ex. spadserer omkring paa Trinita dei monti's deilige Promenade med sin Beddelobshest efter sig; den folger ham som en Hund, og Romerne sige — her er virkelig noget i — at den ligner sin Herre baade i Maneer og Fysiognomie. Forleden kom den os paa Promenaden lidt vel nær, og Rævens venlige Anmodning hos Asmus blev anvendelig: „Tritt er mich nicht, Herr Pferd, ich will ihn auch nicht treten.“ — En Anden gav nylig en snurrig Jagt, hvortil meget fornemme Personer vare indbudte. En Ræv havde

et Par Dage tilforn drillet dem længe, og man fik ham ei. Nu fremtraadte en romersk Bondemand til Parforcejægerne, og forsikrede, at, hvis man vilde spare hans Korn og Hegn, vilde han fange bemeldte Mikkels i en Snare, og bringe ham til Rom. Accorden sluttedes, og Bonden holdt rigtig Ord. Men at have ham i et Buur med det Gode, var ikke Spassen; man skulde tage ham par force. For at frembringe en Art af partie egale (een Ræv mod 10 Ryttere og, jeg troer, ligesaa mange Hunde), blev han nu vel fodret med Duesteg &c., samt daglig indgnedet med eau de Cologne, hvilket skal gjøre Benene smidige. Paa berammet Dag tog alle Jægere med tilhørende Hunde &c. Posto paa Campagnen, og Hjenden blev udbragt, og udladt af sit Buur. Naturligvis var Dyret timid efter al den Tummel, og lod sig strax bide ihjel af Hundene, hvorpaa Seierherrerne vendte tilbage til Rom. (En Romer, som saae Toget, paastod, at de burde krones paa Capitol). Slige Historier foregaae for vore Dine.

Intet viser mere, peger stærkere hen paa Menneskets Aandelighed og guddommelige Udspring end Kunsten. Den er en reen menneskelig Skabelse, jeg mener en Altræ, en Stræben at efterligne den guddommelige Virksomhed. Den guddommelige Skaberkraft frembringer i sin Selvvirksomhed ved de uendelige Midler, som Almagten frembyder, den undsigelige Mangfoldighed af harmoniske Realiteter, som vi kalde Verden; den menneskelige Selvvirksomhed i sin allerbedste Hylde frembringer ved de indfrænede Midler, den formaaer at disponere over, den store Mangfoldighed af harmoniske Accorder og Gestalter, som vi kalde Kunsten.

Cardinal Fesch's Gallerie er et af de sjonnest i Rom —

hvilken kostelig Samling af ypperlige Billeder! Da jeg besøgte det, saae jeg ogsaa Hr. Cardinalen selv der, og talte en rum Tid med ham. Han saae ganske ud som en vel foret temmelig sandselig Prælat. Han gjorde i sin Samtale med mig den Bemærkning, som jeg finder værd at lægge Mærke til, at Alrsagen, hvorför her i Rom, uagtet Italienernes Forkjærighed for deres egne Malerskokers Frembringerser, dog findes mange Malerier af den nederlandiske og brabantiske Skole, er den: at i Begyndelsen af det 17de Alrhundrede en Række af kunstforstandige pavelige Nunzier vare sendte til Rhinegnene og Brabant, hvilke opfjort Malerier og sendte dem herhid. Naar man estersøger hos disse Nunziers Esterlægt her i Rom, saa er man vis paa at finde hollandske og tyske Malerier, sjældt øste henslængte i Pulterkamre, støvede og ilde medhandlede. Paa denne Wei havde Gesch fundet mange af sine bedste nederlandiske Stykker. — Jeg fandt det ogsaa mærkeligt, at denne geistlige Mand (et Creatur af Manden paa St. Helena) havde i sit Sovefammer staacende en kolossal Marmorbuste af Bonaparte, omgivet med en Laurbærkrans af massivt Guld. Erkjendelighed er dog smuk, i hvor den end findes.

Paaaske Søndag den 11. April. Jeg gik først hen til Peterspladsen, da Benedictionen blev givet fra Balkonen præcise Kl. 12. Dette Oprin var mig nyt og paaafaldende. Den umaadelige Menneskemasse, hvormed hele Pladsen var bedækket, ventede temmelig rolig paa Pavens Fremkomst paa Balkonen, over hvilken en stor hvid Marquise eller Baldakin var udbredt (for at hindre Solblændingen) og fastgjort ved nedhængende meget lange Snorer til to Colonnadesæder paa begge Sider. Over Altanen paa venstre Colonnade (fra Kirkens Façade regnet) var anbragt en prægtig

Loge for den keiserlige Familie og det hele Folge. Endelig forkyndte Klokkernes Ringen Pavens Fremkomst. Den gamle Mand forekom mig at blive fremstupt i sin Stol; paa begge Sider bevægede sig fremad to store Bister, der i Afstand saae ud som udbredte kolossale Paafuglehaler. Endskjendt denne bevægelige Prydelse saae mig lidt fantastisk ud for en christelig Biskep, saa flædte det dog, som Skuespil betragtet, ei ilde. Alt blev tynt og stille, da Paven viste sig paa Balkonen. Denne gamle Mand bad først stille et Par Minuter, derpaa hævede han sig, udbredte sine Arme, og gjorde især med høire Haand de Bevægelses, som Belsignelsen paa kastholst Maade pleier at medføre. Mærkeligt forekom det mig, at iskun faa af Folket fastede sig ned paa Kuæ (dette var nok tilforn almindelig Skit ved denne Ceremoni), endskjendt alt var taust og roligt. Om Aftenen betragtede jeg først ret med Glæde Peterskuppelens og Kirkens Belysning fra Trinita dei monti. Det vilde, troer jeg, være vanfælligt, at finde noget Sted i Rom, hvorfra det herlige Skuespil har en gratisere, mildere Tons; vel langt brillantere (seet nær hos) men ikke saa gratisst fra Monte Pincio. Da vi kom til Engelsbroen, foregik Forandringen fra Lampe- til Hækkel-Belysning, som vedvarede for hele Aftenen. Vi tog Post tæt ved Engelsbroen, og saae hersra hypperlig Girandolen, som afbrændtes fort efter Kl. 9. De fyrstelige Personer vare med den keiserlige Familie paa en Altan i Huset bag ved os lige for Engelsbroen. Mig synes, at Fantasiens vanfælighed forestiller sig brillantere Momenter end det første og det sidste af Girandolen. I det Hele var Fyrværket indrettet med megen Smag. Jeg idetmindste har aldrig seet et imposantere Oprind. Dette Fyrværks Locale er da og det skønneste man kan tænke sig. Det er, som om moles Hadriani ligefrem var til, blot for at afgive Stillads til

en stor Kunstild. Vi gik herfra igjen til Peterspladsen, for at see Belysningen nærhos. Hvor det var smukt! Det er noget ganske andet, end den miserable Belysning af Kuppe-lens Halvpart, som de Franske besorgede i 1810.

Den 11. August. Med Prinds Christian i Studierne. De herlige Bronzer først. Faunen og Apollo ere magelos skjonne. Det er fatalt, at Faunen vist ved Transporten til eller fra Palermo har faaet et hæsligt Stød paa hoire Knae. — Ogsaa den sig strekkende, halvdrukne Faun er uforlignelig. — De to nydelige Daadyr ved Indgangen vare placerede i Pompeji foran en Fontaine. — Siden i Marmorstatuernes Gallerie: Venus Victrix fra Capua anseer jeg for een af Museets Edelstene — mon dieu! hvilken pragtfuld Statue. Det er ikke den ved Siden af Adonis smægtende Kvindelighed; men det er den høieste kvindelige Skjønhed selv, amalgameret paa den forunderligste Maade med en Stolthed og Høihed, som Kjærligheds og Elskovs Gudinde, først efter at have seiret over den glubste Mars og den strenge Athene, kunde antage. Hun besidder deres opima spolia, og synes at overlegge nye og end større Planer med sin Son, — gib denne blot var lidt bedre; hans Figur blev desværre ikke fundet, men er modern, i Gibbs, af en napolitanisk Billedhugger. — Den farnesiske Herakles betragtede vi dernæst. Det er mærkeligt, at Benene først ikke fandtes. Michel Angelo modellerede dem, og med disse Michel Angelo's Been var Statuen en Tid opstilt i den farnesiske Samling i Rom. Imidlertid bleve Colossens antike Been fundne, og vare længe i Familien Borgheses Besiddelse. Endelig lod denne Familie sig bevæge til at overlade Kongen af Napoli de rette antike Been, de Michel Angelo'sse bleve da astagne. De befnde

sig endnu i et Studium i Rom, og jeg funde have megen Lyst til een Gang at see disse Reliqvier. De skulle være meget mere muskelstærke og carrikerede end de antike. En Improvisator, som kom til, og som Prindsen hænder, gjorde den sindrige Bemærkning, at Kunstneren ogsaa derved, at *Solen*, paa hvilken den venstre Side af Figuren hviler, bøjer sig, har villet antyde Vægten af det uhyre Legeme. At Muskelspillet over det hele Legeme er saa overordentlig marqueret selv i Figurens rolige Tillstand, antyder ligeledes den uhyre fysiske Bælde. — Vi tænke naturligvis: Var dette Kjempelegeme saaledes i Rolighed, hvad vilde da denne samme Herakles blive, hvis han var vred og spændte sine Muskler i sterk Bevægelse? — En Hilsen endnu til Aristides, den herlige Statue; — til den saakaldte Homer paa den anden Side (langt mindre fortrolig); — til den deilige Antinous, hvis moderne Been ere for svære; — til den lille nydelige, malede quindelige Statue i inderste Aflukke, et Exempel paa en Ubarbejdelse fra en temmelig seen Tid i den gamle fast æginetiske Kunstsstil. — I samme Værelse befinder sig den lille Isisstatue i samme Stil, hvilken fandtes i Isistemplet i Pompeji. Skade, at man ikke lod dette lille Marmorbillede blive paa Stedet, hvor den endnu, om jeg veed ret, stod over Alteret. — En Minerva gradiens i ældgammel Stil, dog fra en langt senere Tid, og af maadelig Udførelse, men prægtig Bevægelse (Copi, uden Twirl, af et mærkeligt Werk), ligner overmaade den Minerva, som findes paa en lille Solvmynt, jeg eier, uden Twirl fra Argos. Den staar i det Gallerie, som vender mod Gaarden, ikke langt fra Venus Victrix.

Torsdagen den 15. August. Efter Aftale indfandt jeg mig hos Col. Finch aarle Kl. 6½. Jeg tog en Fører

samt et Øjel med, og vi begyndte vor Vandring opad Al-
bano og langs dettes skyggesulde behagelige Park til Palaz-
zuola Klosteret. Vi undersøgte omhyggeligt Omgivelsen af
dette Kloster, for om muligt at verificere Nibby's Formod-
ning om det gamle Albalonga's Beliggenhed her, og jeg er
ganste blevet af hans Mening i denne Henseende. Intet
kan være klarere, end den Slutning, som Nibby med Rette
drager af den meget vidt udstrakte Perpendicularaffjæring
af Fjeldsiden tæt bag ved Klosterbygningen og dens Have:
at saa overordentligt et Arbeide ikke kan være foretaget uden
i den Hensigt, at vinde passende Terrain for, og at befæste
en i Oldtiden anseelig Stad. Til dette første Bevis for
en stor Stads Beliggenhed her i Oldtiden, hentet fra Klippestjæ-
ringen, og til det andet af Nibby Pag. 123 anførte, hentet fra
Dionysius Halscarnasseren om Albalonga's Beliggenhed ganske
tilsvarende Palazzo's, funde man endnu seie dette trede:
at just Bjergsidsens temmelig abrupte Nedstræning her imod
Søen har anlediget Byens Udstrekning paa Siderne og her-
ved dens Benævnelse Alba longa; Terrainet tillod nemlig
her ikke lettelig nogen anden Form, — og endnu et fjerde:
den Omstændighed nemlig, at just dette Punct af Fjeldet er
meget vandigt (en vigtig Omstændighed ved Anlæget af en
gammel Stad), hvorom man endnu kan overbevise sig, da
baade ved Klosteret selv ere mangfoldige Driftevandscondus-
tere, og her i Nærheden, først man fra Albano af kommer
til Klosteret, ogsaa befinder sig de Vandledninger langs
Stien, ved hvilke det Driftevand, som Albano og Castel-
gandolfo behøve, ledes vid.

De Huler eller Grotter i Fjeldet tæt foran Klosteret
anseer jeg ikke med Nibby Pag. 122 og 123 for tilblevne
ved Bestræbelse for herfra at hente Bygningsmaterialier for
Albalonga (Steencarrierer, bestemte til bekvem Udhugning af

Bygningsmaterial, have altid en anden Form: dybere Perpendiculærretning og begvemmere større Åbning til Udbringelse af Steenblokkene; ogsaa hugges jo aldrig deslige Steencarrierer saavidt ind i Bjergenes Indvold: Pentelionscarrieren ved Athen afgiver et Exempel), ei heller for at være siden indrettede til Fængselslocale. Jeg troer, at disse dybe Huler ere oprindelig naturlige Fjeldgrotter, som siden ere efterhjulpine af Menneskehænder i den Hensigt her at indrette sikre Tilflugtssteder i paakkommende Nødstisfælde. Åbningen, udhuggen gjennem Fjeldet mod Hulens Udkant, synes at besyrke dette. Jeg tænker mig den oprindelig bestemt for Nedladelse af Levnetsmidler for de i Hulerne Skjulte.

Den 16. August besøgte Koch og jeg Carnevalis Vasesamling. Den er mærkelig nok, men ingenlunde hvad Visconti og de andre Antiquarer have villet gjøre den til, jeg troer nemlig til Producter af antidiluvianske Mindesmærker af Nationer, som skulle have beboet disse Egne til hin fjerne Periode da Alpauerbjergenes Vulkaner endnu vare virksomme, udkastede Lavastrømme &c., endnu førend Sørerne havde dannet sig og opfyldt Vulkanens Kratere. Disse Urimeligheder slutte de lærde Herrer af den vulkanske Tufo, under hvilken disse Vaser skulle være fundne. De fleste af dem ere udgravede i Nærheden af Marino og de Egne, hvor igjennem via Latina opsteg til mons Latialis. Jeg har ikke set Localiteten, hvor disse antidiluvianske Vaser ere fundne, men jeg torde sætte Alt paa, at, hvordan det end hænger sammen med den formeentlige vulkanske Tufo, der skal have bedækket dem, saa ere disse Vaser ingenlunde anderledes hverken af Materie eller Bearbejdelse, end man heelt vel kan stjonne at de gamle forromerske Latium beboende Folkesærdsraae Pottemagerarbeide og opus fictile maa have været,

uden i mindste Maade af Arbeidet selv at nedsgages til at opstige til en overmaade fjern Periode for at tænke sig disse Leerurners Tilblivelse. Mærkelig er Formen af de anseeligste blandt disse, af hvilke nogle synes noigtigen at giengive Baaningshusenes Form i det Smaa, andre at efterligne fuldkomment de Dvne, som hine Gamle have brugt udenfor Husene til en Tid, da man endnu ei har vidst at opføre Camin og Regledning i Husene selv, saaledes som endnu i Grækenland i flere Bjergrprovindser Baaningshusene aldeles mangle desligeste, og Madlavning eller anden Ildbrug foranstaltes somhelst tæt udenfor Huset, ogsaa ofte midt i samme, da Rogen gaaer frit omkring i Huset og søger sin Udgang gjennem Tag og Dor og Gavl. En anden Grund, som overbeviser mig om, at disse Gravurne af Leer ingenlunde opstige til hin overordentlig fjerne Periode, er den store Mængde af Metal-Fibuler, af smaa Bronzesknife, Bronzeringe, Skrivestylus af Bronze, og andre Utensilia fundne blandt de forbrændte Beenlevninger inden i Urnerne, og gaarne saaledes som disse samme Utensilia findes i de ældste romerske Grave, endog i langt senere romerske Columbarier. Hvad angaaer de formeentlige Hieroglyfer eller Bogstavchiffre, som skulle befinde sig paa disse Urner, da er jeg aldeles overbeviist om, at disse Mærker og Slyngninger ingenlunde ere Skrifttegn eller Chiffre, men blot raae Forsiringer.

Ieg har i disse Dage udlaest Xenofons herlige Anabasis, et Værk, som det ei er muligt at nogen *Πιλέλλην* kan læse uden dyb Beemod over, at ogsaa denne mærkelige Katastrofe i den græske Historie afgiver saa hyppige Bilag for den gamle Erfaring i Henseende til dette genifulde Folks Dr-

ganisation: at nemlig saa overordentlig mange Slakker her fandtes amalgamerede med Guldet, saa megen Lumpenhed og Slethed forbunden med Heie og ædle Egenstaber, saa megen *άκαραστοια*, Urolighed, Loshed i Sindelag og Adfærd, forbunden med saamegen nobel Opoffrelse, Tapperhed, gjensidigt Sammenhold ved enkelte Leiligheder, at man vel, ved at beskue Hellenerne, mere end ved noget andet Folks Portrait maa udraabe: arme Mennestehed!

Det maa være ethvert dygtigt Menneste ligesaa meget om at gjøre at lære at kjende sin Uvidenhed og det Manglende i hans Indsigt, som at udvide sine Kunstdstaber. At indsøe sin egen Uvidenhed er allerede et meget positivt Fremstridt paa Erkjendelsens Bane, hvilket ogsaa antydes ved Sokrates's bekjendte Uttring: at han — den Guddommelige — selv som Olding dode uden at vide noget andet positivt end det alene, at han Intet vidste.

Dette Princip, anvendt paa historisk-videnskabelige og egentlig lærde Arbeider, lader mig beklage, at det er mange Lærde mere om at gjøre, at skjule deres Mangel paa Indsigt, end at sætte Læseren i stand til, ganske noie at indsee deres Premissers Cyclus; og dog vilde dette ofte sørdeles befordre Videnskaben og den klarere Erkjendelse. Ved historiske Slutninger f. Ex. og Sammenstillinger, som grunde sig paa et vist Antal Steder hos de gamle Forfattere, skulde disse stedse opstilles klart og i kronologisk Orden. Saaledes har jeg bestræbt mig for at gjøre det f. Ex. i min Afhandling om Styrs Kilder.

1820.

Det er ikke smukt at begynde et nyt Bekjendtskab med en Afbigt, og dog gaaer det mig paa en Maade saaledes med dette unge Åar, thi jeg begynder først denne lille Bog i Napoli den 29. Januar. Jeg skylder altsaa til denne lille Censor morum meorum atque factorum Regnsskab for Anvendelsen af henved en Tolvtedeel af det indgangne Åar.

Aarets første Dag befandt sig endnu i Rom vor gode danske Prinds Christian Frederik med sin ffjenne Viv og deres Folge. Prindsen var ankommen den 23. December, og det blev mig naturligvis en kjær Pligt at bestræbe mig for, saavidt det var mig muligt, at hans Ophold i den evige Stad maatte blive ret frugtbart. Ogsaa vover jeg at give mig selv det Vidnesbyrd, at jeg, i de 14 til 15 Dage han blev hos os, har gjort mit Bedste. Jeg opfrede ham og hans nye Bekjendtskab med det kjære Roma fast min hele Tid. Han forlod os den 7. Januar. Jeg vendte igjen med stor Tilfredshed tilbage til mine Studier, og var neppe efter kommet ordentlig i Gang hermed, da et Tilfælde, en heldig — eller uheldig (hvilket veed jeg endnu ikke) Combination igjen nødte mig til at afbryde Alt og drage i det Fjerne. Mylord Guilford, min gamle Velynder, kom til Rom i den Hensigt, snart at drage til de ioniske Øer. Jeg talte til ham (dog først ictkin som halv i Speg) om Muligheden af at jeg vilde gjøre ham Selbst. Guilford tog mig strax paa Ordet, og det kom i stand.

Torsdagen den 20. Januar forlodte vi Rom, og den 22. Januar kom vi til Napoli. — Blandt de Erfaringer, jeg kunde gjøre her, blive vel følgende især af varig Interesse for mig. Bronzecabinetet i Studierne, jeg mener Skulptursalen var mig noget ganske nyt: en usærlig Samling af den største Vigtighed i Henseende til en adækvat Forestilling i Fantasten om Oldtidens Kunstfærlighed og store Virtuositet i Behandling af dette kostbare Materiale, foretrukket i den Grad af Grotterne til Skulpturarbeider, at man højest tør paa staae, de allersortruligste Marmorværker, vi endnu have tilbage, at være iskun Copier af Bronzen. Men uagtet Herkulannum og Pompeii iskun vare Provindsialbyer og af anden eller tredie Rang i Størrelse og Rigdom, saa er dog, synes mig, denne Samling, som Vulcanen ved sine Ildstrømme og rasende Ødelæggelser bevarede os fra Barbærernes end rædsommere Gjerrigheds- og Dumheds-Ødelæggelser, af den Vigtighed, at jeg troer det først her muligt at danne sig fuldstig en Forestilling om de Gamles udstigelige Mesterstæb ogsaa over denne Materie. Marc Aurels Statue paa Capitolen og enkelte mindre Bronzeværker i Rom ere ikke tilstrækkelige for at fatte retteligen den store Sandhed, Udryk og Gratiæ, som ogsaa, eller maastee endnu fortrinligere og mildere udtalte sig gjennem Bronzen. Al! hvor saare herlige ere her isærdeleshed den paa sin Viinsæk hvilende lystige og grinende Faun, den gratiose, fint smilende, estertænksomme Hermes, den slanke deilige Mercur &c.

Synderlig er den store Forskjæl i Colorit, jeg overalt i de Gamles Fresco's bemærkede, imellem det mandlige Legemes Kjodfarve og Øvindens. De gamle Kunstmænde gave de mandlige Legemer stedse en hoibrun næsten Miniefarve; Øvindens Kjodfarve derimod var forholdsmaessig meget hvid, fast falkfarvet, i en højere hvid Tone end Naturen synes at billige.

Men jeg tænker, at de Gamle her, som overalt, copierede troligen. Mændenes Virksomheds Offentlighed, deres hyp-pige Øvelser i Solen, deres Ubedækthed ved saamange Leis-ligheder &c. have uden Twivl bidraget til at give de Glasser af Nationen, som Kunstneren hyppigst copierede, baade hos Grækerne og Romerne en mørkere, brunere Ansigtssfarve, end dette nu er Tilsældet hos de sydlige Nationer. Hvorimod just Øvindernes mere indsluttede Liv hos de Gamle maatte bidrage til det Modsatte i Henseende til dette Kjøns Farve.

Min Udsigt til Pompeji den 3. Februar var en sand Festdag for mig. Med hvilken Glæde gif vi omkring i det herlige aflange Almfitheater. Forst her sit jeg fuldelig en Idee om den planmæssige skjonne Indretning af disse Byg-ninger: klogere og hensigtsmessigere troer jeg det neppe muligt at benytte dette Rum. Den lette Fordeling af Menneske-massen over hele det indre Rums Cunei og Caveæ (Bænke) synes mig fortrinligent at fortjene vor Beundring. Til alle disse sorte de indre Vomitorier (Udgange); kun til de øverste, sletteste Pladser, Logerne, sorte 6 Trapper som smukt og planmæssig vinder sig op paa Almfitheatrets Udsidé. Denne skjonne Bygning funde vist rumme en 20,000 Mennesker. — Forum er en overordentlig deilig Oblong af meget anseeligt Omfang, meget betydeligt større end Gammeltorv i Kjobenhavn. Jupiters templet paa Nordsiden af Forum er høist mærkværdigt; ikke mindre interessante ere Aeskulaps- og Venus-Templerne. Selv Alteret til dette sidste staaer der endnu i Templets Forgaard, næsten fuldendt, enddog endnu kun anlagt paa enkelte af Partierne, som da Ild- og Aske-Regnen overfaldt den ulykkelige Stad. Et tidligere, nogle Åar isforveien indtruffet Jordskælv havde nedstyrket mange af Pompeii's Bygninger, og det er høist interessant, at bemærke overalt, men fortrinligent paa Forum og de om-

givende porticus, hvorledes man endnu, da den senere Ødeleggelses Vederstygghed påkom, var iford med at opføre Alt prægtigere af Sandsteen istedetfor af Tufsteen, som var alle de ældre Bygningers Materiale. Sidst af Alt bestege vi Muren ved den gamle tidligere udgravne Port mod Vesten eller Norden. — Vi kom tilbage til Napoli. Det var en af de sjønneste Dage jeg denne Gang har henlevet i Italien.

Jeg hørte iasten en Mlle. Catalani. Hun sang ret vakkert.

En Transkmænd forekastede engang en Schweitser, at hans Landsmænd saa ofte, ja sædvanligens gif i Krigen for Sold og Pengewinding, da derimod Transkmændene vare vante til altid at stride pour l'honneur, hvorpaa Schweitseren svarede: „J'en vais vous dire la raison, c'est que chacun cherche à gagner ce qui lui manque“.

Hvor suurrig udtaler sig stundom det britiske Folks lidt massive Nationalitet! En Engelsmand fortalte mig, at under de fremmede Monarchs Ophold i London var intet hyppigere end at see Skarer af Matroser og andre simple Personer flokkes om Keiser Alexanders og Blüchers Hoteller og raabe hoit (naar disse Dagens Helte ikke tidlig nok eller tidt nok viiste sig paa Balkonen): Come out, Emperor, come out, Emperor! we want to see You. Come out, Blücher, come out, old boy! we will shake hands with You!

Den 4. Februar forlode vi Napoli. Paa denne Reise besøgte Brendsted Korfu, Zante, Cephalonia, Ithaca, St. Maura og Malta. Om denne sidste siger han under 9. Mai:

Det morede mig efter 3 Dages Feberfængsel at see dette Islands Fysiognomi, som er i hei Grad forskjelligt fra Alt hvad jeg tilforn saae. Sol og Steen og Vegetationsmangel afgive Hovedtrækene i et Portrait af denne Ø. Heraf folger en Brunbrændthed, en Monotonie og en Farveloshed i det Hele, at jeg troer, hvis jeg fordomtes til at leve paa Malta en rum Tid, jeg, som vel enhver anden, maatte tage Halvdelen af den Evne, Dr. Gall kalder Farvesands. Guult og Brunnt med en Smule Græn høst og her, indfattet af Himsens og Havets Blaahed, afgive platinud de eneste Farver. Jordens Farve er overalt mørkebrun som dens halvafrikanske Sonners Ansigtssarve; Husene ere overalt hvidgule, og saa kommer høst og her en Smule peent pleiet Krat og Buskværk, som man her kalder Haver. — Hvilk en overordentlig Indflydelse af politiske og commerciale Forhold paa Populationen overalt i denne underlige Verden! Hvo stulde troe, at paa denne nøgne solbrændte Klippe over 95,000 Mennesker endnu den Dag idag, da Malta langtfra ikke er hvad den var i Krigstiden, finde Næring og Op hold? St. Antonio er Stormesterens Sommerpalads, og de deriil horende Haver ere særdeles vakkert og prægtfuldt indrettede. Jeg saae her tre Strudser og en stor Mangfoldighed af smukke Baafugle og andre sjeldne Fugle. Et ganske veiligt Fuglebuur var fuldt af en stor Mængde lyttige synende Smaafugle. En Række prægtigt opmurede Bistader ere saaledes indrettede, at man udenfra bequemt kan see Alt hvad der foregaaer i Kuberne. — Forresten frister mig ingenlunde denne Sydens Pragt, og jeg foretrækker langt

Iselfingens simple men skyggefulde elskelige Lund for disse stormesterlige Havers Mangfoldighed af sjeldne Planter, for Drangernes og Citrontræernes bugnende Rigdom; jeg foretrækker langt, at kunne gaae eller henfaste mig paa den kælige danske Gronhed, for en Spadseretur omkring paa disse skyggelose, men prægtige og af net sammenfoede reenlige Dvadersteen opførte Gange. Jeg er Nordbo i min indverste Sjel, enddog Skjebne og Modgang og Kunsten og min Bidenskab have gjort mig til halv Sydlænding.

Et Par Møgler fra Dens sydøstlige Strandkant saae jeg høist forunderlige enorme Ruiner af det saakaldte Torre dal Gigante. Der er intet af de oldgræske heroiske Mure i Grækenland, som hermed i Massivitet kan sammenlignes, undtagen Tiryns-Ruinerne i Argolis; men Steenblokkene paa dette Giganttaarn ere endnu langt massivere. Mange af disse Stene ere mere end 27 Fod lange og 15 høie — fast ubegribeligt, hvorledes Menneskearme have funnet sammenvælte disse Masser! — Efter Alt hvad jeg af Bygningsformen og den synderlige Omstændighed, at den rette Linje og den rette Vinkel synes omhyggelig undgaaet, kan slutte, maa jeg antage denne enorm massive Bygning, hvis Alde sikkerlig stiger op over al Historie, for soen icke, og flere Omstændigheder synes at antyde, at det har været et Tempel med en Temenos, eller indviet Plads, omkring.

Onsdagen den 7. Mai seiledede vi fra Malta, og Torsdagen den 8. Mai løb vi ind i Syracusas store Havn.

Tirsdagen den 6. Juni. Efterat vi i Catanea havde indtaget lidt Middagsmad, lode vi vore Dyr pakke, for at drage til Etna. Kl. 5 droge vi afsted i behagelig Kolighed ad den steile og temmelig slemme Bei, som fører

til Nicolosi. Denne anseelige Landsby ligger temmelig høit paa Ætnas sydlige Side, og saa at sige paa Grænden af den Region, hvor en evig sort Sandek udbreder sig opad. Vi henbragte halvsserde Time for at næae Nicolosi, og næaede ikke hid, førend Solen forlængst var dalet, Kl. 8. Vi fandt snart den gode Gemellaro, til hvem min Reisefælle Long havde Brev, og vi udhvilede os lidet i hans Huus. Kl. 9 næatte vi igjen asted. Gemellaro medgav os en Forer. Vi kom efter 3 Dvarteers Ridt igjennem den vulkaniske Sandek ind i Skovregionen. Beien var stundom meget lem, paa Randen af Nedstyrninger og Dybheder, hvilke vi klarere bemærkede næste Morgen, forundrende os over, helseigen at være sluppet igjennem. Vi tilbagelagde Skovregionen vel i $1\frac{1}{2}$ Time, og kom til den øde Sneeregion, som un forsaavidt, i denne fremrykkede Årstdid, svarer til sit Navn, at vi hist og her fandt store Flagge af Sne i Bjergets Raviner, iser paa de højere Elevationer og alt som vi nere nærmede os Gemellarohuset ved Hoden af Vulkaneglen. Forresten var min første Fiende gjennem Sneeregionen den gjennemtrængende Kulde, som plagede os ganske gevæltig. Natten var ellers klar ved Stjernelys; kun nu og da indhylledes vi i en saa fugtig og mørk Taage, at vi blev lange for ei at skulle finde klar Himmel ved vor Vandringssaal. Endelig Kl. 3 efter Midnat ankom vi til Gemellaro's Huus. Her opstod nu den Ubehagelighed, at vi maatte lang Tid træmpe omkring i Morke, inden man funde saae blod flaaet, da vore Folk havde glemt at medtage Svovlaa. Hvor ofte afhænger den Reisendes confort eller hans Ubehageligheder af de ubetydeligste Omstændigheder! Vi havde desværre kun meget kort Tid til at blive her. Vi næatte ile, om vi ellers skulle næae op til Krateren inden Solens Opgang — og denne Ilen var ingenlunde behagelig,

da vi alle, stivnende af Kulde og trængende til Forfristning, af Hjertens Grund kunde ønske at forblive en god Time i det lille lune venlige Gjestehuus. Betenkende dette og den sterke Fatigue, vi alle erfarede efter endelig at have naaet Krateren, mener jeg, at man aldrig burde, saaledes som vi, bestandig i een Hart drage, saa at sige, lige fra Catanea over Nicolosi op til Bjergets Tinde. Nei, Kl. 1 eller 2 om Eftermiddagen bør man forlade Catanea og stræbe at ankomme til Nicolosi Kl. 5, opholde sig der if Kun en Time, for at faae Fører, Dyr ic., hvorpaa man kan ankomme til casa di Gemellaro ved Midnatstid. Saaledes kan man i dette Europas mærkværdigste *gevodóxiø* forfriske sig en halv Time i Mag, og siden sove 2 gode Timer paa de der opflagte Bræder; hvorpaa man vist vil Kl. 2½ finde sig lang raskere og mere oplagt til den sidste og allermosomste Gang op ad Kratersiderne.

Først gif vor Bei fra Gemellaros Huus omrent 10 eller 12 Minuter over en uhyre styrknet Lavastrom, og dernæst paa begyndte den egentlige Bjergfægle. Alt bestige denne — hoc opus, hic labor. Først var en Deel glat og troldom Sne, som var vanskelig at komme over. Fast ligesaas usikker Fodfæste gav den svovlagtige og dog glatte Bisskorpe, som nu begyndte. Overfladen var overordentlig straa, Bininden var heftig fra Nordvest; jeg maatte ofte kaste mig ned for at sikre mig for at omkastes af vindstødene og saaledes nedrulle af den meget stærkt straanende og glatte Overflade Gud veed hvormange Klafter. Ved hvert 40de eller 50de Skridt opad maatte vi stonne og hvile. Endelig beundredes selve Kraterens Nærhed ved den stærkere Svovldamp, som Nordvestwinden sendte os imode. Solen hævede sig majestætisk over Calabriens yderste Spidse, da jeg befandt mig ved det uhyre Ildsvælg — hvilket Syn! — Den enorme

Kjedel, ikke allene i dens Dybber men paa alle endog de høieste Uldkanter i heftig Reg og Damp, tildrog sig først min Opmærksomhed. Naar man seer denne Kjedel, da begriber man først, at disse udspydede Bjerger, disse milelange styrknede Ildmasser kunde fremgaae af en saadan Kilde. — Det næste og for os alle høist besynderlige, som tildrog sig for vore Ærne, var Bjergets Skygge, der først hvilede med sin Spids i den fjerneste Westhorizont, og siden iilhømt syntes at forkortes, at komme nærmere, og at blive compactere. Et Fænomen, som jeg ved dette skjonne Skuespil ikke veed at forklare, er det, at den sydlige Extremitet af Skyggen, jeg mener den Deel af samme, som det høieste eller det sydvestlige Cornu af denne Kegle maa afgive, var indtil en vis Brede indad meget tyndere og lysere, som om denne Stribe var Skygge af Skygge. Nu fastede vi Diet rundt, og saae det vide Hav og Land udbredt i umaadelig Afstand for vor God. Det heftig rygende Stromboli og de øvrige Lipariske Øer forekom os saa nær, som om ogsaa de vare Aflæggere af denne samme Scamperulcan, hvorpaa vi stode. Calabriens lavere Bjerger duftede skjent i den deilige fuldkommen klare Morgen, og en tyk Stribe og sammenpakkede skjondt paa Overfladen rødmende og gjennemsigtige Skyer syntes at sluite sig som en Gruppe af Øer til Calabriens Spidse. Andre Skygrupper af de sælsomste former rugede dybt under os paa Havet hist og her. Siciliens Østhjæl var klar. Egnen om Syracus gjenkendte jeg klarligen med blotte Æne. Det Indre af Landet fra Cataneas vide og frugtbare Slette indtil Enna udbredte sig for os som et Kaart — o! wunderschön ist Gottes Erde! — Vi nedlode os til Hvile for nogle Diebliske paa de dampende Hoider, men den heftig opstigende Hede nødte os oste til at forandre vor Plads. Nu omgik vi en Deel af Krateren, og stræbte at sammenligne dens

Storrelse med Vesuvens, som vel kan indtage en Sjettedeel af Etnas. Efter henved en Time at have møttet os ved dette umaaelige Skuespil, nedstege vi atter, ei uden Bansfælighed. Vi kom efter en lille halv Times Nedgang tilbage til Gemellaros Huus, hvor en Kop Kaffe vederqvægede os alle, inclusive den snaksomme Transmand, der af den sædvanligt triviale Sammenligningsiver ikke levnede Vesuven Gre for en Skilling, efterat han havde seet Etna. Kl. 7 begyndte vi at nedstige fra Gemellarohuset, og vi naaede ikke Nicolosi før i den meest brændende Solhede efter Kl. 12 Middag. Veien tilbage til Catanea forekom mig langt besværligere end opad.

1821—1824.

I Anledning af en Indskrift i Pausanias, jeg vilde oversætte paa Engelsk i Hexametralfod og ikke kunde komme ud af, fortalte Long mig, at denne Form aldrig er kommen i Brug hos hans Nation, og at de faa Forsøg, som hidtil gjordes, stedse vare latterlige i hoi Grad. Et saadant er f. Ex. følgende Vers:

What shall I do? shall I die? shall Amyntas murther Amyntas?
 Hexametret er fuldkommen rigtigt, og den Talendes Twivl og Spørgsmaal synes af et meget alvorligt Slags, og der er dog noget saa latterligt i dette Vers, at enhver maa føle det.

De mange smaa Bequemmeligheder, som vi saameget savne i Italienernes Huse, anstafte disse sig ikke, og have ikke nogen rigtig Sands for den Art af Comfort og Behagelighed, som opstaaer ved disses Besiddelse. En Italiener kunde sige: „Jeg anstaffer mig ikke de mange Ting indenfor mine Bægge, hvilke I synes saa godt om, fordi jeg, oprigtig talt, finder Savnet af disse et mindre Ønde, end Moien og Bekostningen ved at anstaffe dem.“ Italienerne især, langt mere end andre Sydlændere, langt mere end Grækerne f. Ex., skye Umag og Meie med megen Omhu. Jeg er overbevist om, at Klimatet (som i Grunden er overmaade forskjelligt fra de fleste af de græske Landes Klimater) for en stor Deel er meget Skyld heri, og at det altid har været saaledes.

Det forstaær sig til Gre for Menneskeligheden, at mandig Billie og kraftige Beslutninger kunne fuldkommen overvinde denne Hang til Ladhed, og Rømerne afgive et stort Beviis eller Exempel herfor; men vi have ogsaa seet, at neppe var hin aandelige og moralske Kraft forsvundet med de mandige Beslutninger, den bevirke, før disse samme Rømeres nærmeste Efterkommere blevne de magligste, ladestæ og luxurioseste af alle Mennesker. Med os Nordboer har det en ganske anden Bestaffenhed: Vort Klima, vor legemlige Complexion og andre fysiske Forhold opfordre os ligefrem til Virksomhed, og egge vore mentale og moralske Evner til Beskæftigelse, da derimod Sydlænderens (Italienerens) Forsæt og moralske Evner maae understøtte hans legemlige Kræfter, naar disse skulle ytre sig ret virksomme med en vis Bestandighed: Ladhed er ligefrem ødelæggende for den legemlige Sundhed i Norden, derimod troer jeg ikke, at den er det i Syden, mindst i de italienske Lande.

Engelsmanden Dr. Young er hvad Oehlenschläger pleier at kalde en „sei Hund“, vil sige, en stridbar Disputator, og hvad denne hans polemiske Tendens i Conversation angaaer, da lider jeg meget bedre den, end mange Lærdes Høflighed. Maar kluge Folk sjændes, kommer der dog sædvanlig Noget ud deraf, men der kommer aldrig Noget ud af, at de sige hinanden Complimenter. De Lærdes gjenstige Dourceurs afgive det for mig vamleste Syltetøj jeg hænder.

Den saakaldte store Verden (der forresten i Grunden er meget lille) straffer Mangel paa Klogskab meget haardere end Mangel paa Dyd, og agter (belønner idetmindste) mange

wetydige Egenskaber og Gjerninger meget høiere end sande Talenter og virkelige Fortjenester. Heri handler samme store Verden i Grunden gaafte consequent, efterdi den selv regjeres i et og alt af Convenienzen som det allerhoieste Princip; og det kunde jo gjerne blive Conveniens, at tage Regnepenge for Guld, og omvendt — hvorfor ikke? Men det er nu vistnok, at baade den store Verden og Convenienzen i Henseende til hin Burdering, som i saameget andet, er af gaafte anden Mening end vor Herre og vor Samvittighed.

Rom den 17. November 1821.

— — Forresten lever jeg i meget venstabeligt Forhold med Niebuhr, for hvis Tænkemaade og Grundighed jeg har den sterste Respect. Jeg veed, at han ogsaa har Agtelse for mig (mere maafsee end jeg fortjener), og jeg meddeler ham gjerne efterhaanden de egentlig videnstabelige Afsnit af det Værk, jeg forarbeider, som overmaade interesserer ham. Imidlertid er mit Forhold til denne udmaerkede Mand langt mere grundet paa gjensidig Agtelse end paa Tilbeielighed (saaledes idetmindste fra min Side), thi hans Personlighed tiltaler mig ikke. Han er umaneerlig alvorlig, hold og streng, cholerisk-slegmatisk, total uniuskalsk (i dette Ords græske Besydnning), og sørdeles polemisisk; jeg er sangvinisk og fredelig, leer langt hellere end skjændes, og gav hellere 10 Louisd'or for en ny Psalm af Marcello, eller en lille Ode af Pindar, end 1 Louisd'or for 10 nye Byzantinske Chronicastere af det sædvanlige Slags. Niebuhrs Anskuelse af den græske Oldtid (hvori jeg lever med min hele Sjel) er baade grandios og meget consequent, men ogsaa meget forskjellig fra den, som ved et tyveaarligt og praktisk Studium er blevet Resultat for mig. Værlig er Niebuhr á toute épreuve, og det er

Hovedsagen. Men Gud forbyde, at vi deri skulde give ham eller Nogen noget efter.

Rom den 21. November 1821:-

— — Jeg kjender vel hidtil ifkun ufuldstændigen den nye Indretning i Sorø, men forudsat (hvad jeg vel tør forudsætte), at det er Directionens Hensigt, der at etablere en saadan Planteskole for ødel Dannelse, som, foruden de Betingelser og Bestemmelser, hvilke Tid og Sted og Undervisningens almindelige Tendens i vort Fædreland afgive og anledige, kunde blive frugtbar til Udvikling af høiere aandelig Capacitet hos mangen velbegavet Ungling, og af maaske særdeles gunstig (skjøndt forud uberegnelig) Indflydelse, til Sindets og Tilboielighedernes Retning, til egen Eftertanke over Livets høiere Formaal, og til Altraa efter harmonisk Dannelse og sand Humanitet — dette forudsat, troer jeg, at tvende særdeles vigtige Midler til aandelig Udvikling i Allmindelighed, nemlig Musiken og Tegning (jeg mener Linear-Selve, som i det anlige Grækenlands Skoler) ingenlunde burde savnes i Sorøe. Jeg troer at have indseet, hvorledes Grækerne meente og udførte det i disse Henseender, og jeg er fuldkommen overbevist om, at det Allervigtigste af Hvad dette eminente Folk havde indført og holdt saa strengt over i sine Skoler, kunde, uden megen Vanskelighed og uden mindste Forsommelse af hvad vor Tids særegne Tarv og Trang udkræver, indføres i vore Skoler; og jeg har ofte tænkt paa og foresat mig (hvis det er Forsynets Willie, at jeg skal komme frisk og sund tilbage til mit Fædreland) at ville skrive ret con amore en egen lille Bog om den græske Opdragelses vigtigste Midler, og dem iblandt disse, der kunde og burde reproduceres i vor Opdragelse og Propædeutif

Jeg vil blot berøre følgende Momenter: Grækerne raisonneerede saaledes (og jeg henholder mig her ingenlunde til de sædvanlige Steder, som pleie at anføres udaf Plato, Aristoteles og Plutarch), men til det Totalindtryk af den græske Bestuelle i denne Henseende, som min Læsning har efterladt i min Sjel). Der bringes ikke lettelig Noget ind i den unge Sjel, men Alt maa bringes ud af samme. Lige saa vist som det er, at der, hvor ingen Spire, ingen medfødt Idee er forhaanden, al Hjælp udenfra er forgjæves, lige saa vist er det og, at de ypperste aandelige Anlæg maatte henfimre og døe bort med Legemet, uden den høist fornødne Hjælp udenfra, efterdi Legemets eller Materiens Træghed ($\tauόν τωθρόν τῆς υλῆς$) er stor. Denne Træghed, denne Skørpe og Uselfomhed maa overvindes fremfor Alt, og dette skeer bedst, foruden ved de Midler, Mathematiken og Grammatikken afgive, derved, at Spiren eller Anlæget til Taet og Harmonie samt til det Skjonne ($τῆς εὐσκημοσύνης καὶ τοῦ καλοῦ τὰ εἰδη$) idelig paavirkes, fremhjelles og udvikles. Dette skeer ved Musiken og ved Tegning, og derfor maae disse, fremfor alt andet, og tilsammen med Mathematiken og Gymnastiken, udgiore væsentlige Dele af Propædeutiken eller hvad Grækerne kaldte $\epsilonγκύκλια παιδεύματα$. Foruden den Glæde og Begeistring, som Stemmens rette Øvelse og egen Deeltagelse i Udførelse af Digternes herlige Hymner, Psalmer og Sange stærker den fribaarne Yngling, øves og stærpes ved Musiken Sindets strenge Øpmærksomhed, Folelse for Taet, for Orden og Harmonie, og den Evne i Sjelen, som giver enhver Meddeelse sit rette Udtryk i rettelig tilsvarende Maal og Maade, (det er: Smagen, eller Sindets indre sunde Sands, Sensibiliteten eller Livligheden til rettelig og hurtig at modtage og bevare Indtrykkene stærpes). Ved Tegning eller Bestræbelse for at giengive Tingenes Former

med Sandhed (al praktisk Nutte deraf i Livet fraregnet) styrkes og øves de samme Evner, og endydermere: Sanden for det Skjonne, for al legemlig Forhold i Almindelighed fremhjelpes til Bestemthed og Modenhed, ei at tale om, at saa mangt herligt Kunstatalent ikkun ved dette Middel, som Ungdomsundervisnings-Ojenstand, vækkes og kommer til Bevidsthed, da det uden Benyttelse af dette Undervisningsmiddel vilde have slnmret maaskee for stedse. Sandheden heraf (sige de græske Forfattere) see vi og i Livet. Mange af Barbarerne have stærkere Legemer end vi, og meget kraftige Sjele, men de happe i al Omdomme og Bestuelse, fatte ikke det Allerskjønneste og Edlest, gebærde sig ofte uhøvist, slavist og ubændigen (selv de fribaarne), og ganske som store udannde og til deres Lidenskaber overladte Børn, frembringe og udfinde de Intet, som er værdt at agte paa, fordi deres Anlæg ikke rettelig ledes og udvikles fra Ungdom af ved Musik og Tegnekunst i Forening med Mathematik og Gymnastik. Overensstemmende hermed var enhver fribaaren Græker de facto opdragten, idetmindste i hine skjonne Tider, af hvilke det fjerde og femte Aarhundrede før vor Tidsregning indebefatte de vigtigste Perioder. At en fribaaren voren Ungling ikke strax efter de givne Skriftegn skulde kunne assynde (med eller uden god Stemme) en Ode eller Hymne af Pindar eller Alkinan, eller at han ikke med Griffelen strax paa Taylen skulde kunne fremstille et Omrids af det Malerie, den Statue, den Scene, eller hvilket som helst Billedet han vilde tale om, ansaaes næsten for lige saa prostituerende, som om han ikke kendte Forstjellen imellem Ondt og Godt, Moralens Bud, sit Fædrelands Historie, eller den homeriske Poesie.

Rom den 17. April 1822. Igaar Aftes, da flere af mine Landsmænd vare hos mig, faldt Thorvaldsen paa en herlig Tanke. Vi talte om den sædvanlige Kunst- og Kunstmaler- Protection, og jeg hæftede, at samme formeentlige Kjærlighed for Producterne og Velvillie mod Frembringeren hos de fleste fornemme Folk slet ikke er andet end Conveniens, en Kilde, hvorfra det Allermeste hos disse udspringer. Jeg bestrykede dette ved Exempler. Her var f. Ex. nylig en vis Kammerherre v. P. fra Dresden (Landstabsmaler Dahls Patron), som snakkede overmaade meget om Kunst og sammens Fremhjælpning, uagtet det virkelig forekom os, at han i Maseriet f. Ex. egenligr ifkun elskede sine egne smaa Cabinetsstykker, som han her lod forfærdige, og slet ikke brød sig om eller forstod sig paa den plastiske Kunsts Frembringelser. Hvilket jeg klarligen indsaae, da jeg nylig hos mig viiste ham mine Bronzer, og siden Stackelsbergs Tegninger af den figaleiske Frise); ligeledes er det, eller end værre, med Prinds P.'s Kunsthjærlighed: han elsker i Grunden ifkun sit eget, det han tilhørende. Endnu ynfeliger er det bestaffent med S.'s Kunsthjærlighed. Jeg anseer ham i det Hele for en ussel Person, og hvad hans Kunstmwirtschaft angaaer, da mangler der ham lige indtil den allerforste, materielle og fysiske Betingelse for al Kunstdyndelse og Erfjendelse, den: at see paa Gjenstanden, thi han kan slet ikke see paa nogen Ting, og den Negativitet hos et Menneste, at han slet ikke kan dræle ved nogen Ting rolig med Sind og Tanke, kommer hos den Unge af Ubetydelighed og Let-sindighed, men hos den Eldre næsten altid af en dyb Perversitet i Gemyttet. Øste, naar jeg hørte denne Miserable vrøvle om Kunster og Bidenskaber, fristedes man til, som Matrosen i Filosofgangen, at grieve til Hesteparen sigende Punctum! — Da vi talte herom, sagde Thorvaldsen meget

findrigt: „Overalt er det just Ulykken den, at der behøves Protection og Beskyttelse. Det allerbedste var, naar man slet ikke agtede Kunstneren eller bestræbte sig for Besiddelse af hans Værk paa anden Maade, end man agter sin Skosmager eller Skræder og attraaer disses Arbeide — af Egen-nytte nemlig eller af Nødvendighed. Da befandt Kunstneren sig vel; og Kunsten med ham, naar der hos alle dannede Mennesker var, som forдум hos Græferne, en Trang, en indvortes Nødvendighed til at besidde og nyde noget Smukt.“ Jeg erkjender Sandheden af en Bemærkning, som jeg engang hørte ved Hoffet, hvor en Person af hoi Rang bemærkede i Samtale med mig: at den Egenhed hos Thorvaldsen, paa saa god og besteden en Maade at tage imod saamegen Hyldest, ikke var den ringeste af hans udmærkede Egenkaber. Dette udtrykte Thorvaldsen selv paa en egen Maade, da en ung Pige engang ved mit Bord naivt spurgte ham omtrent saaledes: „Men bliver De nu ikke fordærvet, Thorvaldsen, ved al den Virak, som man overalt stroer for Dem?“ Hvortil han svarede: „Aa nei! for det første er jeg nu nogenlunde vant dertil, og for det andet gjør jeg ligesom Gaasen, naar man holder Vand paa den, jeg ryster det af mig igjen.“ Men stundom opstaaer nu vel ved deslige Lejligheder komiske Scener, som helst naar visse Folk ville med og kunne ikke komme. Saaledes havde f. Ex. en Rigmand, som just ikke udmerker sig hverken ved ret Kunstsands eller ved Beltalenhed, indrettet en Fete i sit Huus til Thorvaldsens Gre, og begyndte ved Bordet en Tale, som pludselig gif i Staa, omtrent saaledes: „O Thorvaldsen — o store Thorvaldsen — store Mand — Du er stor — Du er saa stor, at vi andre neppe kunne fatte din Storhed — o store — —“ Under den Pause, som nu opstod, sikkede Thorvaldsen (der sad ved Siden af mig): „Aa Herre

Jesús!" hvorpaas jeg, sagteligen, trøstede ham med de Ord:
 „Hvorsor sukker Du? Har en Mand, som giver os saa god
 Champagne, ikke Lov til at prostituere sig ved sit eget Bord?”

Et Folk, der, som Grækerne, lever i Kunsten, seer stærkere paa Alt, og opfatter og bevarer troere ethvert individuelt Særfjende. Den Klarhed og Energie i Forestillingerne og i Hukommelsen, som heraf opstaar, er en af Kunstens Besignelser og usigelig velgjorende Frugter. En ædel Berel-virkning finder Sted i denne Henseende. Et naturligt An-læg til at see rettelig paa Alt og at opfatte ethvert Object i sin Individualitet animerer til Kunsten, og Kunstudøvelse stærper igjen og fuldender hint Anlæg. Til et Exempel paa, hvor stærkt og tro hint overordentlig begavede Folk be-varede de individuelle Indtryk og Billeder, vil jeg blot nævne, hvad Plutarch i Perikles' Levnet fortæller om dennes frappante Lighed med Pisistratos, og at denne fatale Lighed var Aarsag i, at Perikles var bange for Folket (da de Eldste endnu kunde erindre sig Pisistratos' Udseende), og vogtede sig for i sin Ungdom at fremtræde offentlig.

Vi forundre os over, at saakaldte Mæcenater i vore Dage, fornemme Kunsthendere og Beskyttere, selv ikke de slet-teste af disse, saa meget ofte have en deels høist usikker deels yderlig slet Smag, at de samle hid og dit uden sikker og bestemt Erkendelse, hyldende stundom det Gode og Fortreffelige, stundom lige det Modsatte, det Maniererede, Overladne og reent ud Forkastelige. Dette Fænomen kommer, saavidt jeg skjønner, ikke af deslige fornemme Liebhaveres organiske Misere eller en absolut individuel Udygtighed til at

fatte og finde det Rette, men det kommer af Tidens, vor Tidsalders negative Bestaffenhed i denne Henseende. Vi ere alle mere eller mindre Producter af den Tidsalder, hvori vi leve, men hine fornemme Liebhavere ere det meer end vi Andre. Hos os, Kunstnere og Videnskabsmænd, kan Flid, uafbrudt fortsat Bestræbelse og Øvelse, idelig Sammenhold af forgangne Tiders Gjerninger og Værker med det, vor egen Tid frembringer, daglig Reflexion og Tænksomhed (forudsat, at Aulæget ikke er altsor slet) bidrage til at hæve os over vor egen Tid, og til at frigjøre os fra sammes Usmag og mangehaande Forkeerthed. Men hine fornemme Liebhavere have ikke disse Midler til rigtig Erkjendelse og til Frizjorelse fra al den Usmag og Vanmagt, som omgiver dem, efterdi de jo formedelst mangehaande verdslige Sysler og sociale Forhold ikke have Tid og Fred og No (selv om Aulæget var forhaanden) til dybere Eftertanke og Undersøgelse, til idelig Øvelse og grundigt Studium. Paa dem ma a altsaa nødvendigen Tid og Omgivelse, hvis disse ere flette, udove et umiddelbarere Herredomme end paa os andre, ikke fordi de af Naturen ere slettere end vi andre, men fordi de mangle de Baaben, vi have ihænde, til Kamp mod alskens Slethed. Denne Kamp indskräner sig forresten, ogsaa hos de fleste af os andre, til det Defensive, vil sige, til eget Gemyts og Smags Bevarelse mod Slethed udenfra. Til offensiv og mægtig Kamp imod allehaande Idoler og til Udbredelse af den gode Smags Rige kunne ikun de af os optræde, som forundtes Geniets productive Magt, en Guds Gave, som medfører stor Besignelse og herlig Lon, naar det retteligen bruges, men tillige stort Ansvar og fardeles megen Ulempe, naar det bruges falsteligen. Geniet har sin Lon og Besignelse, naar det, i sand moralst Værdighed og stolende paa den Kraft der kommer ovenfra, ingenlunde offerer

til egen Tidsalders Idolter, men ivertimod, nedkastende disse, og opstillinge det Bedre og Sande for Folket, trænger dette (selv imod dets Villie og indgroede Fordom) til at hylde samme, og saaledes mægtigen bidrager til at hæve vor egen Tid op til sig, det er, til en bedre Erfjendelse og Smag. Saaledes gjorde de sande, med stor productiv Evne og med særdeles moralst Styrke begavede Genier, som ere blevne den moderne Tids bedste Lys og Ledere: saaledes f. Ex. Rafael og Leonardo og Alb. Dürer i Kunsten, saaledes Marcello og Händel og Haydn og Mozart i Musiken; de malede og componerede ikke, som allehaande fornemt og Hverdags Publicum vilde at de skulde gjøre det, men saaledes som de selv vilde det, og nødte saaledes esterhaanden deres Publicum til at ville det samme, hvorved den gode Smags Rige udbredtes pynt og bredt. — Stort Ansvar derimod paadrager Geniet sig, naar det, istedetsfor at hylde den egne indvortes hellige Stemme, idelig lytter efter de profane Stemmer udenfra, og i moralst Vanmagt og Forfængelighed, af Higen efter Røes og en snar Celebritet, nedslader sig til at hylde, hvad Mængden gjerne vil hylde, og saaledes til at besordre Usmagens, det Maniereredes og Forkeertes Herredom — en sand Moloksoffring, en Afgudsdyrkelse.

Men tilbage til vor Tids fornemme Liebhavere og Mæcenater. Er det altsaa sandt, at disse langt mere, end vi andre, og langt nødvendigere ere et Product af deres egen Tid, esterdi de ikke have Midler ihænde til, ved Estertanke og Frembringelse at leve i en anden og bedre Tid, da troer jeg ogsaa, man gjor dem uret i, stedje at ville sammenligne deres Færd og Vanmagt med den græske Oldtids store Personers Afsærd, geniale Bestræbelser og ædle Kunsthærlighed. Ubilligheden af en saadan Sammenligning bliver strax in-

lysende ved Hensyn til begge Tidsalderenes uhyre Forstjellig-
hed. En Pericles, en Kimon, en Alexander den Store
kunde fast ikke ville det Slette og Smagløse og Manie-
rerede i Kunsten, fordi ikke alene disse Statsmænds egen
Opdragelse, ved tidlig og uophørlig Tegneøvelse, ved den
bedste Veiledning, ved idelig Besvuelse af det Skjonneste v. s. v.,
udelukte enhver anden end den gode Smag; men ogsaa fordi
denne gode Smag, som en almindelig Nationaleiendom, et
offentligt Gode, en vox populi, nødte paa en Maade disse
Stormænd til at hylde, hvad Alle hyldede; — og den al-
mindelige Stemme (jeg siger, den almindelige, ikke den
offentlige Stemme, som ofte kun er Gens) er overalt og
til alle Tider Fyrstens heieste Lov og øverste Instans paa
Jorden, naar Fyrsten ikke er aßündig. Ved at hylde den
gode Smag og fremme dens Idrætter befandt sig altsaa hine
Stormænd i fuldkommen Samklang med Tidens Aaland og
deres hele Omgivelse, da derimod i vor usle Tidsalder den
sande og gode Smag er saa lidet en Nationaleiendom, at
ethvert Individ, Stormanden eller anden, som har den rette
Smag, just derved afgiver en Undtagelse, en Art af Naritet,
og besindrer sig saaledes i en Conflict, som ofte er trykende
og ubehagelig, i en Opposition mod alskens Omgivelse og
Berørelse af den fine (eller plumpe) Verden. Hine Lykkelige
fremledtes, fremlyndedes, ja man kunde fast sige, frem-
nødtes af selve deres Tidsalder og hele Omgivelse til Er-
kendelse og Hylding af det Sande og Skjenne. Vi Stakler
derimod, som leve i en yderlig flet Tid, have nok at døie,
for blot at holde os selv oppe over en stridig Strom, der
ikke alene ikke hjælper os fremad mod Smagens og den rette
Erkendelses skjonne Kyster, men er os ligefrem imod, og
truer at henrive Enhver, der ikke ved Natur og Kunst er
en dygtig Svømmer, og føre ham med Strommen paa

Slendrianens og Forsængelighedens Glidd hen ud til Usma-
gens, Manerens og det Forkeertes Overdrev, hvor intet
andet voxer end tykhovedede, men høie og spraglede Tidsler,
prammende Morgenfruer og andet Ukrud, der intet andet er
end Ukrud, enddog det stundom, især i en vis Afstand, seer
id som det var Noget.

Kunsten er Varme, Videnskaben er Lys. Udrundne af
samme uendelige Kjærligheds og Klarheds Kilde, understøtte
og fuldstændiggjøre de hinanden gjensidig. Kunsten er ogsaa
Lys, men meer Varme; Videnskaben er ogsaa Varme, men
meer Lys. Begge tilsammen danne det befrugtende og bes-
ivende Princip, hvorved den menneskelige Sjels ødlestede Kræfter
aabnbare sig i den ydre Verden, i Livet, og i Historien.

Fruentimmer ere en besynderlig Nation (forstaaer sig
ovrigt, at ingen Regel er uden Undtagelse), de have især en egen
Tilboielighed til at ville gjøre sig selv til Centrum og Brændpunkt
for hele Universum. Er en Dvindespersion lidt smuk (i hvilket
tilfælde hun naturligvis troer sig ubestridelig deilig) og hun
jaaer i en Concert, hvor f. Ex. Haydns „Skabelsen“ eller
Mozarts „Requiem“ opfores, og tusinde Mennester ere for-
amlede for at høre disse Værker, — eller hun er i et Gal-
erie, hvor man har Billeder af Rafael og Correggio at see
paa, da vilde Dvindespersionen gjerne have, at alle, Mandfolk
det mindste, skulde lade være at høre eller see hine Mester-
værker for — at gabe paa hende alene. Viser en ei gaafse
ubetydelig Mand hende nogen Opmærksomhed, da antager
hun lettelig en saadan for ubetinget Hylding, og er strax til-

bøigelig til at fordre af samme Mand, at han skulde forsømme sin Pligt, sit Studium og sin ædleste Virksomhed, for — at opvarte hende, sladdre med hende, klimpre paa Slaveer med hende o. s. v. Jeg formoder fast, at, hvis den smukke Dame beder nu og da, maa selv vor Herre skynde sig at opfylde hendes Begjæring, om hun ikke skal blive utsaalmodig.

Nom den 6. April 1822.

— — Grækernes Emancipationskrig, som syntes at leve noget Godt for dette overordentlig begavede Folk, oploser sig ogsaa mere og mere i Partigængeri, og besudles desuden ved rædsom Grumhed og de uhørteste Misgjerninger fra begge Sider, især ved langt Tyrannies sædvanlige uhyrsalige Folge: sand Patriotismes Undergang og Oplosning i den huleste Egoisme og litter Privatinteresser, og ved Mangsel, hidtil, af et Geni, et aandelig og legemlig højt begavet Menneske, som er i stand til at imponere Massen og tvinge de partielle Kræfter til edel Sammenhold for en stor Hensigt. Grækerne vare overalt stedse, selv i denne Nations allerskjonneste Tid, det vanskeligste Folk paa Jorden at bringe til Enighed. De blev aldrig bragte dertil, undtagen under to Betingelser: en uhyre Fare ligefor Døren, og et ganst overordentligt, Alle selv personlig og legemlig imponerende Menneske i Spidsen. Slaget ved Marathon havde aldrig fundet Sted, hvis Miltiades ikke havde været. Slaget ved Salamis havde aldrig gaaet for sig, hvis ei Themistokles havde brugt den bekjendte Krigslist. Og havde Pausanias ikke til rette Tid leveret Slaget ved Platæa, saa havde den hele græske Krigshær oplost sig af sig selv i de næstfølgende Dage; og den ædle Xenofons Bog om Tilbagetoget afgiver den græske Nationalcharakters sande Contrafei saaledes som

den de facto var og er det end efter Indblanding af nye Laster og meget barbarisk Stof.

— — Der falder mig en fortvillig Historie ind, som en af de Monsignori, der ere om Pavens Person, engang fortalte mig. En fornem John Bull tog for nogle Aar siden en Afstedsaudient hos Paven. I Samtalen spurgte Hs. Hellighed ham, om han nu ogsaa ret havde seet Rom. Alting, svarede John, Alting, det eneste, der endnu kunde være ham nyt i Rom, vilde være et Conclave. Paven smilede, og yttrede, at den Fremmede dog vist ikke vilde forslange af ham, at han skulde bestræbe sig for at forøge hans Erfaringer ved denne Raritet. — Ved Afstedden klappede Paven engang en anden militærisk John, en smuk ung Mand, paa Skulderen med de Ord: „Naa, min kjære Hr. Oberst, det er mig kjært at have seet Dem;“ hvorpaa hin til Gjengjeld klappede Paven paa Skulderen, og sagde: „Naa, min kjære Hr. Papa, det er mig ogsaa kjært at have seet Dem.“ — Til et Exempel paa den besynderlige Forstjellighed, som er forhaanden i Begreberne om det Sommelige og Anstændige, vil jeg ansøre Folgende: I Paaskenugen, da Alt strømmer til St. Peterskirken og Vaticanet, tilskynder den store Menneskefreqvents, som da bevæger sig i dette Øvarter, allehaande Goglere og Taskenspillerne til at sege Vocaler til deres Forestillinger der i Nærheden. De have da som sædvanligt deres store, malede Skilt udhængte ved Siden af Indgangene. Paa et saadant Skilt læste jeg Forste Paaskedag: „De nærværdigste Historier af det gamle og nye Testament, forestillede i ombres chinoises; og det udhængte Skilt fremstillede, strækkelig udført, men i meget glimrende Farver, i Forgrunden Christus gaaende paa Havet, og i Baggrunden Profeten Jongs paa en Strandbred, og ikke langt fra ham inde paa Dybet en Hvalfisk. Under Skiltet, da jeg læste

det, stod just den ene af de twende Gøglere, flaaende paa en Tromme og strigende af fuld Hals, for at indbyde Publizcum og anprise sit prægtige og, som han kaldte det, hellige Theater.

— — I de Beretninger, vi have om hin Revolution eller Ministerkolbytte i Constantinopel, har intet moret mig mere, end at Hans Sultanske Majestæt Dagen iforveien incognito var gaaet omkring i Constantinopel, for at forhøre, om det og virkelig var sandt, at hans Mignon og Storvisitren vare Kjeldringer — et snurrigt Surrogat for Publicitetten, men som dog beviser, at selv den største Despot paa Jorden ikke trøster sig til ganske at undvære Publicitet og den offentlige og almindelige Mening. Denne sande Magt er aldrig anmassende, og vil altid og under alle Zo-ner holde sig i sin Sfære som en blot moralst Magt, naar man itide hører dens Stemme og agter paa dens Raad; men den forvandler sig ufeilbarligen til en rædsom sysist og altsønderknusende Naturkraft, naar man i borneret Halstarighed og Hovmod meget længe vedbliver at forsmaae dens Advarsel, vel endog at tirre og drille den. Af at dog Bedkommende vilde indsee dette, om ikke til Andres, saa døg til egen Frelse! Men vee! det gamle Ord (som forresten ganske stemmer overeens med apostoliske Uttringer) quem Deus vult perdere, primum dementat, er sandt saa mangelund. Just ved at ville trykke, hæmme og tvinge den offentlige Stemme, naar denne tillige er den almindelige Stemme, slipper man selv Furierne løs. Andre indsee vel en saadan Bestræbelses Farlighed og Forholdenes sande Beskaffenhed, men de have ingen Reenhed i Hjertet og Villien, og idet de finde et forandret System usforeneligt med deres egen Interesse og deres usurperede Forrettigheder, stole de paa den almindelige Stemmes Langmodighed (thi den er som enhver

moralst Magt langmodig), lade Tingene gaae i den gamle Slendrian, og tænke som saa: après moi le deluge! Imidlertid er denne Appellation til gamle Chronos, denne Illusidering af Nationernes billigste Forventninger, denne Opfættelse af det „ene Fornodue“ — hvilket er: godvillig at opgive astvunget eller tilsluet Gnevold, og sammenkalde Nationernes bedste og redeligste Mænd til Raad og Bistand — forbunden med megen Uro for Vedkommende og med tumultuarisk Hidogdidsfamlen, Tagen og Tummel, for, om muligt, at finde paa Raad og Palliativer imod alskens uventede Hjøbsposter. Herfra den evige Spektakel med nye Congresser, som ikke nytte til det allerringeste, uden til at forblinde og bedaare svage Fyrster end mere, og til at bringe dem end dybere i Forvirringen: hint ved den Illusion, som deslige glimrende Forsamlinger aarsage hos den svage Fyrste, der naturligvis gjerne flutter fra al den „Aristokratiets Svulst“ (*ὅρκος αριστοκρατίας*) som Plato kalder det, fra den Hylding og Virak, Glands og Glitter, som omgiver ham, til hans egen umaneerlige Magt og Vælde samt Tingenes prægtige Tilstand ogsaa udenfor; dette ved de umaaelige Bekostninger, som al den Tagen og Tummel anlediger, og som, da Vedkommende dog ikke vove at byde de trykkede og illuderede Nationer nye directe Paalæg, ikke kunne dækkes uden ved indirekte Byrder (som ere meget værre, efterdi Nationerne dog maae bære dem til Slutningen, end dog de ingen Rede sit for saadan Gjæld) saasom Fedelaan med Jøderenter o. s. v., hvorved deslige Personer blive til Reichsbaroner i Østerrig, Storkors i Rusland, esemere Prinsancer i Europa, og overalt Hugaf i Guavposen. Men det gaaer med hine Congreswirtschafter som med alle Palliativer ved et meget sygt og daarligt Legeme: neppe har man sammenqvaklet en Brøst og Bræk og Byld paa eet Sted, for

det Døde (som ikke udrenses) pludselig bryder ud et andet Sted. Thi eet er fornødent, een Cour alene kan hjelpe; den vil man ikke, og famler saaledes Afgrunden stedse nærmere. Alt hin Kunst er probat, og at den hjelper overalt, endog i usuldkommen Anvendelse, blot den kommer i rette Tid, det viser Erfaring. Dersor sagde en vis Fyrste, Kronprinsen af B., til mig her i min Stue under fire Dine: „Nä, wir sind gescheidt gewesen, lieber Brondsted, nicht wahr, wir sind gescheidt gewesen?“ meget naivt! — Forresten kan hin Indsigt i Tingenes sande Forhold ingenlunde tillægges alle de velbekjendte Personer, som nu styre Godillen; thi en Blindhed, som forbauser, hører hist og her med til visse Folks fine Politik. Saaledes maatte jeg nylig lee af Hjertens Grund, da jeg her hørte en gammel aristokratisk Daare hoist opbragt at pestere imod Benjamin Constant, fordi han ganske sikkert havde bevirket den græske Revolution! Dette morede mig saameget mere, da en ældre Grindring randt mig i Sinde, at nemlig en vis meget mægtig Mand i Wien havde spurgt en anden her (hvilket en vis Skafé siden fortalte mig), om jeg ikke i Året 1820 var reist med Lord Guilford til de ioniske Øer, for at tilhjelpe den fort efter udbrudte græske Revolution — risum teneas! samt om jeg ikke skulde høre til et vist hemmeligt Selskab? — Nei, kjære W. M.—ch, jeg har aldrig vidst det Mindste af noget Slags hemmelige Selskaber (hvilke jeg alle tilhobe, Frimurerernes ikke undtagen, anseer for umyttige og tildeels for ulovlige), men jeg hører til et, Gud skee Lov, end talrigt og mægtigt Selskab, udbredt over den hele Verden, til deres, som hylde Tro, Dyd og Pligt og Ret og Lys og Sandhed og Videnskab og Kunst, og som havde og protestere mod Vanstro og Liderlighed, Fuxeri og Uret, Mørke, Dumhed, Løgn og Impostur og alkens Uhumhed.

Genève den 29. August 1823.

— — Jeg nyder overmaade megen Velvillie og Forekommenhed her hos mange dannede og respectable Mænd, — blandt disse vil jeg især nævne Bonstetten, en elskværdig, behagelig Olding, der ofte besøger mig, og hvis Samtaler ganske ere som hans Skrifter, fornøjelige, temmelig instruktive, lidt overfladiske. Men intet Bekjendtskab har her mere fornøjet mig end den opvakte, fine, talentfulde Grev Capo d'lstrias — et Pragtexemplar af en Græker i denne Besævnelses bedste Betydning. Han har, som bekjendt, paa Wiener-Congressen gjort Schweizer-Cantonerne og Genève i Besynderlighed meget betydelig Tjeneste, og lever her, optagen som Borger i Genève, i en Stilhed, der er hædersligere for ham, tænker jeg, da visse Folk ikke vilde gaae hans Vei, end hans Plads i Keiserkabinetet havde været det, hvis han havde sejet sig efter visse Folk. Intet Menske med Sands og Die, der omgaes Capo d'Istria i nogen Tid, kan twivle paa denne udmarkede Mandes redelige Hensigter. Hans Klarsæenhed, fine Takt og skarpe Domme har ofte frapperet mig. Det forekommer mig, at han ynder mig meget. Dette, og især at hans Anstuelse af vore ejere Grækernes Anliggender saa ganske stemmer overeens med mine Erfaringer og Meninger, fornøjer mig naturligvis. Jeg har det Haab, at denne talentfulde og udmarkede Mand engang, i Tidens Fylde, vil gjøre sit skjonne, misfjendte og mishandledte Fædreland stor Tjeneste. Udenfor personlige Forhold har her intet mere glædet og vederqvæget mig, end den store Tilfredshed, som her fast ethvert Ansigt udviser, og den fuldkomne Frihed, som enhver har til at tale, læse, skrive og gjøre Alt hvad man med Anstandighed vil.

— — Det er ofte forekommet mig, naar jeg ret i Tanken overveiede enten den græske Oldtids eller det

14—15—16de Aarhundredes Væsen og Idræt, og sammenholdt dem med vor saakaldte oplyste Tid, at vi have aldeles Uret i de almindelige Forestillinger baade om den Periode, vi kalde Middelalderen, og om vor egen Tids Fortrinlighed. Hvad bestemt Tendens, eiendominelig Charakteer og Bestræbelse angaaer, da staar vor Tid sikkert tilbage fast for enhver tidligere, og hvis Benævnelsen Middelalder skal betyde en Tidsperiode, hvis Mennesker selv Intet ere og intet ret Originalt frembringe, men ifkun danne som en Mellemtid mellem to virkelige Tidsalder, da synes mig, at vor egen tumultuariske og revolutionære Tid, i hvilken altting kaager og gjører og tumler uden at frembringe noget ret Eiendommeligt, tilfulde fortjener dette Navn. At der af denne Gjæren og Kaagen af de meest stridige Elementer engang vil fremgaae noget Godt og Værdigt, det haaber jeg til Gud. Vore Børn eller Børnebørn ville maasee plukke modne og gode Frugter af det Tre, vi plantede i Bitterhed og Moie og vandede med vore Saarer. Men dette Haab trøster ikke ganske, somhelst paa den sidste Halvdeel af Livets Bane; man vilde ogsaa gjerne selv være lidt lykkelig. — Og hvad nu barbarisk Stof angaaer, ja da have vi sandelig ingen Mangel — her et Exempel. Du veed, at den store rectangulære Bygning, som kaldes campo santo, tilblev derved, at missforstaet Guds frygt i det 13de Aarhundrede med uhyre Moie og Bekostning bragte paa Skibe formeentlig hellig Jord fra Palestina, belagde dermed en regulær Plads (i Nærheden af Domkirken) i Pisa og omgav denne med fire store bedækte Haller, hvis Mure udmaledes ganske i fresco af de folgende to Aarhundreders bedste Kunstnere med talrige Forestillinger af den bibelske Historie. Saaledes blev Campo santos indvendige Mure en i Sandhed christelig Vesche, et poecile (*ποικίλη*) for christelig Kunst, og

den bedste Skole for Studium af det 13de, 14de og 15de Aarhundredes Maleri. Men det turvede 18de Aarhundrede, som hverken brød sig om den hellige Jord, om Fædrenes Tro eller foregaaende Tiders hjærlige Flid og Kunst, forvandlede selve Hallerne eller den firsidige Muuromgang til Gravsteder eller Emplacements for Gravmonumenter; og saaledes gjennembrødes og ruineredes mange af de gamle Maleres herligste Compositioner, for i deres Sted at indmure Sarkofager og andre Gravmonumenter, mest af deu sadeste og flaueste Smag, og til Amindelse af tildeels meget obscure Personer. Saaledes ruineredes f. Ex. (anno Domini 1764!) med Flid to store Compositioner af Giotto: Hjøbs His storie, forat indmure det stygge Monument, som Frederik II., kaldet den Store, lod sætte for Algarotti med Indstrist: „Algarotti, Ovidii æmulo (i Campo santo!), Newtoni discipulo Fredericus Magnus.“ Og en vis Billedhugger Bianconi fra Bologna, der gjorde dette formeentlig i græsk Smag udførte Marmorspektakel, græsicerede end ydermere sit eget Navn, idet han besseden understrev sig ΑΕΥΚΩΝ ΕΠΟΙΕΙ. — Hvilket er nu mest barbarisk, enten at Fædrene hentede hellig Jord fra Palæstina, og staaznede ingen Moie og Udgift, for at indhegne dette Klenodie med Marmorvægge og prydte disse med bibelske Forestillinger, pragtsfulde Trembringelser af Tidsalernes genialeste og dygtigste Kunstnere, eller at det saakaldte filosofiske Aarhundrede nedhugger med Øre og Muurbrækker hine kostelige Billeder, for i deres Sted at stille til Skue — hvad? — det smaglojestse, utaaaleligste Marmorgalimatias og Nonsense, som just paa Grund af umaneerlig Hærlighed, al Vocalanmasselse fraregnet, paa ethvert Sted fortjente med Steenhuggerhammer og Øre at redigeres til simpelt Bygningsmaterial?

Paris den 11. Mai 1824.

Til Fru K. M. Rahbek.

— — Hermed folger en lille Stuk, som har to derom vundne Blade; jeg beder dem at modtage den til en ny Grindring om en fraværende, trofast Ven. Det ene af disse Blade forestiller en ung, uskyldig, af Himmelens Harmonie begjæret Engel, den unge Løft, skabt af Herren i sin Maade, og til Begeistring og Vederqvægelse for mangt et ædelt Hjerte. Det andet forestiller en gammel, genial, men forhærdet Djævel, skabt af Herren i sin Vrede til et Tugtens Riis for vanslægtede Folkesærd: Ali Pascha af Ioanina. Sidstnævnte har nu udspillet sin blodige Rolle, thi Herren sonderknusede det malmhaarde Hjerte, da dets Bestemmelse, at vække det slumrende Hellas af den lange Dvale, var opfyldt. Hün har nys begyndt sin hndige Flugt paa Fantastens Cherubvinger mod Himmelten, og jeg haaber, at hans Vingers Farveglands skal glæde mangt et ædelt Die, og hans Harpes Klang gjennembæve mangt et ædelt Hjerte, inden han paa Herrens Bud svinger sig op over alt Jordisk. Det forunderlige Barn, født i Ungarn af en tydsk Familie, er en sand Mozart. Mage til Fantastrigdom, hei og dristig Inspiration og kraftig skøn Udførelse paa Klaveret har jeg aldrig hørt. Ogsaa knæler hele Paris, saa at sige, ved hans Harpes God og vel med Rettie. Blot den deilige, elskværdige, bessedne Dreng ei her fordærves af al den Virak. — —

Enhver Constitution bør være et ejendommeligt Product af ethvert Land i Sæerdeleshed, ikke en Indpodning eller Copie af et andet Lands Forfatning, thi den bedste Constitution er den som tilhjelper bedst enhver Stand og ethvert

Individ at indse retteligen baade sine Pligter og sine Rettigheder. Da nu baade Pligterne og Rettighederne ere i enhver Stat forskellige og et Product af særegne Forhold, Localomstændigheder o. s. v., saa folger heraf, at intet Lands Constitution, endog den bedste, kan fuldkommen copieres i eller indpodes paa et andet Land.

Jeg er Royalist af mit ganske Hjerte, fordi jeg troer denne Form fortrinlig stillet til at fremme sand Lykke og Belsignelse i en Stat, og til i Fred og god Orden, at sikre Alles Belfærd.

All i Sandhed fri og kraftig Brug forudsætter eo ipso Misbrug. Tingene ere ikke anderledes i det Menneskelige. Hvor der er Skrive- og Trykke-Frihed, der maa nødvendigen ogsaa være Bagvæksel og Treskænderi. I intet Land paa Jorden er Literaturen, især den periodiske, saa rig paa Treskænderier og de absurdeste og infameste personlige Lumpenheder, som i England. Jeg har bestemt selv for flere Aar siden læst i et Toryblad, som den Gang hørte til Oppositionen, om Canning, at han var et pecus, en Idiot, en Degenicht, den usleste af de tre Kongerigers Rabulister og politiske Pletteskrædere — og jeg tilstaaer end ydermere, at disse Prædicater morede mig særdeles, just fordi jeg anseer Canning for et af de allervittigste Hoveder og eminenteste Talenter i vor Tidsalder. Jeg har ogsaa i et Blad læst om Hertugen af Wellington: at han er en Wæsel, en feig, slet og jammerlig Heltherre, samt en, om muligt, endnu slettere Minister, hvis Politik er fuldkommen Pendant til hans miserable og jammerlige Adfærd som Soldat i Helttogene i

Portugal, Spanien, ved Waterlo ic. Eh mon dieu! Hvo gal er, maa have Lov til at løbe avet om; ifsun de reent Vindegale maa man omsider slutte i Daarekisten.

Det var ganske det samme i det frie Athen i Henseende til Mængdens Frihed at forlyste sig med uhøriske Ord over de mest udmærkede Individer, som nu f. Ex. i England. Saadan Mundplappren og Raadhed ere geile Skud, uundgaaelige ved enhver ret sund og kraftig Folkestamme; og man vilde dog maegtig prostituere sig, hvis man yttrede, at det, paa Grund af den ringe Conveniens, vilde være bedre at omhugge Stammen. De mange Citationer af Komikernes Grovheder mod Perikles, hvilke Plutarch anfører i Perikles' Levnet, ere ganske Sidestykker til Journalimpertinencerne i England.

Jeg veed ikke, hvad al den Snak nuomtide om, at de sidste Begivenheder ikke have bestyrket Constitutioners Gavnighed ic. skal betyde. Ogsaa A. skrev mig nylig til i den samme Tone, f. Ex.: „De seneste Misbrug af hine Forhold (de constitutionelle) have desværre givet Ultra's saameget at hænge deres gamle treskantede Hatte paa, at det i denne Tid er vanskeligt at disputere med dem.“ — Mon dieu! man har England og Nordamerika, ja, om man vil, Exempler af det europeiske Fastland, ogsaa Würtemberg og Baiern at see paa. Men istedetfor at see rettelig med egne og med Historiens Dine, stirrer man sig stedse blind paa Spanien og Neapel. Hvad Spanien angaaer, da er det jo aldeles notorislt for elhvert Menneske, som har Redelighed i Sindet og nogen Undersøgelsesevne, deels at de Nordener (paa hvilke de Herrer Ultra's vilde hænge deres treskantede Hatte) ere i høieste og overdreven Maade udstregne og forstørrede, deels

at de vare aarsagede ved selve hine trekantede Herrers i allerhoieste Sceleratesse stammelige og ugudelige Machinationer. Der behoves ikke megen Sharpseenhed for at see hine hjertelose Ridinger dybt ind i den sorte Hule, hvor Hjertet skulde ligge, hvis der var noget. Hvad Napoli og Piemont angaaer, da kan hverken jeg eller noget redeligt Menneske nægte, at enkelte Misgjerninger der foregik, men faa, uendelig førre end der begikkes nylig i det aristokratiske Merkes fuldkomneste Røligheds Tillstand. I det Hele taget udvistes i Napoli, ved talentfulde og redelige Mænds Indflydelse, en sjælden Moderation. Overalt forstyrredes Værket i sin første Tilblivelse, og det gamle Ordsprog gelder ogsaa her: Man skal ikke vise Narre halvgjort Gjerning. Hertil kommer en anden Betragtning. Man snakker om al den Misbrug og Ulempe, som et Tableau af de nyeste constitutionelle Staters Tillstand udviser. Mig synes, at man burde tage billigt Hensyn til to Ting, først: at just de constitutionelle Forhold fore det med sig (som ikke er nogen Skade), at hvo der vil strige, kan det; for det andet: at Mennester, som troe sig besoiede til at strige, sædvænligen, ifolge menneskelig Tilbeielighed til Overdrivelse, strige hoiere end Sagen fortjener. At man i despotisk regjerede Stater, hvor Despotismens morgne udbreder sig overalt, og de fulle Aristokrater sætte Blaar i Dinen paa Tyrsterne og i Halsene paa Undersætterne, at man der ikke striger, at der intet Øre høres, forstaaer sig selv. Men siig mig engang, hvad Du mener bedst for Statens Tary og Folkenes Velsærd, enten hin Strigen eller denne Taushed?

Bedkommende hoie Herrer snakke meget om deres Legitimitet. Det er ikke af Beien, at erindre disse Herrer

om den lille simple filologiske Bemærkning, at Legitimitet kommer af leges, at disse ere gjenstidige, og at hin uodvendigen maa ophøre, naar disse ikke længere beagtes og holdes af den ene af de contraherende Parter (Fyrsterne) eller sammes Efterkommere. Ingen Fyrste er legitim længere, end han holder de leges, divinas et humanas, moralske, politiske og juridiske, gjenstidigen underskrevne og haandsættede eller stilte overenskomne, der forpligte ham til at sørge for sit Folks Lyksalighed. Træder Fyrsten disse Love (som deels ere evige og usoranderlige deels conventionelle, foranderlige og individuelle) under Fodder, da træder han tillige sin egen Legitimitet under Fodder. Dette Begreb om Legitimitet er ogsaa antaget universo gentium consensu igennem hele Historien. Saaledes destruerede f. Ex. Christian II selv sin Legitimitet, idet han behandlede sine Folk, Sverrig isærdeles hed, slet; og saa Aar efter hans grumme Færd var der neppe nogen Tornuftig i Europa, som opponerede i mindste Maade mod hin ædle Slægts Legitimitet, jeg mener Vasærnes, som havde, næst Tyrannen selv, mest bidraget til at destruere hans Legitimitet som Konge i Sverrig.

Den Forfeerthed, som Høfliv og Høftone frembringer hos de allerfleste Individer ikke alene i de moralske Forhold, men ogsaa i Smagens Rige, i alt Omdemme og al Anskuelse af det Skjonne og af Kunstens Frembringelser, kommer især deraf, at Høflivet har et ganzt andet Grundprincip, end det rene menneskelige Liv eller Aalandens Rige. Dette allershoieste Princip og universale Tendens er Sandhed. Men Høflivets d. e. de ved fyrstelige Personers Nærverelse eller Nærhed aarsagede Forholds Hovedprincip er ingenlunde Sandhed, men Conveniens; og Conveniensen

er meget øste forskjellig fra, stundom diametral modsat Sandheden. Heraf ikke alene den sorgelige Erfaring, at de uhyreste Bildfarelser i Henseende til Omdenninge om videnstabelig Frembringelse, Kunstsverk &c. kunne blive stempledte, idet mindste til en Eid, som gode Varer der hvor Hofstonen hersker, og at de største Sottiser og Ubilligheder imod de mest udmarkede Individer (som paa en eller anden Maade stodte an mod Conveniensen) kunne begaaes af Hoffænget og Conveniensslaverne med en Plumphed og Ubluhed, der stundom i høieste Grad irriterer det retsindige Gemyt. Man kan ikke altid lee ad Betisen, thi den er mægtig i denne Verden, somhelst den fornemme — af desværre!

Jo, det er en smuk Tid vi leve i! Vi have Kunstruponer og Kunstruponage istedetfor Kunstelkere og Kunst. For hine er det, at patronere, naturligvis meget vigtigere end det, der patroneres. Vil Nogen som Skribent i vor Tid forsare med Alvor og Grundighed, saa staarer han Fare for at ansees, om ikke for Pedant, dog for pesant og uforetigelig. Man elster i Grunden hverken Videnskaben eller Kunsten, men kun sammes Tilskeldigheder, somhelst den Effect, den gloriole, som de muligen kunne bevirke. Elster Nogen sin Nation og sit Fædreland, og vil, i Høelse af Sandhed og Retsfærdighed, bidrage sit til at afhjelpe de Misbrug, der rykke samme, da staarer han jo eo ipso i Fare for at ansees for en Fiende af sin Fyrste. Vil Nogen, i Retsindighed også al mulig Beskedenhed, ytre sig offentlig om, hvordan Fyrsterne burde være, da risquerer han, hvis han er afhængig af en Fyrstes Regjering, ikke alene at belægges med Sult, men end ydermere at ansees for en Oprører. Saamensam Forvirring af Begreber kan ikke være Product uden

af en slet Tid. Dog, Alt gører endnu; maaſke kan de
ved Guds naadige Styrelſe af Gjæringen fremgaae nog
Godt og Velgiorende.

Jeg skrev for nogen Tid siden til en vis Mand (hvorpaa
jeg dog især havde Diet henvendt paa de mange lydſke Souvera-
ner, som i Noden smigrede, siden svigtede deres Undersaatter)
„at den megen Vanſred og Misfornoiſelſe i de fleſte Lande mi-
omtide ſomhelſt kommer deraf, at viſſe Folk, nu i Besiddelſ-
af Magten, men uden tilſtrækkelig Indſigt og Dygtighed
uden ſand Moralitet og Reenhet i Sind og Vandel, frygt
for den Offentlighed, ſom al repræſentativ Forfatning med
fører, for det Aunſvar og det noſiagtige Regnſkaab, ſo
ſamme nødvendigen aulediger og udfordrer, og derimod find
det langt beqvemmere, ſom hidtil, at bedække deres egne fa-
kede Grave med Majestætens brede Purpurkaabe.“ At dette
er ſandt, derpaa vilde jeg tage Sacramentet i min ſidſt
Stund, og at Majestætens Purpurkaabe virkelig er meget
bred, det lærer en ikke lyſtelig Erfaring, da den nu i ſaa
mange Aarhundreder ſjulte baade Majestætens egne Svag-
heder og Andres Sletheder. Dog Alt har Maal og
Maade og en terminus ad quem. Majestætens Pur-
purkappe er vel bred, men dog ei tilſtrækkelig viid og bred
for at bedække Alt det, Bedkommende gjerne dermed vilde
bedække: megen Svaghed iſtede frem paa denne Kant, megen
Slethed og Lumpenhed paa hin — ecco den ſande Aarsaq
til den megen Utilſredſhed rundtom i Landene; til den Mi-
tro og Foragt, ſom mange Mægtige nu maae times af deres
egne Folk og Undergiuvne. At Majestætens Purpurkaabe er
viid og bred, derimod have vi iovrigt intet, naar ſande æddla
og fortrefelige Egenskaber bode paa ſmaa Svagheder hos

Fyrsten selv. Da see vi gjerne, hjertelig gjerne gjennem Tingre med dem, som Macedonerne fordum med deres store Alexanders Vaniteter. Hvor saadanne Fortjenester (eller efter langt bestednuere Maalestof — thi vi forlange ikke af vore Fyrster, at de skulle være Alexanderer) findes, der brede vi Andre selv gjerne Majestætens Purpurkappe over Smaa-seil, ja give endog gjerne, hvis hin ikke skulle række til, vor egen Kappe hen til Hjelp. Men — de Herrer Ministre ic. maae paa ingen Maade slippe deres egne Lyder og Laster med ind under Purpurkaaben, thi da vil dennem times, hvad udi Frankrig og Spanien og paa saamange Steder og mangelund er skeet.

Maaстee er det Tingenes Gang i Europa nu omtide, at det Gamle skal reproduceres. Den Tænkemaade, som aabenbarer sig hos de fleste betydelige Individer hos Homer, er reen monarchiss, enddog ingenlunde despotist. Deraf udvirkede sig snart det republicaniske Princip. Saaledes maaстee ogsaa nu, og man kan ikke klage over Beernes Langvarighed nu omtide. Heraffidernes Indfald og al den Anarchie, som heraf fulgte rundtom, inden det republicaniske Princip fande faae Bugt, var langt værre.

Naar vi spørge om ørlige og retvise Midler mod alt det fatale, enddog sig fast overalt lignende Onde, der nu vidt og bredt cengste Folkene i Europa, da maa jeg vel tilstaae, at den ofte utidige Strigen paa ny Constitution og repræsentativ Forsatning ingenlunde gør Sagen klar; men mig synes dog paa den anden Side, med al Kjærlighed til Bud og Orden, og med alt Had til Lovlosched, at vitterlig Trang

er forhaanden til radical Forandring i Folkenes Tilstand og at disses Ret til Krav i denne Henseende deels underfundigen skuffes, deels despotisk og skammeligen underkues og medspilles af Regjeringerne. Disse ere, langt mere end Folkene, Skyld i, at den gjensidige Tillid er tabt. Forst regjerede mange Regjerende baade hist og her slet og daarligen, ja lumpent og forderveligt for Nationernes høreste Interesser, og siden, da Nationerne ved ualmindelig Anstrengelse havde hjulpet deres Høvdinger ud af det ydmygende Bonapartiske Slaveaag, som de selv ved alskens Usselhed havde beredt sig, saa holdt man ei de fleste af de Øster, man i Nødens Tide havde gjort Nationerne, saa begyndte man atter at syng paa den gamle Visse, enten at illudere Folkenes Haab, eller at despotisere som tilforn. Sandheden af Horats' Quicquid delirant reges, plectuntur Achivi havde det øengstede Europa følt igjennem Decennier: hvad Under, at man overalt og lydelig attræede en Forandring, hvorved en Mængde af Folkenes egne Mænd, af de klogeste, hyndigste og redeligste Mænd af alle Glasser fik Haand med i Tingenes Gang, og bleve saaledes for Folkene en ny Garantie for, at Tingene ei i Fremtiden skulde gaae saa skævt som tilforn. Jeg engangse af den Mening, at den tabte Tillid hverken hos os eller andensteds kan genvindes paa anden Maade. At ensaadan Forandring til repræsentativ Forfatning maatte indledes og bevirkes klogelig, somhelst i et gammelt Monarchie, forstaer sig selv; men jeg troer slet ikke, at den uhyre Ulykke af en Pøbelrevolution vilde være at befrygte, hverken hos os eller andensteds i Norden, naar blot en Mængde af Nationens Bedste og Redeligste kraftigen samvirkede til dette Maal. Jeg troer ikke heller, at nogen legitim Fyrste i Norden, mindst vor, ved saadan Forandring havde for sig eller sin Familie det Mindste at befrygte, tvertimod uhyre Meget

at vinde, nemlig Lettelse for mangen Plage og Kummer, mindre Responsabilitet, større Tillid og Popularitet o. s. v. Mig synes sandelig, at det er Tid, at redelige Mænd meddele sig indbyrdes om Midlerne til at bevirke en bedre Fremtid. Den bekjendte Sætning: „that government is best, that best is governed“ imponerer ved første Blif, om den var Noget, og den er dog Intet, en klingende Bjelde; thi der er intet Spørgsmaal om, at der bevæger sig indeni de cultiverede Nationers Samfund en tilstrækkelig standig Kraft (blot Betingelserne for dennes Uttring bringes tilveje) for at sikre sig et borgerligt Velbefindende, der ingen unde afhænger af enkelt Mands eller enkelte Mænds Talent og gode Villie. Jeg troer, at denne Samfundets Afhængighed af Gens eller Enkeltes Talent og gode Villie (den souveraine Enemyndighed) er en patriarchalst Form, der slet ikke passer sig for de vanskelige og combinerede Forhold, som den moderne europæiske Cultur har frembragt. Denne Form samler ikke nok Individernes Energie til Samvirkning for et Formaal, ei heller beforderer den tilstrækkelig Geniets Udvifring. En Nation, som igjennem Aarhundreder er vant til, ikke at spørge om, eller have Ret til at fordre Regnskab for, hvorledes den regieres, maa nødvendig falde fra hinanden, oplose sig i Privatinteresser, forledes til Afgudsdyrkelse af den hule Egoisme, og tage den levende Varme, den Nationals begeistring for det offentlige og fælleds Velgaaende, som er absolut Betingelse for de Egenskaber, der betegne, hvad Engelsnændene kalde a highspirited people. — Lad os nu lægge Haanden paa Brystet og spørge os, om vi vel vilde tillægge voit i saa mange Henseender brave og dygtige danske Folk dette Navn? Lad os spørge os om Aarsagerne, hvorför vi ikke vove at tillægge os det ødle Navn . . . mig synes, at man ikke i Blindhed eller i Trældomsaand kunde nægte, at

Aarsagerne til den svælfede National-Energie for en meget stor Deel ere sorgelige, maaſkee undgaaelige Virkninger af hün Enevoldsform, der for 160 Aar siden paalistedes over Nation, ligesom det er historisk, at samme Form enten paalistedes eller voldsomt paansdtes alle de europæiske Nationer der i den moderne Tid have antaget den. Overveiende dette og meget Andet, tilstaaer jeg, at jeg ogsaa er blandt dem der vistnok aldrig skal krigs daarligen og utidigen paa repræsentativ Forfatning, naar egen Brøde er Skyld i min Ulykke, men som ret inderligen af ganske Hjerte attraaer oveder Gud om; endnu inden mine Dages Ende at maatte se en saadan Statsforfatning i mit Hædreland, hvorved dettes dygtigste og bedste Mænd kunne uden Anstød og med fuld Ret paatale og tilsvirke fælleds Farv, forjage den hule Egennytte, og samle de adsprede og lunkne Gemyutter til et ædelt Formaal, og sikre vor gode Nation i Fremtiden foſaa uhyre Fornærmede og Forhaanelse, som den i vor Levealder har maattet lide. Skeer dette (hvilket Gud give), da fraskriver man ei vore Born, som os stæet er, ved et Peñestreg Halvdelen af deres Formue, da bedres Finanterne noigjen, da overgiver sig ei Hovedstaden fæmmeligen, da leveres intet Kjøge-Slag; og da samles Riget nok igjen i Tidens Fylde. Dette er fortelig, om og fragmentarisk og usammenhængende, min Mening om denne vigtige Gjenstand — jeg ytrer den saameget friere, som min Selvbevidsthed frijhender mig fra den fjerneste Tanke om egen Indflydelse enten ved den bestaaende eller nogen Forfatning; iskun til videnskabelig Virksomhed tiltroer jeg mig et bestemt Kald, og det skal jeg blive tro indtil min Død.

London den 18. September 1824.

— — London interesserer mig i hoi Grad, og England ikke mindre, en sand Hesperiadehave, med alle Culturens, Frihedens og Virksomhedens Frugter. Hvad London angaaer, da tænker jeg, at Enhver, som tager sig for at fremstille vor Tidsalders Aaland, Tendens og Betydning i Verdenshistorien, gjorde vel i, ikke at tage sig saadant for, uden at have seet tilgavns denne forunderlige Stad, og begrundet, hvad dette umaadelige Huuspeil af den moderne Civilisation med alle dens Dyder og Lyder, alle dens Fordele og Mangler, reflecterer for den Seende. Hvad Landet vidt og bredt angaaer, da sander jeg, hvad Simond har sagt derom. Deres Kongelige Hoihed har selv bedre, end jeg her, seet, hvortil en harmonisk Forfatning, sand Borgerfrihed og en fuldkommen Legalitet under Loven kunne føre. Bibelens Ord: „Af deres Frugter kan man kjende dem,” gjelde herom i fuldeste Maade, og Erfaringen er i hoi Grad glædelig og vedergrægende for Enhver, som har sand Humanitet i Hjertet og inderlig Overbevisning om, at just der, hvor Loven forpligter Alle til at opfyldte deres Pligter, just der hjemles Alles, ogsaa de meest Ophoiedes Nettigheder bedst.

Paris den 17. November 1830.

Min hulde Moder!

— — I Henseende til den Deel af min Formue, som jeg retteligen og besindigen har sat i mit eget betydelige Foretagende, da 'er intet deraf „bortsmalet”, som Du (Der slet ikke kan forstaae Dig paa deslige Entrepriser) synes at befrygte. Grindier Du ikke en Tale, som min dyrebare salig Fader engang, i min første Udagdom, holdt over de skjonne og vise Ord: „Kast dit Brod paa Havet, og Du

skal finde det længe deresten!" Jeg har fastet en Døl af mit Brød baade af mit aandelige (som er min Kunstsab, min Indsigt), og af mit jordiske eller materielle Brød (som er min Formue) paa Verdenshavet, paa Tidsalderens, Gjerningernes og Begivenhedernes brusende, vidhenvullende Bolger, og det har baadet min Vidensab, mig selv, mit Navn, mit Hædreland, og mange duelige Mennesker, som ellers maaſkee havde siddet med Hænderne i Skjødet. Meer end Halvparten af det Brød, jeg udsendte, er allerede kommet tilbage med god og ædel Vinding*); det Øvrige skal komme, saasandt jeg har sonlig Fortroeftning til Guds Forsyn, som vil forunde mig Kraft til endnu at udrette meget Godt herveden, inden jeg doer. Hvad var nu bedre, enten at lufte mine Penge inde i en eller anden Laanekasse, og derfor tage de uselige fire Procents Renter, som enhver Tosse kan gaae hen at indsaue to Gange om Året, eller at aagre med det Pund; Gud gav mig ihørende, baade med mit aandelige og med mit jordiske Gods, saaledes som jeg har gjort det, og som jeg agter at vedblive baade i Udlændet og hjemme, saalænge jeg kan orke? — Jeg takker Gud i hver min Aftensbon for den store Lykke at have en kjærlig og elskværdig Moder; mig synes ikke, at Du har Aarsag til at anke paa noget eller at bebreide mig noget, thi endskjont jeg vistnok ikke er fri for menneskelig Svaghed, saa veed jeg dog i min Samvittighed, at min Vandet er reen, og mit Hjerte fuldt af Kjærlighed til Gud og alle mine Dyrebare.

* En af de solideste engelske Boghandlinger skyldte dengang Brendsted 1400 £., men gik formedelst uheldige Speculationer fallit, og betalte intet.

P. O. Brondsteds

B i o g r a p h i e,

med hans Portrait

ved

Bisshop, Dr. J. P. Mynster.

ft. 8. heft. 64 St.

Særskilt aftrykt af hans Reise i Grækenland.

1850.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

D

919

B75

Brøndsted, Peter Oluf
Uddrag af P. O. Brøndsteds
reise-dagbøger

1850.

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

D Brøndsted, Peter Oluf
919 Uddrag af P. O. Brøndsteds
B75 reise-dagbøger

